

MATICA

Ljetne akcije HMI-a
**Programi na koje se polaznici
s radošću vraćaju**

Na TAK FORCE-u sudionici iz 12 država

Katarina Fuček ponovno na čelu HMI-a

Mala škola hrvatskoga jezika i kulture

MATIČA

Mjesečna revija
HRVATSKE MATICE ISELJENIKA /
Monthly magazine of the
Croatian Heritage Foundation

Godište / Volume LIX
Broj / No. 8-9/2009

Nakladnik / Publisher
Hrvatska matica iseljenika /
Croatian Heritage Foundation

Za nakladnika / For Publisher
Katarina Fuček

Glavni urednik / Chief Editor
Hrvoje Salopek

Uredništvo / Editorial Staff
Željka Lešić, Vesna Kukavica

Tajnica / Secretary
Snježana Radoš

Dizajn i priprema / Layout & Design
Krunoslav Vilček

Tisak / Print:
Kerschoffset, Zagreb

HRVATSKA MATICA ISELJENIKA
Trg Stjepana Radića 3, pp 241
10002 Zagreb, Hrvatska / Croatia
Telefon: +385 (0)1 6115-116
Telefax: +385 (0)1 6110-933
www.matis.hr

Naslovnica:
Polaznici škole folkloru HMI-a
u narodnim nošnjama
(snimio: Petar Crnogorac, New York)

www.matis.hr

Posjetite stranice web portala Hrvatske matice iseljenika!

Web stranice
HMI čitaju se
diljem
svijeta,
dostupne su na
tri jezika
(hrvatski,
engleski,
španjolski)
i bilježe
stalan porast
posjećenosti.

Budite korak ispred ostalih i predstavite se hrvatskim
iseljeničkim zajednicama, uglednim poslovnim
Hrvatima u svijetu i njihovim partnerima.

Oglašavajte na web portalu Hrvatske matice iseljenika!

Internet marketing HMI osmislio je nekoliko načina oglašavanja:

■ BANERI ■ SPONZORIRANI ČLANAK ■ SPONZORIRANE RUBRIKE

Odjel za marketing i promociju HMI - Ivana Rora
tel. (+385 1) 61 15 116 ■ fax. (+385 1) 61 11 522
mob. 099 61 15 116 ■ E-mail: marketing@matris.hr

- 5 Katarina Fuček ponovno na čelu HMI-a
- 6 TASK FORCE ove godine u Podravini
- 9 Ljetna škola hrvatskoga folklora
- 14 Razgovor: Fra Stjepan Pandžić iz Norvala
- 17 Globalna gospodarska kriza i Hrvatska
- 18 Povratak izbjeglih i raseljenih Hrvata u BiH
- 21 Dubrovačka matica iseljenika u novim prostorima
- 22 Ugljan - otočki sklad odnosa
- 25 Posjet Martinu i Kati Paulić, iseljenicima iz Kanade
- 29 Subotica - Dužijanca 2009.
- 30 Split: Promocija hrvatskog iseljeničkog pjesništva
- 33 Izložba "Vučetić" u Milanu
- 34 Dani iseljenika na kvarnerskim otocima
- 36 Ljetni susreti s iseljenicima po Istri

50

Etnosela "Kokorići" i "Međugorje"

- 38 Mala škola hrvatskoga jezika i kulture
- 41 Dragica Rajčić u Unescovom "Gradu književnosti"
- 42 In memoriam Virgilije Nevjestić
- 45 Miroslav Krajnović - hrvatski profesor i njemački prozaik
- 46 Dr. Ilija Šutalo – istaknuti australski Hrvat
- 49 Knjiga - Vitezovi hrvatskog jezika u Bačkoj
- 52 Marko Burin "La familia croata en el Perú"
- 53 Knjiga o ljepotama Hrvatske Marija Stegića
- 56 Ante Rukavina - povratnik iz Australije
- 60 "The Seattle Junior Tamburitza" u Hrvatskoj
- 64 Prva Hrvatska enciklopedija u BiH

Sveučilišna škola hrvatskoga jezika i kulture

10

KOLUMNJE

13

Globalna Hrvatska
(Vesna Kukavica)

54

Hrvatske županije
(Zvonko Ranogajec)

58

Povijesne obljetnice
(Željko Holjevac)

68

Govorimo hrvatski
(Sanja Vulić)

66

Legende o rođjaku Čipi
(Petar Miloš)

HRVATSKA MATICA ISELJENIKA
Trg Stjepana Radića 3, pp 241
10002 Zagreb, Hrvatska / Croatia
Telefon: +385 (0)1 6115-116
Telefax: +385 (0)1 6110-933
E-mail: matica@matiss.hr Web: www.matis.hr

GODIŠNJA PRETPLATA / ANNUAL SUBSCRIPTION
(zračnom poštom / airmail)
SAD / USA 60 USD, Kanada / Canada 65 CAD,
Australija / Australia 80 AUD,
Novi Zeland / New Zealand 60 USD,
Južna Afrika / South Africa 60 USD,
Južna Amerika / South America 60 USD
(običnom poštom / regular mail)
Europa / Europe 25 EUR, Hrvatska / Croatia 100 kn

DEVIZNI RAČUN BROJ /
FOREIGN CURRENCY ACCOUNT:
Acc. No. 702000-VAL-9100000-132344-273
IBAN HR06 2340 0091 5102 96717
Privredna banka Zagreb, Račkog 6

ŽIRO RAČUN ZA UPлатU U KUNAMA /
DOMESTIC CURRENCY ACCOUNT (IN KUNA):
Acc. No. 2390001-1100021305
Hrvatska poštanska banka

Naručite i vi svoju MATICU jer MATICU je most hrvatskoga zajedništva

Želite li primati MATICU kao dar koji će stizati na Vašu kućnu adresu? Jedino što trebate učiniti jest poslati nam popunjenu narudžbenicu i uplatiti na naš račun odgovarajući novčani iznos koji pokriva troškove slanja. MATICA će potom svaki mjesec stizati u Vaš dom. Naručite, čitajte i preporučite MATICU Vašoj rodbini i prijateljima, kako biste aktivno sudjelovali u ostvarivanju MATIČINE misije: biti čvrsti most između Hrvatske i Hrvata diljem svijeta.

Ime i prezime / Name and surname

Adresa / Address

Grad / City

Država / State

Pošt. broj / Zip Code

Tel.

Fax.

E-mail

Datum / Date

DOMOVINSKE VIJESTI

U CIJELOJ HRVATSKOJ PROSLAVLJEN DAN POBJEDE

KNIN - Prigodnim svečanostima 5. kolovoza u cijeloj Hrvatskoj proslavljen je Dan pobjede i domovinske zahvalnosti i Dan hrvatskih branitelja te 14. godišnjica vojno-redarstvene operacije "Oluja" koja je simbolički označila kraj Domovinskog rata i srpske okupacije četvrtine hrvatskog teritorija. Prema tradiciji, središnja proslava održala se u Kninu koji je 5. kolovoza 1995. oslobođen i nakon što je pet godina bio središte pobune dijela srpske manjine u Hrvatskoj, reintegriran u ustavno-pravni poredak Hrvatske zajedno s ostalim okupiranim područjima sjeverne Dalmacije, Like, Korduna i Banije. U nazočnosti predsjednika Republike Stjepana Mesića, predsjednika Hrvatskog sabora Luke Bebića, premijerke Jadranke Kosor i ostalih visokih državnih dužnosnika, u 9.50 sati, u vrijeme kad su prije 14 godina u Knin ušle postrojbe Četvrtre i Sedme gardijske brigade Hrvatske vojske, na kninskoj tvrđavi podignuta je velika hrvatska zastava, uz zvonjavu svih gradskih zvona. Središnji dio proslave održan je nakon toga na stadionu Dinara, gdje su se postrojili pripadnici svih rodova Oružanih snaga, MUP-a, kao i hrvatski branitelji pod svojim ratnim zastavama.

TOPOGRAFSKA KARTA HRVATSKE VRIJEDNA 300 MILIJUNA KUNA

ZAGREB - Početkom 2010. godine bit će gotova nova topografska karta Hrvatske mjerila 1 : 25.000, što je projekt vrijedan 300 milijuna kuna. Najavljuju to u Državnoj geodetskoj upravi. Projekt je značajan za Hrvatsku jer od osamostaljenja nismo imali svoje karte. "Za potrebe obrane snalazili smo se kopirajući karte JNA", kaže Željko Bačić, ravnatelj Državne geodetske uprave. Dodaje da je trebalo ustrojiti novi model podataka hrvatskih topografskih informacija "crotis". Za izradu topografske karte treba prikupiti sve izvornike, ponovno snimiti tlo iz zrakoplova, obaviti terensko izviđanje, kao i prikupljanje podataka - od možebitnog postojanja tunela, putova koji se ne vide od vegetacije i ostalo.

OŠTAR PAD GOSPODARSKIH AKTIVNOSTI JE ZAVRŠEN

ZAGREB - Guverner Hrvatske narodne banke Željko Rohatinski izjavio je za Dow Jones Newswires da je u Hrvatskoj najgore u gospodarskoj krizi prošlo te da sada započinje postupni oporavak. Rohatinski je istaknuo da se ključan sektor turizma dobro drži, dok se pad industrijske proizvodnje primiče dnu. "Oštar pad gospodarskih aktivnosti u Hrvatskoj završen je", rekao je Rohatinski. "Oporavak će biti spor i dugotrajan", napomenuo je. Rohatinski ističe da su održavanje stabilnog tečaja kune i obuzdavanje inozemnog duga ključni za sprječavanje krize kakva je pogodila neke od susjednih zemalja.

Hrvatski bruto domaći proizvod (BDP) smanjen je za 6,3 posto u drugome ovogodišnjem tromjesečju u usporedbi s istim razdobljem prošle godine, po nešto nižoj stopi u odnosu na pad u prva tri ovogodišnja mjeseca, pokazuju najnoviji podaci Državnog zavoda za statistiku.

PREDSDJEDNIK MESIĆ OTVORIO GOLFSKI TEREN U SAVUDRIJI

SAVUDRIJA - Hrvatski predsjednik Stjepan Mesić udarcem loptice svečano je otvorio prvi profesionalni golfski teren s 18 rupa u Istri "Kempinski Golf Adriatic" u Savudriji koji je smješten u sklopu luksuznoga turističkog kompleksa vrijednog 1,6 milijardi kuna. Turistički kompleks ima hotel s pet zvjezdica "Kempinski hotel Adriatic" te raskošne vile za odmor, vanjske i unutarnje bazene s vrhunski opremljenom spa zonom i druge sadržaje. Kako se tom prigodom čulo, riječ je o profesionalnome golfskom terenu koji će zadovoljiti sve ljubitelje golfa, ali i početnike budući da raspolaže i terenom za vježbanje, green i bunker vježbalištima, klupskom kućom te golfskim klubom i restoranom.

REKONSTRUKCIJA I DOGRADNJA SPLITSKE LUKE

SPLIT - Ravnatelj Lučke uprave Split Joško Berket Bakota i direktor splitske tvrtke Pomgrad-inženjering Nikša Musulin potpisali su 28 milijuna kuna vrijedan ugovor o rekonstrukciji i dogradnji gata sv. Duje, čime će se omogućiti brža i bolja prometna protočnost putnika i vozila u splitskoj luci. Splitska Trajektna luka, koja je s prošlogodišnjih 4,1 milijun prevezenih putnika i više od 700.000 vozila prva u Hrvatskoj i treća na Sredozemlju, dobit će tako do sljedeće turističke sezone 150 metara dugu operativnu obalu, uz koju će se moći privezati i kruzeri te brodovi u međunarodnoj plovidbi. Prema procjenama stručnjaka, promet u Trajektnoj luci trebao bi do 2015. narasti na čak sedam milijuna putnika, što podrazumijeva i proporcionalno povećanje broja vozila, stoga je jačanje lučke infrastrukture nužni zahvat kako bi se otklonila opasnost od prometnog zagušenja.

Jezik i stvaralaštvo - temeljne odrednice identiteta

“Želim da Hrvatska matica iseljenika bude pokretač i nositelj onih projekata koji će Hrvatima izvan Hrvatske omogućiti što kvalitetnije veze s domovinom i zadovoljavanje njihovih interesa; kulturnih, obrazovnih, sportskih, gospodarskih ili, jednostavno, životnih”

Tekst: **Uredništvo** Snimio: **Žorži Paro**

Prema prijedlogu Vlade RH Upravni odbor Hrvatske matice iseljenika imenovao je u četvrtak, 16. srpnja 2009., Katarinu Fuček ravnateljicom HMI-ja. Katarina Fuček već je bila na čelu HMI-a i to od travnja 2006. do siječnja 2008., tako da se njezin dolazak može smatrati i povratkom na staro radno mjesto. Dosadašnja ravnateljica Danira Bilić, koja je godinu i pol vodila HMI, vraća se na prijašnju dužnost u Hrvatskome olimpijskom odboru.

“Zadovoljstvo mi je da se ponovno nalazim na čelu Hrvatske matice iseljenika, institucije koja njeguje veze s Hrvatima izvan Hrvatske; hrvatskim iseljenicima, hrvatskim manjinama i Hrvatima u BiH, te potiče aktivnosti i programe s ciljem očuvanja njihova identiteta.

Ističem važnost Hrvata izvan domovine koja je došla do izražaja u svim povijesnim prilikama, a posebno u stvaranju, obrani i obnovi Republike Hrvatske.

Iznimno je važna svaka dionica puta razvitka i napretka naše zemlje, i prinos svakog člana zajednice koji na tom putu može dati svoj prilog dobro je došao.

Želim da Hrvatska matica iseljenika bude pokretač i nositelj onih projekata koji će Hrvatima izvan Hrvatske omogućiti što kvalitetnije veze s domovinom i zadovoljavanje njihovih interesa; kulturnih, obrazovnih, sportskih, gospodarskih ili, jednostavno, životnih.

Cijenim svaki prilog i savjet koji možemo dobiti od naših ljudi u cilju poboljšanja dosadašnje suradnje, ili stvaranja novih veza, što je posebno važno zbog naraštaja koji nisu rođeni i odrasli u Hrvatskoj, ali imaju dodirnih točaka i dio su hrvatskoga identiteta.

U svijetu globalizacije posebno je važno očuvati osobitosti po kojima se Hrvati prepoznaju ili razlikuju od drugih naroda, a to su prije svega jezik i stvaralaštvo, kao temeljne odrednice identiteta.

Katarina Fuček rođena je 1957. u Ferdinandovcu. Diplomirala je hrvatski jezik i književnost na Filozofskom fakultetu u Zagrebu. Radila je u nastavi hrvatskog jezika, a 1990. nakon demokratskih promjena u Hrvatskoj ulazi u politički život u kojemu je obnašala niz dužnosti, nabrojiti ćemo samo najvažnije:

- Predsjednica SO Varaždin
- višekratno zastupnica u Hrvatskom saboru
- Potpredsjednica Hrvatskog sabora
- Direktorica Narodnih novina
- Od 2006. došla je na čelo HMI koje je prekinula zbog odlaska na dužnost državne tajnice i predstojnice Ureda premijera dr. Ive Sanadera
- Od 17. srpnja 2009. ponovno je na čelu HMI.

Iako smo u vremenima zahvaćenim općom gospodarskom krizom, te ne možemo lako i jednostavno sudjelovati i financijski podržati puno projekata ili događaja koji to zaslužuju, ipak možemo i moramo zadržati i poticati stvaralački duh u medijima koji nam stoje na raspolaganju, i s jedne i s druge strane. Upućujem pozdrav svim čitateljima Matice i pozivam ih na suradnju”, izjavila je za Maticu Katarina Fuček.

I sastav Upravnog odbora HMI-a doživio je određene promjene. Novi predsjednik Upravnog odbora postao je dr. Ivan Bagaric, saborski zastupnik i predsjednik saborskog Odbora za Hrvate izvan Hrvatske, a novim članom Odbora imenovan je i Hrvoje Salopek, glavni urednik mjesečnika HMI-a “Matica”. ■

ENG Following a proposal by Croatian Government the Board of Governors of the Croatian Heritage Foundation, on Thursday, July 16th, 2009, appointed Katarina Fuček the new CHF Director. Mrs. Fuček has already served as the CHF Director from April of 2006 to January of 2008, and her arrival can be considered a return to her previous post. The now former CHF Director Danira Bilić, who led the CHF for a year and a half, has also returned to her former duties at the Croatian Olympic Committee.

Poučno i dragocjeno iskustvo

Najvrjednije što će sudionici TASK FORCEA ponijeti sa sobom su ljepote Hrvatske, njezina gostoljubivost, osjećaj da su dobrodošli i da su upoznali jedan dio domovine svojih predaka

Napisala i snimila: **Nives Antoljak**

Nakon tri tjedna boravka i rada u Podravini završen je 18. Task Force koji je ove godine postao "punoljetan" kao i 25 mladih koji su stigli iz 12 zemalja i sudjelovali na očuvanju prirodne i kulturne baštine Hrvatske odnosno jednog dijela Podravine. Nadamo se da je Grad Koprivnica, koji je bio domaćin i suorganizator, zadovoljan onime što su sudionici učinili, a to uistinu nije malo.

Obojili su osam dječjih igrališta, žardinijere i drvene stubbe u Koprivnici, u Muzeju grada Koprivnice očistili su i zaštitili više od 250 eksponata i starina te izvršili pripreme za izložbu skulptura u Galeriji grada. Popisali su i katalogizirali privatnu zbirku starih alata u Eko selu Sunny Village gdje su i boravili, a koje je i samo kao jedna "priča iz davnina", te su sudionici na izravan način, okruženi izvornim

namještajem, oruđem, kušanjem lokalne kuhinje - doživjeli kako se nekada živjelo na hrvatskome selu.

U PODRAVSKOJ AMAZONI

Obilježili su i otvorili poučnu stazu dugu jedan kilometar na ušću Mure u Dravu, nazvanu Podravskom Amazonom, s namjerom da se očuva i zaštititi taj netaknuti dio toka Drave. U Hlebinama su radili na zaštiti drvenih skulptura u Muzeju naivne umjetnosti, te na uređenju Spomen-kuće slikara Krste Hegeđušića. Ujedno su ih uputili u vještinu crtanja na staklu po kojoj su diljem svijeta poznati naivni umjetnici iz toga kraja.

Zavičajni muzej u Virju otvorili su nakon dugo vremena i očistili prostor koji se proteže na dva kata stare škole, zaštitili i osvježili mnoštvo starina koje govore o nekoliko stoljeća dugoj povijesti.

Domaćini su im se odužili ponajprije prekrasnim smještajem, slobodnim ku-

panjem u novim, najmodernijim bazenima u Koprivnici te su im dali na raspolaganje bicikle koji su im služili kao prijevoz do njihova "doma" u Jagnjedovcu. Vatrogasno društvo Koprivnica bilo im je sa svojim kombijima na raspolaganju 24 sata, od prijevoza na radilišta do dočekivanja nakon noćnog provoda u klubovima Koprivnice.

Općina Hlebine organizirala im je sadržajan boravak na jezerima Gabajev Grede gdje su obilježili Dan domovinske zahvalnosti, a u Virovitici su ih bogato ugostili u njihovu odmaralištu u Selcima.

HMI je uz organizaciju čitavog projekta i okupljanja mladih organizirao vikend-izlete na razglede i kupanja u Opatiju, razgled Trsata u Rijeci, razgled Varaždina i Zagreba te kupanje na Jarunu i u Selcima. Sve ih je to oduševilo, a neki su prvi put vidjeli Jadran, Zagreb...

Još bi se puno toga lijepoga moglo opisati što su ti vrijedni mladi ljudi doživjeli i učinili, no nešto najvrjednije što

će ponijeti sa sobom u svoje domove u J. Africi, Slovačkoj, Italiji, Vojvodini, Švedskoj, Makedoniji, BiH, Njemačkoj, Rumunjskoj, Argentini, Mađarskoj i Nizozemskoj su ljepote Hrvatske, njezina gostoljubivost, osjećaj da su dobrodošli i da su upoznali jedan dio domovine svojih predaka, stoga su svi rekli: "Mi ćemo se vratiti!"

Na žalost, nikad više u istom sastavu i zbog toga je palo mnogo suza na rastanku, ali i obećanja o ponovnom susretu sa svojim novim prijateljima, možda na nekom drugom Eco Heritage Task Forceu na nekoj drugoj lokaciji.

OSTAVILI TRAG PODRAVINI

Podravini i gradu Koprivnici ostavili su trag, bar dok se ne oljušti boja s igrališta ili Drava ne poplavi njihove table koje su postavili u namjeri da očuvaju njezino prirodno bogatstvo, a nadaju se da će ih i pamtit i po njihovoj završnoj svečanosti gdje su vrijedni i kreativni voditelji predstavili sa svojim polaznicima trodnevni rad u poslijepodnevnom satima.

Voditeljica projekta Nives Antoljak je pred mnogobrojnim uzvanicima, njihovim suradnicima i domaćinima prikazala power point prezentaciju u kojoj je slikom i riječima ukratko dala presjek i tijek EHTF-a 2009., od otvorenja izlož-

Zahvala roditelja polaznika iz Italije

Uvažena gospođo Antoljak, koristim priliku da Vam se zahvalim, u ime moga sina Paola i moje osobno, na ukazanom povjerenju za sudjelovanje u Vašem projektu. Bilo je to neizmjereno poučno i dragocjeno iskustvo za Paola, koje je prihvatio s oduševljenjem zahvaljujući velikoj senzibilnosti Vas i Vaših suradnika. Neizmjereno je ponosan na svoj mali doprinos socijalno korisnim radovima i pun lijepih utisaka druženja sa svim prijateljima iz grupe. Bilo je to predivno iskustvo i najbolji način da bolje upozna Domovinu. Paolo se nada da ćete mu dopustiti sudjelovanje i u narednim projektima HMI-a. Uvijek zahvalni, Paolo i Zdenka Rebuffat

be bivše sudionice, akademske slikarice Karen Oremuš u Domu mladih, do završnih radova. Ujedno je zahvalila vatrogascima, Domu mladih, domaćinstvima koja su im darovala voće i povrće, Poglavarstvu grada Koprivnice, načelnicima općina Legrad, Virje i Hlebine, obitelji Hećimović iz Sunny Villagea, kuharici Slavici i svima koji su pomogli da i ovogodišnji EHTF prođe uspješno kao i svi do sada.

Polaznici radionice hrvatskog jezika pod vodstvom Koprivničanke Sanje Oblučar na hrvatskom su iznijeli svoje dojmove, a napredna grupa je na kajkavskom recitirala Frana Galovića.

NASTUP POLAZNIKA DRAMSKE RADIONICE

Slaven Španović, student glume na Akademiji u Zagrebu, inače dugogodišnji sudionik EHTF-a, režirao je i glumio u predstavi "Zagrebački orkestar" koju su izvodili polaznici dramske radionice, a

koji su svojom glumom i pjesmom sve nasmijali do suza, no to je, na žalost, bila jedina moguća izvedba.

Voditelj Ivan Galić podijelio je voditeljske "nagrade", simboličnu Vegetu, zaštitni proizvod Podravke i hrvatski brend, sudionicima koji su najbolje i najgore radili, najdulje spavali, bili najbolje našminkani za rad, uglavnom, bilo je rječito i smiješno.

Službeno je završen EHTF Koprivnica 2009. podjelom zahvalnica koje je uz riječi zahvale, a i nade u ponovni dolazak u Koprivnicu, zamjenik gradonačelnika Dražen Pros uručio zajedno s voditeljicom projekta HMI-ja Nives Antoljak.

U subotu 8. kolovoza sudionici su stigli autobusom u Zagreb, ispred zgrade HMI-ja koja im je bila i polazište prvog dana, a nadamo se da će i u budućnosti navraćati u nju jer ona je ovdje zbog njih i svih Hrvata koji žive izvan Hrvatske. ■

ENG After three weeks of living and working in the Podravina region, the 18th Task Force has been concluded, having now "come of age", as did the 25 young people that came from 12 countries to take part in the preservation of the natural and cultural heritage in Croatia, this time in a part of the Podravina region.

NA GODIŠNJI POHOD MAJCI BOŽJOJ U WOLLONGONGU

AUSTRALIJA – Lijep i sunčan dan 8. kolovoza dočekaio je oko tisuću hodočasnika koliko ih je, prema procjeni fra Andreja Matoca, svećenika domaćina, pohodilo tradicionalno hodočašće Majci Božjoj Kraljici Hrvata u Wollongongu. Većina je došla iz hrvatskih katoličkih centara u Novome Južnom Walesu i Canberri (ACT), autobusima ili automobilima. Ovo hodočašće održava se više od dva desetljeća, i to tradicionalno u subotu prije Velike Gospe, 15. kolovoza.

Sveta misa u jedanaest sati započela je procesijom u kojoj su križ i kadionicu nosili ministranti Luka Zubonja i Petar Jurišić, a Loren i Emili Zubonja, djevojčice iz folklorne skupine, nosile su svijeće. Mladi iz Hrvatske katoličke mladeži Wollongong nosili su kip Blažene Djevice Marije Kraljice Hrvata, članovi bratovština Svete Vincence i

je trenutačno najstariji hrvatski svećenik u Australiji.

Hodočašće je bilo i svojevrstan ispraćaj fra Ante Šimonovića, koji se nakon sedmogodišnjeg službovanja u HKC Canberru vraća na novu dužnost u franjevačku provinciju Bosnu Srebrenu, u župu Kotor Varoš. (Jagoda Bašić)

POZIV HRVATSKIM IZDAVAČIMA IZ ISELJENIŠTVA - INTERLIBER 2009.

ZAGREB - Hrvatska matica iseljenika poziva sve nakladnike, knjižare i pojedince da sudjeluju na Izložbi nakladničke djelatnosti iz hrvatskog iseljeničtva, koja će se održati od 11. do 15. studenoga 2009. u sklopu ugledne međunarodne izložbe knjiga u Hrvatskoj pod nazivom Interliber, koji 32. put priređuje Zagrebački velesajam. Prijave knjiga – autora iz redova hrvatskog iseljeničtva očekujemo do 10. rujna 2009. Potvrde vaših prijava za izložbu s popisom knjiga dostavite na e-mail adresu: vesna@matiz.hr. Za izložbu se mogu prijaviti nakladnici i pojedinci iz svih područja ljudske djelatnosti, od književnosti do različitih znanstvenih djelatnosti, te izdavači udžbenika koji su namijenjeni hrvatskim školama u iseljeničtvu i to na jezicima domicilnih zemalja u kojima žive Hrvati i građani hrvatskog podrijetla diljem svijeta. Na izložbi na Zagrebačkome velesajmu bit će prezentirana i dosadašnja nakladnička djelatnost Hrvatske matice iseljenika.

U SYDNEYU ZAVRŠENA KONFERENCIJA MLADIH

AUSTRALIJA - U Hrvatskom društvu "Sydney" u Punchbowlu održana je dvodnevna konferencija mladih Hrvatica i Hrvata, drugoga i trećega naraštaja, iz cijele Australije, a organizatori konferencije bili su Croatian Australian Community Council u NSW i United Croatian Clubs and Associations of Australia and New Zealand. Konferenciju mladih Hrvata-Australaca službeno je otvorio predsjedavajući Povjerenstva za odnose sa zajednicom u NSW dr. Stepan Kerkyasharian, čija je udruga i dodijelila novčanu potporu za održavanje ovoga nadasve vrijednoga skupa.

ODLAZAK NOVINARA BRANIMIRA SOUČEKA

AUSTRIJA - Hrvatska zajednica u Austriji izgubila je jednoga vrsnog novinara, koji je pisao za nekoliko austrijskih dnevnih listova. Riječ je o novinaru Branimiru Součeku, koji je rođen 3. ožujka 1942. u Bosanskome Brodu, a bio je hrvatski i austrijski državljanin. Zbog političkih razloga odlazi u Austriju, gdje od 1965. do 1970. studira i diplomira gospodarske znanosti u Innsbrucku. Od 1991. do 1992. Souček je Vjesnikov i HRT-ov dopisnik iz Austrije.

Škola u koju se polaznici s radošću vraćaju

Unatoč nepovoljnoj ekonomskoj situaciji u svijetu, u Školi folkloru ni ovoga ljeta nije nedostajalo polaznika. Bilo ih je ukupno 71, a doputovali su iz Kanade, SAD-a, Argentine, Austrije, Mađarske, Srbije (Vojvodine), BiH i cijele Hrvatske

Napisala: **Srebrenka Šeravić**

Snimili: **Petar Crnogorac i Petar Tyran**

U organizaciji Hrvatske matice iseljenika održana je u Biogradu na Moru od 10. do 21. kolovoza još jedna tradicionalna Ljetna škola hrvatskoga folkloru. Uz Andriju Ivančana, voditelja Škole, predavali su istaknuti hrvatski folkloristi, stručnjaci za folklorni ples, pjesmu, narodne nošnje i glazbala: Nerina Štajner, Miro Kirinčić, Vladimir Kurađa, Josip Forjan, Kristina Benko, Siniša Leopold, Dražen Šoić, Stjepan Fortuna, Stjepan Večković. Glazbeni korepetitor plesačima bio je Antun Kottek. U Školi hrvatskoga folkloru tijekom razdoblja od četiri godine podučavaju se sva četiri hrvatska plesna područja: panonsko, dinarsko, jadransko i alpsko. Ovoga ljeta u Biogradu na Moru na redu su bili plesovi, narodne nošnje i glazbala alpskog područja, odnosno sjevero-

zapadne Hrvatske kojoj pripadaju Međimurje, Podravina, Hrvatsko zagorje, Prigorje, okolica Karlovca, Gorski kotar, a što je zanimljivo, i plesovi Istre. Polaznici su mogli, kao i uvijek, u skladu s osobnim afinitetom, izabrati jednu od triju ponuđenih grupa predavanja: folklorni ples, sviranje tambura ili hrvatskih tradicijskih glazbala (gdje su opet mogli birati sviranje različitih glazbala poput gajdi, duda, dipli, miha, roženica, sopila, dvojnica, lijerice...). Predavanja su se za sve tri grupe održavala u hotelu "Biograd" prijepodne i poslijepodne, a u večernjim satima uvježbavao se program za završni koncert. Ipak, polaznici su, unatoč opsežnome programu, pronalazili vremena za kupanje i sunčanje na prelijepim plažama Biograda, te za večernja druženja uz pjesmu i tambure. Unatoč nepovoljnoj ekonomskoj situaciji u svijetu, u Školi folkloru ni ovoga ljeta nije nedostajalo polaznika. Bilo

ih je ukupno 71, a doputovali su iz Kanade, Sjedinjenih Američkih Država, Argentine, Austrije, Mađarske, Srbije (Vojvodine), Bosne i Hercegovine i cijele Hrvatske. I što je važno istaknuti, gotovo polovica tih mladih ljudi, zaljubljenika u hrvatsku tradicijsku kulturu, već je dolazila u Školu folkloru, što znači da ovaj program Hrvatske matice iseljenika smatraju vrlo korisnim i da mu se ponovno s radošću vraćaju. Škola folkloru završila je u petak, 21. kolovoza svečanim koncertom svih polaznika koji je održan ispred Poglavarstva grada Biograda, pred mnogobrojnim turistima i mještanima grada Biograda. Sudeći po pljesku i ovacijama gledatelja, koncert polaznika Ljetne škole hrvatskoga folkloru bio je iznimno uspješan. Organizator posebice zahvaljuje Poglavarstvu grada Biograda i KUD-u "Tomislav" na svesrdnoj potpori pri organizaciji i pripremama ovoga koncerta. ■

Polaznici tečaja sviranja hrvatskih tradicijskih glazbala

ENG In spite of the unfavourable economic circumstances in the world, this summer's Folklore School saw no dearth of participants. There were a total of 71, coming from Canada, the USA, Argentina, Austria, Hungary, Serbia (Vojvodina), Bosnia & Herzegovina and from across Croatia

Kako bi bilo dobro vidjeti vas opet

Akademski jezični dio programa obuhvaćao je 110 sati nastave, 95 sati obvezatne i 15 sati dodatne nastave i dva odlaska u školu u prirodi, na Plitvička jezera i u Hrvatsko zagorje

Napisala: **Marija Bošnjak**

Prigodom službenoga otvorenja Sveučilišne škole hrvatskoga jezika i kulture Sveučilišta u Zagrebu i Hrvatske matice iseljenika rektor Sveučilišta u Zagrebu prof. dr. sc. Aleksa Bjeliš istaknuo je važnost ovoga programa na koji svake godine više od desetljeća dolaze studenti iz raznih dijelova svijeta i na taj način sudjeluju u promicanju hrvatske kulture, jezika, književnosti, ali i znanosti. Uz rektora Bjeliša, nazočne studente i njihove nastavnike pozdravili su i gospođa Danira Bilić, bivša ravnateljica Hrvatske matice iseljenika, te direktorica Sveučilišne škole prof. dr. sc. Zrinka Jelaska.

Ove su se godine na nastavi hrvatskoga okupila 44 studenta iz 19 zemalja (Austrije, Njemačke, Italije, Bugarske, Poljske, Češke, Litve, Švicarske, Mađarske, Austrije, Novog Zelanda, SAD-a, Kanade, Juž-

ne Koreje, Sjeverne Irske, Velike Britanije, Japana, Španjolske, Turske), od kojih su mnogi hrvatskoga podrijetla.

PRVI RAZGOVORI NA HRVATSKOME

Akademski jezični dio programa obuhvaća 110 sati nastave, 95 sati obvezatne i 15 sati dodatne nastave i dva odlaska u školu u prirodi, na Plitvička jezera i u

Hrvatsko zagorje. Tradicionalno bogat kulturni dio programa škole koji organizira Hrvatska matica iseljenika ove je godine obuhvatio akademska predavanja prof. dr. sc. Tvrtka Jakovine o izabranim temama iz hrvatske povijesti, predavanje dr. sc. Bože Skoke o hrvatskome identitetu, kao i predavanja o Domovinskom ratu u Hrvatskome memorijalno-dokumentacijskom centru Domovinskoga rata koji je otvoren u sklopu Hrvatskoga državnog arhiva. Tom su prigodom, osim predavanja, studenti imali i organizirani razgled zgrade Arhiva. Uz stručno vođene posjete različitim muzejima (Muzej za umjetnost i obrt, Etnografski muzej i Meštrovćev atelijer), studenti su mogli uživati u dalmatinskom ugođaju i prekrasnim glasovima klape Nostalgija, a uz vokalne-instrumentalni sastav Lado i Cinkuše osjetili smo i atmosferu Hrvatskoga zagorja.

Studenti su priliku za intenzivnije druženje i prve razgovore na hrvatskome jeziku dobili već prvi tjedan u školi u prirodi na Plitvičkim jezerima, kao i priliku za svoja prva izlaganja na hrvatskome jeziku o nacionalnim parkovima Hrvatske, flori, fauni, vjenčanjima pod Velikim slapom...

Na kraju trećeg tjedna kratko osvježenje pronašli smo u Zagorju. Izlet u Hrvatsko zagorje posebno je zanimljiv i studentima i nastavnicima. Kao i prijašnjih godina, nakon obilaska Etno sela

Kumrovec, obilnoga tradicionalnoga zagorskog ručka u Grešnoj gorici, studenti su pokazali iznimnu kreativnost i znanje hrvatskoga jezika svojim zanimljivim, duhovitim igrokazima, pjesmama, plakatima... Budući da svake godine skupine nose drukčija imena, prošle godine predložili su nam najvažnije predmete i suvenire iz različitih dijelova Hrvatske, i ove smo godine imali prigodu putovati cijelom Hrvatskom i saznati štošta o hrvatskim krajevima i njihovim tradicionalnim igrama i festivalima. Studenti su nas naučili pravilima *Sinjske alke*, otkrili nam značenje *Moreške*, dočarali ljepotu *Vinkovačkih jeseni*, prošetali smo se *Špancirfestom*, prenijeli su nam ugođaj *Riječkoga karnevala* i odveli nas

na krajnji jug Hrvatske, na *Dubrovačke ljetne igre*.

RAZNOLIK I ZANIMLJIV PROGRAM

Na svečanoj večeri, koja se ove godine prvi put održala u restoranu Kvatriću, studenti su, osim jezičnih, pokazali i svoja plesna i pjevačka umijeća, a uz prigodne pjesme proslavljeno je i nekoliko rođendana.

Zahvaljujući raznolikosti i zanimljivosti cijeloga programa, predanosti svih

sudionika Škole, studenti su otišli iz Zagreba sa svjedodžbom u ruci, ali i obožavani lijepim uspomenama, novim poznavanjima, novim znanjem iz jezika, kulture, povijesti, a na Školu će ih uvijek podsjećati deveti broj školskih novina *Sveučilišnih povjestica* i njihova omiljena pjesma, "himna" Sveučilišne škole, *Za dobra stara vremena*.

Budući da se studenti nekoliko puta vraćaju u Školu, nadamo se da ćemo i sljedeće godine vidjeti poznata lica. ■

ENG At the official opening of the University School of Croatian Language and Culture, hosted and organised by the University of Zagreb and the Croatian Heritage Foundation, Professor Aleksa Bjeliš DSc, Rector of the University of Zagreb, pointed out the importance of this program, which every year for over a decade now has seen students coming from around the world, participating in this way in the promotion of Croatian culture, language, literature and science.

Registracija birača za glasovanje u inozemstvu

ZAGREB - Dana 16. veljače 2007. godine stupio je na snagu novi Zakon o popisima birača koji se odnosi na prethodnu registraciju birača za glasovanje u inozemstvu.

Prethodnu registraciju trebaju obaviti:

- birači koji imaju prebivalište u Republici Hrvatskoj, a trajnije borave u inozemstvu (npr. adresa u Splitu, a živi i glasovao bi u Münchenu);
- birači koji nemaju prebivalište u RH a promijenili su prebivalište u inozemstvu (npr. adresa iz Bosne i Hercegovine a žive i glasuju u Njemačkoj);
- birači koji nemaju prebivalište u RH, a promijenili su prebivalište unutar države (npr. iz Münchena došli živjeti u Hamburg);
- birači koji nemaju prebivalište u RH nego u inozemstvu u pravilu se ne moraju registrirati ali bi bilo dobro da provjere da li su u popisu birača u svom diplomatskom predstavništvu (npr. adresa u Münchenu i glasuju u Münchenu ili adresa u Ljubuškom i glasuju u Ljubuškom).

Registrirati se ne moraju oni koji žive u inozemstvu prebivalište im je u RH i glasovat će u RH na svom glasačkom mjestu (npr. živi u Njemačkoj adresa mu je u Hrvatskoj i glasovat će u Hrvatskoj)

Prethodne registracije birača mogu se obaviti u veleposlanstvima i konzulatima RH i to najkasnije 14. dana

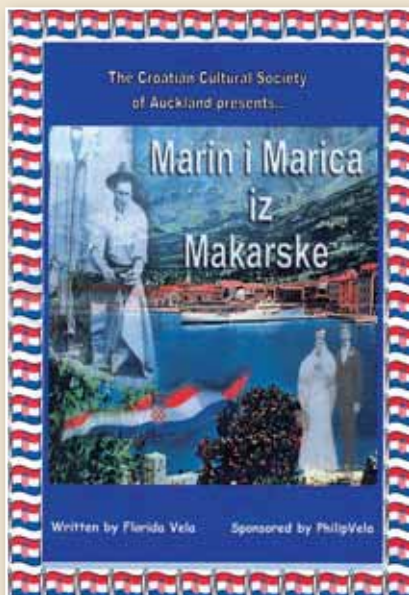
prije održavanja izbora.

Međutim, registracija birača moći će se obaviti i usmenim i pismenim putem. To znači da se može nazvati veleposlanstvo ili konzulat sa svog područja i zatražiti da se putem telefona obavi registracija uz JMBG ili datum i mjesto rođenja i broj telefona. Dakle, ne mora se dolaziti u naša diplomatska predstavništva nego samo telefonirati. Registrirati se može i e-mailom i popunjavanjem obrazaca koji se ne moraju osobno predati u veleposlanstvo ili konzulat nego se može skupiti veći broj i poslati poštom ili dostaviti u naša veleposlanstva ili konzulate.

USPJEH HRVATSKE KAZALIŠNE DRUŽINE IZ AUCKLANDA

NOVI ZELAND - The Croatian Cultural Society/Hrvatsko kulturno društvo iz Aucklanda priredilo je nedavno kazališnu predstavu pod naslovom *Marin i Marica iz Makarske*, prigodom proslave 150. godišnjice dolaska Hrvata na Novi Zeland, čiji je tekstualni predložak napisala ugledna novozelandska spisateljica našega podrijetla Florida Vela. Praizvedba je oduševila više od 500 članova hrvatske zajednice te njihove mnogobrojne prijatelje iz Aucklanda.

Izvršnim glumačkim rješenjima istaknuli su se svi sudionici u predstavi i to: Tonci Marinovic, Vesna Ravkin, Goran Kačurov, Florida Vela, Jone Yelcich, Erna Januskiewicz, Stipe Prodan, Ljubica Lozica, Jovo Lozica, Olga Vulinovic, Ivica Salic, Zeljko Stankic, Josio Materic. Producenti su činili članovi hrvatske zajednice među kojima izdvajamo: Floridu Vela i Tonicu Marinovicu, o glazbi se brinuo Goran Kačurov, a za vizualne i zvučne efekte bio je zadužen Ivan Tvrdeich, dok su se scenografijom bavili Zeljko Stankic i Josip Materic. Režiju potpisuje Kim Sloane.

Predstava je iznimno složeno dramsko ostvarenje, u žanru pučkoga kazališnog izričaja, kojemu su amaterski izvođači udahnuili nevjerojatnu autentičnu energiju iz koje očitavamo sve životne faze naše iseljeničke zajednice na Novome Zelandu, od siromašnog djetinjstva u domovini, odlaska iz roditeljskog doma u daleki svijet, mukotrpnog rada na poljima *kauri* smole, lančane migracije članova obitelji i budućih bračnih drugova pod Južnim križem, dirljive patriotske emocije naših iseljenika vezane uz stva-

ranje neovisne Hrvatske, sretna i nesretna ljubavi pretežno u krugu svoje etničke zajednice poput glavnih likova Marina i Marice.

Među mnoštvom iseljeničkih igroka koji se bave sudbinama migranata u tridesetak zemlja svijeta u posljednjem desetljeću, predstava *Marin i Marica iz Makarske* izdvaja se ljepotom, osmišljenom dramaturškom linijom i nadasve autentičnim glumačkim ostvarenjima članova Hrvatskoga kulturnog društva iz Aucklanda.

Vjerujemo kako će se planovi o turneji po Novom Zelandu i Australiji izvođača i entuzijasta iz naše Aucklandske zajednice ostvariti te da će predstava doći i u domovinu Hrvatsku. (Vesna Kukavica)

PLANETARNA SLAVA HRVATSKIH VINARA

Piše: Vesna Kukavica

U centrima izvrsnosti plemenite kapljice, uz vinare *Lijepe Naše*, američki Hrvati Grgich i Zaninovich susreću vinare iz Novoga Zelanda, poput vlasnika obiteljskih tvrtki podrijetlom iz Dalmacije Babich, Brajkovic i Nobilo ili, pak, vodećeg proizvođača bijelog vina u Africi Mikea Dobrovica

U Zagrebu je sredinom ljeta održan Svjetski kongres vinogradarstva i vinarstva koji je okupio više od 400 stručnjaka iz tridesetak zemalja, među kojima su, uz domaćine, bili i slavni hrvatski vinari čiji su preci raseljeni iz domovine diljem svijeta, pretežno prije više od stoljeća, kada se Europom proširila filoksera, a bečka kruna donijela *Vinsku klauzulu* – diskriminirajući dalmatinske i slavonske vinograde pred onima iz Italije, koji su tom odlukom dobili velike povlastice za izvoz vina iz Lombardije i Venecije u zemlje bivše austrougarske monarhije 1890-ih. Ta se velika poljoprivredna nepravda, koja je povukla iseljenički val od kojega se Dalmacija nije još oporavila, zahvaljujući marljivosti naših težaka pretvorila u čudesnu priču u kojoj hrvatski narod na svakom kontinentu danas ima vinske i vinogradarske globalne prvoligaše. Svjetsku slavu, prije *kralja Chardonnaya* Miljenka Mikea Grgicha, u kalifornijskoj dolini Napa, stekla je obitelj Zaninović iz hvarskog Veloga Grablja, koji su iz srca Mediterana od svojih starih učitelja Rimljana i Feničana ondje, zapravo, prenijeli tradiciju proizvodnje vina. U ovom naraštaju posao u segmentu vinogradarstva i vinarstva vodi Marko Zaninovich, koji se redovito odaziva *Iseljeničkom susretu američkih Zaninovića* koji tradicionalno povezuje više od 400 tamošnjih prezimenjaka. Marko, koji godišnje proizvede oko 20 milijuna litara vina na Rutherford Ranchu, poznat je u svijetu po sljedećim robnim markama: Rutherford Ranch, Rutherford Ranch Reserve, Round Hill i Grand Pacific. Stručnjaci su prednost u Americi dali ipak Grgichu čije su robne marke: Chardonnay, Fume Blanc, Cabernet Sauvignon, Merlot i desertno vino Violetta, njegovo ime trajno upisale u Kuću slavnih vinara/ *Vintners Hall of Fame* 7. ožujka 2008.

U Kongresnim centrima izvrsnosti plemenite kapljice Grgich i Zaninovich, nadalje, susreću vinare iz Novoga Zelanda poput vlasnika obiteljskih tvrtki s međunarodnom reputacijom Babich Winesa, podrijetlom iz Imotske krajine, Kumeu River Wineryja Michaela Brajkovica, podrijetlom iz Živogošća, Korčulanina iz House of Nobilo pokraj Aucklanda ili, pak, jednog od najboljih proizvođača bijelog vina u Južnoj Africi s posjeda Mulderboscha Mikea Dobrovica, podrijetlom iz Bakra. U Južnoj Americi u

vinarstvu se ističe čileanski Hrvat Guillermo Lukšić koji ima, u sklopu korporacije Compania Cervezerias Unidas, grupaciju Vina San Pedro Tarapaca s posjedima diljem Čilea i Argentine. Među prvoligašima su i naši vinari iz Europske unije kakva je enologinja u Laboratoriju Ormož, Slavonka Lidija Ruška, te Mate Kliković koji se istaknuo s frankovkom, zaštitnim znakom Gradišća, koju je kao prvi, tu crnu sortu, proizveo vinificiranu na bijelo.

U domovini, pak, visoke rezultate postižu kutjevački vinari iz Zlatne doline kao što su Vlado Krauthaker, Ivica Perak i Ivan Enjingi. U Dalmaciji dulje od desetljeća dominira Zlatan Plenković s Hvara, a u središnjem dijelu Hrvatske izdvaja se Velimir Korak i njegovo Vinogorje Plešivica Okić.

Kako je glavna tema kongresa, u organizaciji Ministarstva poljoprivrede, ribarstva i ruralnog razvoja bila *Globalizacija u vinogradarsko-vinarskom sektoru: perspektive i alternative*, može se bez dvojbe reći kako je ostvaren značajan iskorak u ekonomskoj afirmaciji Hrvatske u svijetu pa tako i povezivanju vinara iz domovine i iseljeničstva, uglednih vinskih regija i naših ruralnih područja te prezentaciji autohtonih vinskih sorti kojih je u nas na terenu po vinogradima zabilježeno 124. Zaštitu kontroliranog podrijetla vina u Hrvatskoj imaju 622 proizvođača s ukupno 1.953 vina koja nastaju u ekološkoj slozi čovjeka i prirode na 33.741 hektara vinograda prema prvome vinogradarskom katastru RH.

Predsjednik Međunarodne organizacije za vinogradarstvo i vinarstvo (OIV) Peter Hayes istaknuo je na kongresu u Zagrebu kako je Hrvatska zemlja velikih prilika u vinarstvu i vinogradarstvu te kako ima potencijala, posebice u enološkom turizmu, svojevrsnom ispreplitanju vina i putovanja – kakva su iskusili hrvatski iseljenički vinarski lideri zasadišći nedavno nove nasade loze na Pelješcu ili u Erdutu. Hayes smatra kako je kombinacija turizma, vina i tradicionalne kuhinje dobra prilika te napominje kako bi hrvatski vinari u domovini trebali biti dinamičniji u internetskoj vidljivosti i ponudi, odnosno omogućiti kupnju preko Interneta. Rekao je i kako se hrvatski proizvođači dosta oslanjaju na oznaku zemljopisnog podrijetla te kako se u tom smislu ne smiju fokusirati na masovnu proizvodnju, nego na kakvoću kao svjetski trend.

U prometu hrvatskih vina 60 posto čine kvalitetna vina, na stolno vino otpada 33 posto, na vrhunska vina samo pet posto, dok po jedan posto čine pjenušci i specijalna vina, rekao je ministar poljoprivrede Petar Čobanković, naglasivši kako su u vinogradarsko-vinarskom sektoru reforme u tijeku te kako se uskoro očekuje zatvaranje 11. poglavlja *Poljoprivreda i ruralni razvitak* iz europskog zakonodavstva, koje će posve otvoriti put našim vinogradarima i vinarima na zahtjevno globalno tržište. ■

ENG This summer Zagreb hosted the 32nd World Congress of Vine and Wine, which focused on Globalisation in Viticulture and Oenology: Trends and Alternatives. It can be said that this marks a significant breakthrough in the economic affirmation of Croatia in the world and in bringing together vintners and vine growers from the homeland and the communities abroad.

Ovdje se osjeća snažna ljubav prema Bogu i domovini

“Ovaj doista monumentalni Božji hram je djelo većinom hrvatskih graditelja: od arhitekta rođenog Zagrepčanina Freda Romana Kovačevića, izvođača radova Josipa (Joe) Kutleše, do zidara braće Baga, rođenih Posušjaka”, naglasio je župnik Pandžić

Matičina novinarka s župnikom Pandžićem u norvalskoj crkvi

Malo-pomalo gradili su se objekti: bazen za kupanje, dvorana, paviljoni, nogometna igrališta, vanjski bar, mesnica, pekara, dogradnja kuće za župni stan, te je ovo središte postajalo prava oaza hrvatskog puka: od Chicaga, Clevelanda, Windsora, preko Toronta do Montreala. Posebice se to vidi tijekom proslave sv. Ante Padovanskoga. Naravno, primarnu ulogu je igrala župa Kraljice mira. Sveta misa slavila se u početku u uredu, zatim u garaži do ureda, pa u dvorani u kojoj su se dugo vremena obavljali katolički obredi vjenčanja, krštenja, sv. krizme, kuhale su se svadbene večere, svečani ručkovi, razni banketi itd. Zemljište se otplaćivalo malo-pomalo jer je nedostajalo novca, dok se konačno, nakon 20 dugih godina, 1997. godine, nije potpuno otplatilo, nakon druge godine moga “župnikovanja”.

Razgovarala: **Željka Lešić**
Snimke: **Arhiv crkve Kraljice mira**

Posjet Kanadi bio je prigoda i za obilazak Norvala i prelijepe crkve Kraljice mira, koja svojom ljepotom plijeni poglede svih prolaznika. Impozantna crkva neogotičkog stila s dva zvonika bila je dugogodišnja vizija župnika fra Stjepana Pandžića, koja je napokon ostvarena. O gradnji crkve, Hrvatsko-franjevačkom središtu, župe Kraljice mira, župljanima, razgovarali smo sa župnikom fra Stjepanom Pandžićem.

Kada se rodila ideja o gradnji crkve Kraljice mira i tko je inicijator?

- Prije skoro 31 godinu, točnije 1977. godine skupina hrvatskih rodoljuba i

entuzijasta, na jednoj uzvišici Norvala, 40-ak kilometara zapadno od Toronta, glavnoga grada Ontarija, kupila je od kanadskog farmera oko 65 hektara obradivog zemljišta i šume, planirajući tu izgraditi oazu sabiranja Hrvata Južnog Ontarija. Nitko nije mogao ni zamisliti kakvu važnu ulogu će odigrati ovaj plodni komadić zemljišta i šume u sudbinama pojedinaca, a i cijele domovine Hrvatske. Tko od Hrvata u svijetu danas ne zna za ime Hrvatskog centra u Norvalu bez obzira na to kako se on nazivao tijekom svoje 30-godišnje burne povijesti: Hrvatsko-društveno kulturni centar, sadašnje Hrvatsko franjevačko središte, župa Kraljice mira. Poslije je ovome prostranom komadu zemljišta dodano nešto manje od četiri hektara kupnjom kuće i okoliša za časne sestre.

Velebna crkva Kraljice mira u Norvalu

Hamiltonski biskup i fra. Stjepan Pandžić okruženi vjernicima

Koliko je trajala izgradnja crkve?

- Osnutkom fonda za izgradnju nove crkve, 1997. godine uslijedili su banketi, i tako se malo-pomalo počela stvarati novčana zaliha koja je pomogla u početku gradnje. No, trebalo je tu puno "papirologije" srediti s lokalnim gradskim vlastima. Kad je gradnja otpočela prije četiri godine, blagoslovom kamena temeljca hamiltonskog biskupa mons. Anthonyja Tonnosa, nije se zaustavljala sve do današnjih dana. Na uzvišenoj padini Hrvatskog centra izrastala je nova veličanstvena crkva, neogotičkog stila, koja bi se s pravom mogla nazvati katedralom. Kad je ova ljepotica dobila današnji konačni oblik, vidljiva izdaleka, plijenila je poglede prolaznika bulevarom Winstona Churchilla koji prolazi uz Hrvatsko franjevačko središte.

Zanimljiv je podatak da je crkva djelo hrvatskih graditelja, te da je građena uz novčane priloge tamošnjih iseljenih Hrvata.

- Ovaj doista monumentalni Božji hram je djelo većinom hrvatskih graditelja: od arhitekta rođenog Zagrepčanina Freda Romana Kovačevića, izvođača radova Josipa (Joe) Kutleše, do zidara braće Baga, rođenih Posušjaka. Crkva je sagrađena dobrovoljnim novčanim priložima naših župljana, prijatelja i dobročinitelja, novčanim priložima hrvatskih udruga, organizacija i društava, novčanim priložima Hrvata vjernika iz naših okolnih hrvatskih župa i iz drugih hrvatskih župa Kanade i SAD-a, novčanim priložima Hrv. kreditne zadruge, novčanim priložima nekih hrvatskih župa SAD-a i Kanade, većim donacijama naših župljana, prijatelja i dobročinitelja, dobrovoljnim radom naših župljana, prijatelja i dobročinitelja, darovanim materijalom naših župljana, prijatelja i dobročinitelja, darovanim materijalom naših prijatelja Kanađana, novčanim zajmom Ha-

miltonske biskupije i banke, donacijom Hamiltonske biskupije i donacijom Hrv. franjevačke kustodije iz Chicaga.

Koliko je samo dragovoljnih sati ugrađeno u ovu crkvu, pogotovo u njezinoj završnoj fazi, ako bismo nabrajali imena svih dragovoljaca, nekoliko stranica ne bi bilo dovoljno, a i onda bismo nekoga ispustili. Ovaj hram Gospodnji je plod Hrvata sa svih strana domovine Hrvatske i BiH, uz potporu svih okolnih hrvatskih župa, iako se često insinuiralo da su ovdje jedino Hercegovci, te se time želi razjediniti Hrvate u iseljeništvu. Ovdje je doista vladalo jedinstvo hrvatskoga iseljeničkog puka u ushićenosti za gradnju ovog sigurno najljepšega hrvatskoga katoličkog hrama Gospodnjega izvan domovine. On je proizvod želje i htijenja te neka vrst zavjeta, ponosa i ljubavi prema Bogu hrvatskog tradicionalno katoličkog puka u iseljeništvu. Svakako treba spomenuti pet značajnih crkvenih dijelova iz domovine u unutrašnjosti crkve koji su izrađeni u klesarskoj radionici ljubušskog klesara Veselka Miličevića, svetojhranište (tabernakul), isklesano od bračkog kamena, replika ulomka kamene oltarne pregrade s natpisom hrvatskog kneza Branimira, najstarijeg spomenika koji bilježi hrvatsko ime na latinskom, drveni dio koji su izradili mladići iz zajednice "Cenacolo" iz Međugorja, masovni oltar, također od bračkog kamena, pročelje reljef-replika predromaničke oltarne pregrade od kamena iz sv. Nediljice kraj Zadra, na kojem su uklesani prizori iz Kristova života, zatim krstionica, isto tako od bračkog kamena, replika krstionice kneza Višeslava iz Nina, prvoga političkog središta Hrvata, te oltarište izbrušeno od hercegovačkog kamena žestaca iz Radišića, a tome treba dodati lijepo oblikovani ambon (propovjedaonica), isklesan u bračkom kamenu i u obliku otvorene knjige. Sve je to brodom doplovilo iz domovine. Mnogo se toga još treba doraditi: od vitraja do crkvenog okoliša. Trebat će tu još novca, uma i mišića. Ali ona je tu da svjedoči Bogu i svijetu ljubav hrvatskog čovjeka prema svojoj kršćanskoj baštini i kulturi. Blagoslov nove crkve bio je

upriličen 6. travnja prošle godine, a blagoslovio ju je preuzvišeni biskup Anthony Tonnos.

Koliko Hrvata živi u Norvalu i kako su organizirani?

- Sam Norval je vrlo malo mjesto i hrvatskih obitelji naseljenih u njemu ima najviše 5 – 6. Neki prelaze i 70 km udaljenosti kako bi došli do nas, a Hrvati žive u svim okolnim mjestima, od Oshawe do Kitchenera. Na obje nedjeljne mise, u 9 i 11 sati prije podne, nazoči prosječno od 800 do 1.000 župljana. Također, treba dodati da ova župa održava nastavu za više od 200 učenika, odnosno imamo osmogodišnju školu za hrvatski jezik, povijest i kulturu, kao i katehetski odgoj na hrvatskom jeziku, a sve pod okriljem multietničkog programa provincijske Vlade Ontarija. Imamo i folklorno društvo "Kralj Zvonimir" s više od 120 članova, nogometni klub "Croatia" Norval, od juniora do seniora, koji treniraju na šest naših nogometnih igrališta. Tu su još molitvena skupina "Društvo sv. krunice", koje svojim programom duhovno obogaćuje i oplemenjuje svoje članove, kao i "Hrvatice centra", društvo koje svojim kulinarskim vještinama u pripremanju hrvatskih specijaliteta oduševljava sladokusce Hrvate, ali i Kanađane kao goste na mnogobrojnim banketima, svadbama, na proslavama krštenja i drugim prigodnim okupljanjima. ■

Hamiltonski biskup Anthony Tonnos i fra. Stjepan Pandžić prilikom polaganja kamena temeljca 2005. godine u Norvalu

ENG A visit to Canada was an opportunity to tour Norval and the magnificent Church of the Queen of Peace, whose beauty draws the gazes of anyone that passes by. This imposing church in the neo-Gothic style, with two bell towers, was a vision parish priest friar Stjepan Pandžić nurtured for years, one that has finally been achieved.

AUSTRALIJA NEĆE IZRUČITI "KAPETANA DRAGANA"

ZAGREB - Australski savezni sud usvojio je žalbu bivšeg zapovjednika srpskih paravojnih postrojbi Dragana Vasiljkovića, poznatijeg pod nadimkom "kapetan Dragan", na odluku o izručenju Hrvatskoj. Suci su zaključili da Vasiljković utemeljeno vjeruje kako bi mogao biti kažnjen ili zatvoren zbog svoje nacionalnosti ili političkog mišljenja. "Uz pomoć australskog tužiteljstva Hrvatska će se žaliti Vrhovnom sudu Australije na odluku suda Novoga Južnog Walesa u Australiji o neizručenju Dragana Vasiljkovića. Osim toga, uložiti ćemo i žalbu tročlanom vijeću tog suda s dokazima da bi Vasiljković mogao pobjeći", najavio je ministar pravosuđa Ivan Šimonović. "U slučaju da i odluka australskoga vrhovnog suda za nas bude negativna, Australija bi sama morala procesuirati "kapetana Dragana" zbog ratnih zločina protiv civila i ratnih zarobljenika jer oni ne zastarijevaju", dodao je ministar.

HRVATSKA ĆE SUDJELOVATI NA EXPO-U 2010. U ŠANGAJU

ŠANGAJ - Predsjednik Hrvatskog sabora Luka Bebić tijekom višednevnoga službenog posjeta Kini boravio je i u Šangaju, financijskom središtu Kine i domaćinu iduće svjetske izložbe EXPO 2010. U razgovoru s tamošnjim političkim dužnosnicima i organizatorima EXPO-a dogovoreno je da Hrvatska ipak sudjeluje na izložbi na kojoj će se predstaviti više od 190 država svijeta. Zbog financijske krize sudjelovanje Hrvatske na EXPO-u bilo je neizvjesno, ali zahvaljujući razumijevanju domaćina ono neće biti upitno.

NA POPISU JOŠ 1.042 NESTALA HRVATSKA BRANITELJA

OSIJEK - Na popisu zatočenih i nestalih hrvatskih branitelja iz 1991. godine još su 1.042 osobe, istaknuto je na središnjem skupu obilježavanja Međunarodnog dana nestalih osoba u Hrvatskoj. Predsjednik Saveza udruga obitelji zatočenih i nestalih hrvatskih branitelja Ivan Pšenica upozorio je da i 18 godina od početka Domovinskog rata mnoge hrvatske obitelji i dalje ne znaju sudbinu svojih najmilijih te da stoga od nadležnih institucija zahtijevaju drukčiji i odgovorniji pristup tome problemu. "Neshvatljivo je zašto se nakon ekshumacija na identifikaciju čeka i po 15 godina. Obitelji i dalje čekaju. Žele znati sudbinu svojih očeva, braće, sinova. Ova poruka mora doći do svijesti svih koji mogu pomoći u rasvjetljavanju istine kako bi se konačno zatvorio problem zatočenih i nestalih", naglasio je Pšenica.

ODMORIŠTA U HRVATSKOJ MEĐU NAJBOLJIMA U EUROPI

ZAGREB - Četiri odmorišta uz autocestu Zagreb-Split-Dubrovnik, koja su ocjenjivana u projektu europskih autoklubova EuroTest, dobila su visoke ocjene za urednost, čistoću i funkcionalnost i uz austrijska su ocijenjena najboljima u Europi, rečeno je na predstavljanju rezultata testiranja u Hrvatskom autoklubu (HAK). "Hrvatska je zaslužila velike pohvale zbog visokih standarda na testiranim odmaralištima uz autoceste, a to je pokazatelj da se s rastom i razvojem turizma povećavaju i ulaganja u infrastrukturu u toj zemlji", stoji u citatu iz službenih rezultata testiranja odmorišta u kojem sudjeluje HAK i 18 autoklubova iz 17 zemalja, većinom EU-a (40 milijuna članova). Od testiranih odmorišta izvrsnim su ocijenjena odmorišta Modruš (zapad), Lički Osik (istok), Krka (zapad), a Modruš (istok) vrlo dobrim.

J. KOSOR: ŽENE U MORH-U I VOJSCI MOGU JOŠ VIŠE NAPREDOVATI

ZAGREB - "Pripadnice Oružanih snaga i djelatnice Ministarstva obrane (MORH) imaju svoju punu potporu i apsolutnu potporu cijele hrvatske vlade. Želim da u obrambenom sustavu bude još više žena i da one u oružanim snagama još više napreduju", istaknula je premijerka Jadranka Kosor prigodom posjeta MORH-u. Zajedno s ministrom obrane Brankom Vukelićem i njegovim najbližim suradnicima Jadranka Kosor je uz pomoć videoveze razgovarala s pripadnicima Hrvatske vojske koji su u mirovnim operacijama u Afganistanu, Čadu, Kosovu i na Golanskoj visoravni. Premijerka je posebno izrazila zadovoljstvo podatkom prema kojem Hrvatska ima veći postotak žena u obrambenom sustavu od NATO-va standarda.

RIJEŠENO 95 POSTO DOGOVORA SA SLOVENIJOM

GDANJSK - Predsjednica hrvatske vlade Jadranka Kosor susrela se nakon dolaska u Gdanjsk, gdje je sudjelovala u obilježavanju 70. godišnjice početka Drugoga svjetskog rata, sa švedskim premijerom Fredrikom Reinfeldtom. "Razgovarali smo najviše o našim razgovorima sa Slovenijom i iznijela sam cijeli dosadašnji tijek", rekla je nakon razgovora s predsjedavajućim Europske unije premijerka Kosor. Prema riječima hrvatske premijerke, Reinfeldt je izrazio zadovoljstvo onim što je čuo. "Rekla sam mu da vjerujem, s obzirom na cijeli posao koji smo dogovorili slovenski premijer Borut Pahor i ja, da ćemo vrlo brzo doći do kraja rješavanja toga pitanja. Otprilike devedeset i pet posto posla smo riješili, a ostaju još neke pojedinosti", rekla je premijerka. Jadranka Kosor izrazila je nadu da će i uz pomoć "tihe diplomacije" cijeli posao biti riješen i da će brzo doći do službenog susreta sa slovenskim premijerom. "Imamo potporu švedskog predsjedništva da taj posao završimo", naglasila je.

Paket antirecesijskih mjera

Od svih mjera Vlade najviše je uspjeha postiglo ulaganje u turizam i uspješnost turističke sezone, koja će prema sadašnjim pokazateljima biti bolja nego što se očekivalo

Napisao: **Luka Capar** Snimka: **HINA**

Suočena s globalnom gospodarskom krizom i Vlada RH donijela je svoj paket antirecesijskih mjera koje su od kraja veljače, kad je donesen prvi paket mjera, do danas pokazale svoje pozitivne, ali i negativne rezultate.

Da podsjetimo, u prvom paketu mjera predloženo je dodatno jačanje makroekonomske stabilnosti Hrvatske rebalansom proračuna, zatim mjera vezanih uz rasterećenje gospodarstva, odnosno neporeznih davanja, osiguranje likvidnosti javnih poduzeća i privatnog sektora, skraćivanje rokova za podmirenje obveza javnih poduzeća na 60 dana. Mjere vezane uz usklađivanje državnih potpora sa sustavom EU-a predviđaju i da se iznos potpore koju jedan poslovni subjekt može dobiti u tri godine, a da za to ne treba mišljenje Agencije za zaštitu tržišnog natjecanja, poveća s 200.000 eura na 500.000 eura. Mjerom potpore tržištu nekretnina Vlada je predvidjela subvencioniranje kamatne stope pri kupnji prvog stana ili povećanja kvadrature, dok su banke pozivane da smanje kamate za stambene kredite, a građevinske tvrtke da smanje cijene stanova.

Antirecesijske mjere vezane su i uz jačanje turizma, privlačenje izravnih stranih investicija, pojačan nadzor nad uvozom, posebno roba lošije kvalitete, te održavanje životnog standarda najugroženijih skupina u društvu. Nakon predloženih mjera, Vlada je krenula u njihovu provedbu, no događaji na globalnoj gospodarskoj sceni, kao i iznenadna ostavka premijera Ive Sanadera, utjecali su na ponašanje i poteze nove premijerke Jadranke Kosor i njezinih ministara pa su antirecesijske mjere dobile i neke nove značajke. Umjesto jednog, napravljena su dva rebalansa proračuna, kojima se nastojalo pokazati kako je država sposobna sama financirati svoje obveze i to zasad uspi-

Predsjednica Vlade Jadranka Kosor i potpredsjednik Vlade i ministar gospodarstva Damir Polančec tijekom sjednice Vlade RH

jeva. U vezi s tim najvažnije je da je financijska stabilnost postignuta, odnosno da monetarni i fiskalni sustav nisu tražili pomoć MMF-a i drugih međunarodnih institucija. Uz to, nepobitna činjenica jest da plaće i mirovine koje se isplaćuju iz državnog proračuna unatoč teškoj situaciji nisu kasnile. Ipak, s obzirom na lošije punjenje državnog proračuna od očekivanog, Vlada je donijela i posljednju u nizu mjera - tzv. krizni porez na sva primanja građana, 2 posto za primanja od 3.000 do 6.000 kuna, i 4 posto za primanja iznad 6.000 kuna. Upravo je ova antirecesijska mjera podigla najviše prašine i nezadovoljstva pa će se tek vidjeti je li takva mjera opravdana i uspješna.

Od ostalih mjera Vlade najviše je uspjeha postiglo ulaganje u turizam i uspješnost turističke sezone, koja će prema sadašnjim pokazateljima biti bolja nego što se očekivalo, te sigurno puno

bolja od turističkih zemalja konkurentnih Hrvatskoj. S druge strane gospodarstvenici i dalje upozoravaju kako to nije dovoljno i ističu da nije provedena jedna od najvažnijih mjera - osiguranje likvidnosti javnih poduzeća - čime bi se osiguralo normalno funkcioniranje privatnog sektora jer država u ovom trenutku gospodarstvu duguje više od 15 milijardi kuna. Poduzetnici kažu kako je Vlada uspješno plasirala euro-obveznice zaduživši se za rekordnih 750 milijuna eura, uz kamatu od 6,5 posto. Većina stručnjaka ocijenila je to ispravnim potezom jer bi daljnje zaduženje u zemlji potpuno onemogućilo domaćim tvrtkama izvore kapitala, ali je i upozorila na činjenicu da je riječ o rekordnom zaduživanju zemlje. Upozorava se kako i dalje nisu postignute dovoljne uštede u javnim poduzećima i da se i dalje nepotrebno troši, te da ništa nije učinjeno na smanjivanju parafiskalnih nameta. ■

ENG Faced with the global economic crisis, Croatian Government has also adopted a package of anti-recession measures, which have, from the end of February when the first package was introduced, to the present day, shown their positive, and negative, results.

Povratak još uvijek nije završen

“Program pomoći Vlade RH za povratak Hrvata u BiH koji obuhvaća obnovu i izgradnju oštećenih i uništenih obiteljskih kuća dodjelom građevinskog materijala započet je 2001. godine. Na godišnjoj razini Vlada RH izdvaja u tu svrhu 25 milijuna kuna i tako predstavlja najvećega bilateralnog donatora u BiH”

Slavko Marin,
zamjenik ministra
za ljudska prava i
izbjeglice u BiH

Razgovarao i snimio: Ivo Aščić

Od početka rata u Bosni i Hercegovini do potpisivanja Daytonskog sporazuma, krajem 1995. godine, svoje domove napustilo je oko 2,2 milijuna osoba ili više od polovice prijeratnog stanovništva BiH. Oko 1,2 milijuna osoba potražilo je izbjegličku zaštitu u više od 100 zemalja diljem svijeta, najviše u Republici Hrvatskoj. Više od 450.000 stambenih jedinica potpuno je ili djelomično uništeno.

O povratku Hrvata u Bosnu i Hercegovinu razgovarali smo s predsjednikom Državnog povjerenstva za izbjeglice i raseljene osobe i zamjenikom ministra za ljudska prava i izbjeglice BiH Slavkom Marinom, koji je na toj poziciji još od veljače 2007. godine.

Možete li se za čitatelje Matice ukratko predstaviti?

- Rođen sam 1958. godine u Novom Travniku. Diplomirao sam na Višoj školi za socijalni rad i na Fakultetu političkih znanosti u Sarajevu. Oženjen sam, imam troje djece. Po nacionalnosti sam Hrvat, član Hrvatske demokratske zajednice BiH. Tijekom karijere duge 28 godina radio sam na različitim rukovodećim pozicijama, a posebice bih istaknuo mjesto glavnog inspektora za obranu u Federalnome ministarstvu obrane te poslove savjetnika u uredu hrvatskog člana Predsjedništva BiH.

Prema Vašim evidencijama, koliko je Hrvata izbjeglo iz BiH tijekom Domovinskog rata?

- Od 760.000 Hrvata, koliko ih je bilo nakon popisa 1991., prema raspoloživim podacima danas u BiH živi oko 500.000 Hrvata, od toga u bazi podataka trenutno imamo više od 22.000 prijavljenih Hrvata koji se žele vratiti u BiH.

Tko ima pravo na obnovu obiteljskih kuća i kako to pravo mogu ostvariti?

- Pravo na obnovu obiteljske kuće ima onaj tko ispunjava opće kriterije. Opći kriteriji su obvezujući za sve kori-

snike pomoći: korisnik pomoći je raseljena osoba u BiH koja iskazuje namjeru za povratkom; korisniku treba biti utvrđen status vlasništva ili stanarsko pravo nad stambenom jedinicom koja je predmet rekonstrukcije; korisnik pomoći je 30. travnja 1991. godine trebao imati prebivalište u stambenoj jedinici koja je predmet rekonstrukcije te za stambenu jedinicu koja je predmet rekonstrukcije treba biti potvrđeno da nema uvjete za stanovanje u skladu s utvrđenim standardima o minimumu stambenih uvjeta. Također je uvjet da korisnik pomoći/nositelj domaćinstva i članovi njegova domaćinstva od 1991. godine nemaju na teritoriju BiH drugu stambenu jedinicu u kojoj mogu stanovati, u skladu s utvrđenim standardima o minimumu stambenih uvjeta, te da korisnik pomoći nije već primio pomoć za rekonstrukciju.

Koliko je obnovljeno hrvatskih kuća odnosno koliko se do sada vratilo Hrvata u BiH?

- Na osnovi pokazatelja iz baze podataka o korisnicima pomoći za rekonstrukciju stambenih jedinica za potrebe povratka, od ukupno 98.684 obitelji koje su uključene u rekonstrukciju, 16.052 obitelji (16,27%) su hrvatske nacionalnosti.

Dokad ćemo gledati ovakve prizore?

Gdje je zabilježen najveći povratak Hrvata?

- Ako za kriterij uzmemo broj obnovljenih stambenih jedinica za Hrvate, onda je situacija sljedeća: u Federaciji BiH su to općine Travnik, Bugojno i Jajce; u Republici Srpskoj su Bosanski Brod, Šamac i Pelagićevo. Na žalost, nemamo podatke koliko ih zaista živi u kućama jer nije dovoljan uvjet samo obnoviti kuće, nego osigurati uvjete za održivi povratak.

Koliko hrvatskih obitelji čeka na obnovu razrušenih kuća tijekom rata i kada će biti konačno završena faza obnove kuća?

- U bazi podataka trenutačno imamo oko 12.000 hrvatskih obitelji koji se žele vratiti u BiH. Problem izbjeglih i raseljenih osoba jedno je od strateških pitanja u BiH. Treba naglasiti da svi oni koji se žele vratiti mogu se još uvijek registrirati u svojoj matičnoj općini. Inače, iz pregleda evidentiranih prijava za povratak, kojima raspolaže Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice BiH, u Federaciju BiH trenutačno se želi vratiti 8.898 Hrvata ili njih 11 posto. U Republiku Srpsku povratak želi 12.255 Hrvata, odnosno 17 posto, a u Distrikt Brčko želi se vratiti 1.003 Hrvata. Planirana konačna faza povratka je 2014. godina, a za te potrebe trebat će izdvojiti 400 milijuna KM dok je za ovu godinu izdvojeno 100 milijuna KM.

- Koliko i kako RH sudjeluje u projektu obnove kuća odnosno povratka Hrvata u prijeratne domove?

- Program pomoći Vlade Republike Hrvatske za povratak Hrvata u Bosnu i Hercegovinu koji obuhvaća izgradnju oštećenih i uništenih obiteljskih kuća dodjelom građevinskog materijala započeo je 29. ožujka 2001. godine kada je Vlada RH na tematskoj sjednici u Kninu donijela Zaključak o Programu pomoći za povratak Hrvata u BiH obnovom i izgradnjom oštećenih i uništenih obiteljskih kuća, a njegova provedba nastavljena je do danas. Resorno ministarstvo Vlade RH i Uprava za prognanike, povratnike i izbjeglice zaduženi su za utvrđivanje korisnika programa, nabavu osnovnoga građevinskog materijala, projektiranje i nadzor i provedbu programa. Provedba programa obavlja se u su-

Biskup Komarica s vjernicima u Liskovici

Biskup Komarica: "Svoga se neću odreći!"

Više od 400 hodočasnika iz raznih dijelova svijeta bilo je 25. srpnja na misnome slavlju u župi sv. Ilije u Liskovici, župi nedaleko od Mrkonjić Grada, koje je predvodio banjalučki biskup Franjo Komarica. "Svagdje ću napraviti kuću, pošteno, neću ništa ukrasti, ali se svoga neću odreći! Jer za mene je moje mjesto najsvetije mjesto, gdje je Bog mene poslao u život! Bog je izabrao Liskovicu za mene! I tu me je posadio", govorio je banjalučki biskup Franjo Komarica. Hodočasnici koji su stigli iz Hrvatske, Njemačke, Austrije, Nizozemske i BiH – molili su se Bogu za povratak u svoje rodno mjesto. Na groblju, usred ničega, vjernici su se jedva suzdržavali od suza. Neki se nisu vidjeli još od davne 1992. kad su bili prognani iz svojih domova. Početkom 90-ih župa Liskovica imala je više od 1.200 župljana. Sada, 17 godina nakon progona, na svetkovinu sv. Ilije Liskovčani su se vratili i počeli obnavljati svoje kuće. Zahvaljujući donaciji Vlade RH u vidu građevinskog materijala i općine Mrkonjić Grad u vidu struje i putova, 19 kuća primilo je materijal za obnovu i izgradnja je započela. (Marta Barišić)

radnji s Ministarstvom za ljudska prava i izbjeglice BiH i nevladinim udrugama Hrvata povratnika koje su registrirane u Bosni i Hercegovini. Na godišnjoj razini Vlada RH izdvaja 25 milijuna kuna i predstavlja najvećega bilateralnog donatora u BiH.

Što biste poručili Hrvatima iz BiH koji sada žive i rade u Hrvatskoj i drugim zemljama diljem svijeta, posebice onima koji su tijekom i poslije rata napustili svoje domove?

- Povratak još uvijek nije završen. Ovo naglašavam zato što se i u medijima i u javnosti može čuti kako je povratak

gotov, kako je povratak već pri kraju, a brojke govore o broju povratnika, o broju zainteresiranih i koliko ljudi ima status izbjeglica danas. To su sve činjenice koje govore da povratak nije završen i da je on, po mome osobnom sudu, sada u svome najvećem zamahu, kada mu treba dati najveći poticaj.

S tim u vezi želim poslati jednu poruku, zamolbu predstavnicima međunarodne zajednice za dodatnom financijskom pomoći jer neće biti učinkovito sve što smo do sada postigli ako posao ne dovedemo do kraja. Program povratka neće biti završen dok se ne vrate svi koji se žele vratiti na svoja prijeratna ognjišta. ■

ENG We spoke with the Slavko Marin, who has been the Chairman of the State Commission on Refugees and Displaced Persons and the Deputy Minister for Human Rights and Refugees of Bosnia & Herzegovina since February of 2007, about the return of Croatians to Bosnia & Herzegovina.

MOSTAR JOŠ UVIJEK BEZ GRADONAČELNIKA

MOSTAR - Niti jedanaest mjeseci nakon održanih lokalnih izbora, Mostar nije dobio gradonačelnika. Gradsko vijeće Mostara niti iz šesnaestog pokušaja nije izabralo novog gradonačelnika, tako da se politička kriza u gradu na Neretvi, nastala nakon prošlogodišnjih lokalnih izbora,

nastavlja. Naime, stranački su se klubovi složili da je bespredmetno ponovno ulaziti u proces izbora s obzirom da nije postignut dogovor među hrvatskim i bošnjačkim strankama. Predsjednik Gradskog vijeća Danijel Vidović je nakon sjednice izjavio da je jasno kako se na lokalnoj razini ne može postići politički dogovor, podsjetivši na krizu od prije pet godina: Nakon izbora 2004. godine, dogovor o Mostaru postignut je na najvišim stranačkim razinama, i tako mora biti i ovaj put. Odgovornost je sada isključivo na predsjednicima stranaka koje participiraju u Gradskom vijeću i na Uredu visokog predstavnika, kazao je.

VIDOVICE - NAJSTARIJE I NAJVEĆE ORGULJE U BIH

VIDOVICE - Austrijsko visoko glazbeno učilište Wolfganga Amadeusa Mozarta iz Salzburga u povodu obljetnice rođenja ovoga velikog skladatelja dobilo je nove orgulje za potrebe nastave. Tako je austrijska župa sv. Andrije odlučila stare orgulje ovog učilišta darovati župi sv. Vida u Vidovicama u Bosanskoj posavini koja je u Domovinskom ratu bila opustošena i spaljena. Orgulje su nazvane "orguljama mira" sa željom darovatelja da ne samo u župi sv. Vida, nego u cijeloj BiH zavlada istinski mir. Orgulje je obnovila slovenska tvrtka Orglarsvo Skrab. Na sam blagdan sv. Vida 15. lipnja ove godine svečano misno slavlje pratila je svirka starih odnosno novih orgulja. Orgulje je blagoslovio kardinal Vinko Puljić, a orguljaški majstor iz Švicarske Christian Scheifele održao je na njima koncert koji je bio iznimno posjećen.

KRIZA VLASTI U FEDERACIJI

SARAJEVO - Odluka o reviziji mirovina ratnih i vojnih invalida, koja je najvećim dijelom usmjerena protiv pripadnika HVO-a, izazvala je velike probleme u radu Federalne vlade jer su hrvatski ministri u Federalnoj vladi oštro negodovali protiv ovakve odluke. Ipak, odluka o promjeni trase autoceste koridora 5c kroz Hercegovinu, koji je već usuglašen i projektiran, izazvala je potpuni raskol u Vladi Federacije jer su hrvatski ministri do daljnjeg odbili sudjelovati u radu Vlade. Preglasavanje hrvatskih ministara postalo je uobičajena praksa u radu, ali kad se to preglasavanje dogodi u promjeni već definiranih odluka kao što je to u ovom slučaju, a riječ je o smjeru autoceste kroz Hercegovinu koju su bošnjački ministri izmijenili na način da ona potencira neke druge dijelove te tako zaobilazi značajan dio hrvatskih naseljenih mjesta u BiH, pa čak i Međugorje, to je prelilo čašu strpljenja i odlazak hrvatskih ministara iz Federalne vlade dobio je potporu svih relevantnih hrvatskih političkih snaga u BiH, čime se po tko zna koji put ponovno otvorila priča o pretvaranju Federacije u entitet bošnjačkog naroda u kojoj bi Hrvati trebali biti samo demokratski ukras bošnjačke politike.

jektiran, izazvala je potpuni raskol u Vladi Federacije jer su hrvatski ministri do daljnjeg odbili sudjelovati u radu Vlade. Preglasavanje hrvatskih ministara postalo je uobičajena praksa u radu, ali kad se to preglasavanje dogodi u promjeni već definiranih odluka kao što je to u ovom slučaju, a riječ je o smjeru autoceste kroz Hercegovinu koju su bošnjački ministri izmijenili na način da ona potencira neke druge dijelove te tako zaobilazi značajan dio hrvatskih naseljenih mjesta u BiH, pa čak i Međugorje, to je prelilo čašu strpljenja i odlazak hrvatskih ministara iz Federalne vlade dobio je potporu svih relevantnih hrvatskih političkih snaga u BiH, čime se po tko zna koji put ponovno otvorila priča o pretvaranju Federacije u entitet bošnjačkog naroda u kojoj bi Hrvati trebali biti samo demokratski ukras bošnjačke politike.

KUPRES - DANI KOSIDBE

KUPRES - Iako je Kupres sve poznatiji kao zimsko odredište i ljeti je stjecište mnogobrojnih ljubitelja folkloru, u srpnju je održan međunarodni festival folkloru Dani kosidbe Kupres 2009. Program je počeo otvorenjem etnografske zbirke za budući etnografski muzej ovog kraja i koncertom međunarodnog festivala folkloru na kojem su nastupili ansambli iz Španjolske, Albanije, Poljske, Bugarske, Hrvatske i BiH. Osim u Kupresu, koncerti su održani i u Bugojnu, Livnu i Tomislavgradu. Inače, Dani kosidbe na Kupresu traju već više od jednog stoljeća, a ovaj festival izdiže manifestaciju iz lokalnih okvira na međunarodnu razinu toliko da spada u najznačajnije godišnje kulturne i turističke događaje u BiH. Središnji dio ove manifestacije bila je stara Strljanica tj. natjecanje kosaca koje je okupilo veliki broj kako sudionika tako i gledatelja.

FILM O BUGOJANSKOJ SKUPINI, SKUPINA FENIX

BUGOJNO - Ovih dana privodi se kraju snimanje dokumentarnog filma o pripadnicima bugojanske skupine ili skupine zvane Fenix koju su činili 19 hrvatskih mladića i domoljuba i koji su u ljeto 1972. godine ilegalno prešli jugoslavensku granicu i došli na planinu Radušu u BiH vjerujući da će njihova pojava potaknuti hrvatski narod na oružani ustanak protiv tadašnje komunističke tiranske vlasti. Kao što je i poznato, umjesto ustanka hrvatskog naroda ustala je silna ratna mašinerija tzv. JNA. Ovaj film, iza kojeg stoji Hrvatsko katoličko dobrotvorno društvo, Klub hrvatskih povratnika iz inozemstva te udruga Hrvatska uzdanica, čiji je autor Božo Vukušić, mnogi s pravom iščekuju nadajući se da bi on mogao rasvijetliti mnogobrojne nepoznanice koje prate bugojansku skupinu.

Humanost i poezija uljepšali svečanost useljenja

Dubrovačka Hrvatska matica iseljenika preselila se u nove i bolje prostore u povijesnoj jezgri, a svečanost je upotpunjena uručivanjem donacija Kluba Dubrovnik iz New Yorka i promocijom zbirke pjesama Marije Franičević-Jeličić

Napisala: Lidija Crnčević

Preseljenje Hrvatske matice iseljenika – podružnice Dubrovnik u nove prostore na adresi Petilovrjenci 7 u povijesnoj jezgri Dubrovnika obilježeno je prigodnim programom s humanitarnim i umjetničkim pečatom. Nakon toplih pozdravnih riječi voditeljice dubrovačke podružnice HMI-ja, Maje Mozare i blagoslova don Stanka Lasića, nazočnima se obratio predsjednik Kluba Dubrovnik iz New Yorka, Šime Šimunović.

- Matici iseljenika i tebi Maja (Mozara, op. a.), koja si duša ove institucije u Dubrovniku, u ime Kluba Dubrovnik iz New Yorka želim uspješan nastavak aktivnosti u novome, primjerenijem prostoru. I osobno mi je drago što će Matica biti u prostoru dostojnom ljudskosti i susretljivosti koju nam vi koji radite u domovini iskazujete pri svakome našem kontaktu, kada nam treba pomoć ili kada je želimo pružiti. I danas je takva prigoda. Ovu lijepu svečanost u povodu otvorenja novog prostora Matice iseljenika, koju doživljavamo kao svoj dom, koristimo kako bismo onima kojima je to možda najpotrebnije uručili donacije – nadahnuto je govorio Šimunović.

Zahvaljujući srdačnosti i dobroti dubrovačkih i hrvatskih umjetnika koji su poklonili svoje radove, na aukciji održanoj prigodom Feste sv. Vlaha 2009. u New Yorku, prikupljeno je 27.500 kuna. Taj je novac namijenjen u humanitarne svrhe, ustanovama u Dubrovniku koje se brinu i skrbe o potrebitima: Domu za djecu "Maslina", domovima za starije i nemoćne - "Domus Christi" i "Dubrovnik", dok je dio sredstava upućen Franjevačkom sjemeništu u Banjoj Luci, prema preporuci mons. kardinala Vinka Puljića.

Gosti svečanosti ispred ureda HMI Dubrovnik

Određeni iznos je izdvojen i za kupnju invalidskih kolica jednoj osobi u Majkovima, čime je čitava akcija poprimila još plemenitiju dimenziju. Čekove je uručila nazočnim ravnateljicama dubrovačkih domova Vesna Gjivoje, blagajnica Kluba Dubrovnik iz New Yorka.

Poetskom završetku prigodne svečanosti u HMI-ju Dubrovnik pridonijela je svojom nazočnošću Marija Franičević-Jeličić koja je predstavila svoju novu zbirku pjesama "Odras duše".

- Kako se na hrvatskome jeziku piše u Kanadi ponajbolje svjedoči poezija gospođe Franičević-Jeličić. Iseljenici koji pišu i njeguju hrvatski jezik jamstvo su

da naš lijepi jezik neće odumrijeti ili biti sveden tek na granice domovine – rekla je voditeljica dubrovačke Matice iseljenika Maja Mozara. Rođena Hvaranka s višedesetljetnom adresom boravka u kanadskom Torontu, od svih svojih poslova, životnim pozivom osjeća – pjesništvo.

Autorica je nadahnuto pročitala nekoliko svojih pjesama, a zatim su se u novim prostorima, ali i na skalinama iznad najljepše ulice na svijetu, dubrovačkog "tinela", kako bi to lijepo rekao naš akademik Luko Paljetak za Stradun, začuli ugodni glasovi naših "Dubrovačkih kavaljera" popraćeni gitarom. ■

ENG The Dubrovnik branch of the Croatian Heritage Foundation has moved to new and more adequate premises in the town's historic core. The gala opening of the new premises also included the presentation of a donation from the Dubrovnik Club of New York and the promotion of a collection of poems by Marija Franičević-Jeličić.

Otočki sklad odnosa

Dan se bliži kraju, trajekt za Zadar već čeka. Kukljiški turizam, ribolov, otočić Galevac, uvala Sutomišćice, ugljanska sela, Sv. Mihovil i evo ti prostora da neki novi Preradović zapjeva:
"Zora puca, bit će dana."

Pogled na Preko, otočić Galevac i Zadar

Napisao i snimio: **Zvonko Madunić**

Ova nam godina, gledano iz svih kutova, donosi više pitanja nego odgovora. Ona su, barem kada promatramo Hrvatsku, u većoj mjeri svedena na opterećenost recesivnim mjerama, a u njima, na prvi pogled, i nema baš prevelikog optimizma.

Stoga je trebalo krenuti u potragu upravo za pokretačkom snagom, znakovitom za pojedinca i hrvatski kolektiv. I gle, već pogled na zemljovid ponudio je Zadarsku županiju. - To je pravi odabir. Tamo sve buja od novih građevina. Tamo je... - svi su upućivali na tu županiju.

OTOK UŽIVO

Evo nas, Jadrolinijin trajekt "Juraj Dalmatinac" krcat je kao šipak. Penjući se prema vrhu broda, uši su nam izložene mnogim različitim jezicima.

Za 20-ak minuta, nakon što smo se pogledom oprostili od zadarskih znamenitosti, brod je ušao u luku Preko. Više nije bilo prostora za predah, trebalo je prijeći 52 četvorna kilometra u

jednome danu. Ali kako, mučilo nas je pitanje. Puno je mjesta, povijesnih lokaliteta i ljudi.

Na samom sjeveroistoku otoka, u zaklonjenoj uvali, u naselju Kukljici (danas općinsko središte) započela je priča s pomorcem Tomislavom Vojvodićem:

- Ovdje su živjeli ribari i težaci, poneko je išao navigavat. Poslije sedamdesetih počeo je turizam pa su ljudi ulagali u apartmane. Od tada je poljoprivreda zapuštena, ali maslinarstvo se u novije vrijeme obnavlja. Poslije Drugoga svjetskog rata ljudi su u velikom broju odlazili u Ugljanu. Na gajetama bi tobože odlazili u ribarenje, a u stvari većina ih je završila u Australiji ili Americi. Tako

ih danas pet do šest puta više živi vani nego ovdje. Uostalom, Zdenko će vam više o tome reći. Zdenko Vulin, koji već 36 godina živi u New Yorku, bez imalo dvojbi konstatira - Tamo sam stvorio život i obitelj, a ovdje je mjesto za odmoriti dušu.

Dok je pričao o njujorškome Hrvatskom društvu "Mladost - Kukljica", čiji je potpredsjednik, kao da se prisjećao svih onih lijepih uspomena zbog kojih se i on upustio u avanturu spomenutih odlazaka.

Sugovornici su nas upozorili na činjenicu kako je Kukljica najvažnije turističko mjesto na Ugljanu, pogotovo zbog apartmanskog naselja i bungalova u predjelu Zelene punte.

I eto, najavljeni optimizam s početka ovog putovanja otkrivao se u svojoj punini. Novo je odredište Kali. Uskom ulicom, između kuća na brdu, spuštamo se prema moru. Odjednom šuma brodova uz rivu i hrpa mreža u različitim nijansama.

Divota, morao je pomisliti netko tko prije nije vidio takav prizor. Ali samo je jedan ribar!?

Kapetan Roki Valčić, s nekih četrdesetak godina, nagnut nad mrežom du-

Romanička crkva sv. Ivana u Preko

gačkom oko 450 metara, odmah je ostavio dojam zaljubljenika u more. - Sada se ova mriža prearnjiva (preuređuje) – započeo je, rijetko odvajajući pogled od mreže. - Stavlja se nova batuda, nove sekcije mriže.

Evo ga! Sad je tu, sa svojim brodom Lampugom, nakon što je punih 20 godina proveo u Panami, od čega šest kapetanskog staža. - U Kalima žive najbolji ribari nadaleko. Mi smo to pokazali u morima Indonezije, Polinezije, Portugala i drugih dijelova svijeta. Ali slaba je sutrašnjica. Više se ne poštiva mijena ni mjesečev uštap. Nitko ne razmišlja o sutra, nego samo daj izvuci danas. Tuna je izazov. Ona je kraljica mora.

Tu, nadohvat ruke, s Kalima gotovo jedno tijelo, je mjestašce Preko. Samo!? Preko je “preko” puta Zadra i to je sva silina prednosti u odnosu na ostala naselja. Trajektno pristanište je po broju primljenih putnika među prva dva u Hrvatskoj. To je velika prednost u sadašnjosti i budućnosti. No je li samo taj nečiji, slučajni odabir razlog da se Preko po tome gurne na prvo mjesto na otoku?

PRIRODNI I SPOMENIČKI BISER

- A otočić Galevac!? – pitamo prolaznika. - Mislite na Školjić – uzvratiti. U redu smo za malenu drvenu barku koja će nas prevesti na ovaj prirodni i spomenički biser. Pet je kuna u oba smjera. Nekoliko zaveslaja u biserno more i začas smo ispred samostana i crkve sv. Pavla. Otočić je središte glagoljaštva i povijesnih mijena. O snazi vjerskog trenutka u Preku uvjerila nas je jedna od najljepših i najstarijih crkava na otoku, ona sv. Ivana Krstitelja iz XI. st. Skladno raščlanjeni vanjski zidovi i jednostavna unutrašnjost, s glagoljičnim natpisom o titularu u škropionici, zadivili su nas.

Ali i Sutomišćica, nešto sjevernije,

ima nimalo manji udio u povijesti otoka. I dok je ona danas središte povrtlarске ponude za otok i zadarsko područje, nismo se mogli oteti dojmu kako je njezina luka zasigurno najsigurnija na otoku. Jer Sutomišćici se, uz 225 vezova, otvara pozicija otočnog predvodnika i u nautičkom turizmu.

Po dosadašnjoj priči morali bismo se zapitati gdje je naselje Ugljan. Ono je “najpoznatije” na otoku! Na licu mjesta bajka o naselju Ugljanu razbila se kao kula od karata. Na tome sjeveroistočnom dijelu otoka Ugljana i nema veće koncentracije kuća i života na jednome mjestu kakva je u spomenutim naseljima. Samo ovdje, naoko, sve buja od života – plodnog tla i različitih biljnih kultura. Naselje Ugljan zapravo čini više sela i uz svako od njih, i oko njih, raširile su se ladanjske kuće. A kako i ne bi kad je ovdje još u vrijeme rimske vlasti, kao i u susjednome Zadru, izvršena zemljišna centurijacija (podjela u četvorne blokove dužine 710 koraka). Tako je Ugljan, i predio Muline, važno izvoriste proučavanja rimskog naslijeđa na našim prostorima.

SV. MIHOVIL – KRUNA OTOKA

Dovedeni do punine optimizma – do sklada suodnosa u prvenstvu, trebalo je još samo staviti krunu na ove djelo-

mične dojmove s otoka Ugljana. Samo!? Kako pronaći nešto što će nas vratiti u prošlost, dati uvid u sadašnjost i sve to povezati u budućnosti. Treba poći uzbrdo! Asfaltna je cesta. Prvi prijevoj, okuka, novi prijevoj, okuka i... Velebno brdo u daljini, dotaknuto ljudskom rukom i modernom tehnikom. Sve je bliže i povećava se.

Sv. Mihovile, divan si! izusti netko u automobilu. Gore smo. Ulaz – kula četvrtaste osnove i bedemi pristojno očuvani, ali ne i konzervirani. Popeli smo se u južnu, natkrivenu kulu, koja pokazuje elemente novije i nestručne nadogradnje, i dobili izvrstan pogled na srednji kanal i otok Iž. A dalje, po zidinama s kruništem i otok Ugljan je kao na dlanu i Zadar u daljini. Za tren je slika u dalekoj prošlosti kada su ovdje, u svrhu obrane boravili Jadestini, ilirsko pleme čije je sjedište bilo u Zadru. Tvrdava će kasnije igrati važno mjesto u obrambenim zadaćama bizantskog cara Justinijana u 6. st. U njoj će biti osnovan i benediktinski samostan, koji će igrati važnu ulogu u povijesti.

Dan se bliži kraju, trajekt za Zadar već čeka. Kukliški turizam, ribolov, otočić Galevac, uvala Sutomišćice, ugljanska sela, Sv. Mihovil i evo ti prostora da neki novi Preradović zapjeva: “Zora puca, bit će dana.” ■

ENG We feature a report from the island of Ugljan, situated just off the coast from the town of Zadar. This island stands out with its natural beauty and monumental heritage. Since the 1970s fishing and tourism have been its chief sources of income.

Pogled s kaštela sv. Mihovila prema otoku Ižu

Ljetna škola hrvatskog jezika i kulture u Splitu

Od 6. do 24. srpnja u organizaciji Centra za hrvatske studije u svijetu Filozofskog fakulteta u Splitu održana je treći put zaredom Ljetna škola hrvatskog jezika i kulture. Ove godine okupilo se dvadeset polaznika uglavnom iz prekooceanskih zemalja (Australija, Kanada i SAD), ali je bilo i europskih studenata iz Njemačke, Engleske, Francuske i Italije.

U iznimno pozitivnom i veselom, ali i radnom ozračju polaznici su prošli osnovni program hrvatskog jezika u trajanju od ukupno 90 školskih sati, a nastava je organizirana na dvije razine – početna i srednja razina koju su, kao i protekle dvije godine, vodili lektori Helena Burić i Josip Lasić.

U trodnevnom intenzivnom programu, uz obveznu nastavu u prostorijama Centra na poznatome splitskom Pazaru, organizirana su i dva stručna izleta u Dubrovnik i na slapove Krke gdje su polaznici imali priliku ukratko prezentirati stečeno znanje o hrvatskoj zaštićenoj kulturnoj i prirodnoj baštini, a ujedno je to bila i prilika da se svi bolje

upoznaju i druže spajanjem ugodnog s korisnim. Kao i protekle dvije godine, tako je i na ovogodišnjoj Školi najviše polaznika bilo iz daleke Australije sa Sveučilišta Mcquairre iz Sydneya, što još jednom potvrđuje uspostavljenu vezu splitskog i sydneyškog sveučilišta, a tu treba posebno iskazati zahvalnost profesorima Luki Budaku i Borisu Škvorcu, kao i ravnateljici i cijelom timu Uprave za međunarodnu suradnju i europske integracije hrvatskog Ministarstva

znanosti, obrazovanja i športa u nadi da će se ta veza i dalje širiti i razvijati u vremenima koja dolaze.

No, najveću zahvalnost ipak treba uputiti ovogodišnjim polaznicima koji su prepoznali Ljetnu školu kao nešto korisno i vrijedno, a kako su skoro svi potomci drugog i trećeg naraštaja hrvatskih iseljenika, ostaje nada da će i u sljedećim ljetnim školama biti interesa i volje za usvajanjem jezika svojih predaka. (Josip Lasić)

ISELJENIČKA VIJEST

BERLINSKI SASTAV "OPREZ" PREDSTAVIO NOVU PJESMU

NJEMAČKA - Najava nastupa berlinske rock skupine "Opresz" među mladim Hrvatima u Berlinu izazvala je zanimanje. Naime, netom upriličeno predstavljanje u Violet Clubu u središtu Berlina, jedno je od rijetkih berlinskih

javnih nastupa posljednjih godina. - Ja sam Ivica Šarić, gitarist. "Opresz" postoji 15 godina. Sada u novom sastavu imamo tri nova člana. Grupu sada čine, od starih članova, Tomislav Orlović, gitara i vokal, Igor Mihutović, bubnjar i ja. A od novih je tu, otprije dva mjeseca, nova pjevačica Dijana Stankov, klavijaturist Mirče Radu i bas gitarist, Sebastijan Kresin. Ovdje, u disko klubu Violet, prezentiramo novi video i pjesmu "Moja". Riječ je o baladi. Autori teksta i glazbe smo Tomislav Orlović i ja. Ova pjesma je početak stvaranja novog albuma. Sada prezentiramo novi sastav banda i novu pjesmu, a nakon toga se zatvaramo u studio i snimamo nove pjesme. Materijala već imamo dosta, samo treba sve to dobro upakirati - rekao je Ivica Šarić. Zatim je dodao - Počeli smo s probama po školama, u školskim bendovima, centrima, poslije nam je svojevrmeno fra Jozo Župić dao podrumске prostorije koje su bile u sastavu Hrvatske katoličke misije. Tu smo bili dugo vremena do preseljenja Misije.

Nakon poslušane balade pod naslovom "Moja", s nestrpljenjem mnogi očekuju i novi album ove skupine. (Sonja Breljak)

“Bože, hvala ti!”

Paulići od 1998. posjeduju nedaleko od Gvozda ukupno šest hektara zemlje – livade, oranice, voćnjak, šumu... Tu je lijepo obnovljena kuća i gospodarska zgrada. Taj mali “hrvatski raj” zapravo je njihova životna nagrada za sve napore godine iseljeničkog života i borbe za slobodnu Hrvatsku u dalekoj Kanadi

Napisao: **Hrvoje Salopek**

Snimke: **H. Salopek i obiteljska arhiva Paulić**

Martin Paulić, 61-godišnji iseljenik iz Kanade, nije mirovao dok nije ostvario svoj san – posjedovati svoj, i samo svoj, komadić hrvatske zemlje. Posjetili smo njega i suprugu Katu u, kako sami kažu, “njihovu malom raju” - prelijepom imanju s pogledom na našu mitsku Petrovu goru gdje provode ljetne mjeseci i uživaju u netaknutoj prirodi, bujnom zelenilu, cvrkutu ptica, žuboru brdskog potoka...

Martin kaže kako je ozbiljno počeo razmišljati o kupnji imanja u Hrvatskoj nakon pobjedonosne “Oluje” 1995. kad je oslobođen i njegov rodni Kordun. Odlučio je upravo u svome voljenom zavičaju kupiti zemlju. No, unatoč uvjerenjima da se ondje vrlo lako može kupiti zemlja, suočio se sa sasvim suprotnom situacijom. “Kad god bismo krenuli u ozbiljne pregovore oko kupovine, ispostavilo se da postoje razne imovinsko-pravne zavrzlake koje je vrlo teško razriješiti”, priča nam Martin, a supruga Kate dodaje kako je on već poprilično razočaran od svega htio dići ruke. “Još smo imali jednu ponudu iz Topuskog, kamo smo krenuli prije povratka u Kanadu. Martin je bio već umoran i ljut od neuspješnih pokušaja. Predviđajući ponovni neuspjeh, bezvoljno je vozio prema Topuskom. Tad sam uz cestu u zapuštenom i zaraslom imanju ugledala tablu s već izbljednelim natpisom “Prodaje se”. Predložila sam da se, ako u Topuskom ništa ne obavimo, na povratku vratimo do natpisa. Tako je i bilo. Razgrčući visoku travu i grmlje dođosmo do natpisa na kojem se jedva mogao pročitati broj mobitela. Nazvali smo, uspostavili vezu s prodavačem i dalje je sve teklo glatko – uskoro smo, i to vrlo povoljno, kupili ovo

Martin je ponosan na svoje imanje

lijepo imanje”, priča nam radosno Kata. Tako Paulići od 1998. posjeduju u selu Crevarskoj Strani nedaleko od Gvozda ukupno šest hektara zemlje – livade, oranice, voćnjak, šumu... Tu je lijepo obnovljena kuća i gospodarska zgrada. Taj mali “hrvatski raj” zapravo je njihova životna nagrada za sve napore godine iseljeničkog života i borbe za slobodnu Hrvatsku u dalekoj Kanadi.

“BJEŽI SINE!”

Martin, rodom iz Batnoge nedaleko od Cetingrada, svoj iseljenički život započeo je rano, kao 18-godišnji dječak kad s 15 sumješтана bježi ilegalno 1967. preko granice u Austriju. “Od mladih dana sam se protivio jugoslavenskome komunističkom režimu. Tako, primjerice, nisam htio pristupiti tadašnjoj socijalističkoj omladinskoj organizaciji u koju su svi bespogovorno ulazili. Kategorično sam odbio članstvo. To moje antirežimsko stajalište bilo je prepreka da dobijem norma-

lan posao u bravarskoj struci, koju sam izučio u Zagrebu. Vidio sam kako mnogi bježe u inozemstvo. I ja sam sve više počeo pomišljati na taj korak. Na kraju sam upitao oca za savjet, a on je nakon kratkog razmišljanja rekao – Pozvat će te uskoro u vojsku. Beskorisno ćeš izgubiti mladenačke godine. Bježi sine!”

Martin se prisjeća noći kad se skrivao u šumama Prekomurja čekajući prigodu za bijeg u susjednu Austriju. Još i danas čuje plač djeteta kojeg izbjeglička majka nastoji umiriti kako ih ne bi otkrili jugoslavenski graničari. Priča o boravku u austrijskome izbjegličkom logoru Traiskirchen, o letu za Montreal, putovanju kroz beskrajne kanadske pustopoljine prema Winnipegu. “Dva dana i dvije noći truckanja u vlaku kroz pustoš, bez raslinja, bez žive duše, kao neki mrtvi svijet... Pomislih - kamo si to Martine došao?”

Kaže kako je odabrao za odredište Winnipeg jer su ondje već boravili nje-

Čuvena snimka kasetne bombe na bojišnici nedaleko od Komareva i jedan od brojnih članaka u kanadskim novinama koje prenose Martinovo svjedočanstvo s hrvatskog ratišta

govu prijatelji. Već nakon nekoliko dana Martin je radnik u lokalnoj valjaonici čelika. S tek navršених 19 godina započinje tada uobičajeni život mladog doseljenika - nakon napornoga radnog dana slijedi druženje sa sunarodnjacima. Ljeti se to događalo u Norquay parku, među doseljenicima poznat kao "Banana park", gdje je glavna zabava bila igranje odbojke. U parku se dogodila i ljubav – ondje je Martin upoznao svoju životnu družicu Katu, djevojku koja se kao 6-godišnjakinja s roditeljima doselila iz Korduna u Kanadu. "Zamislite, trebao sam otići na drugi kraj svijeta da se zaljubim u curu iz Cetingrada, meni susjednog sela", sa smiješkom će vedri Martin.

CRKVA, NOGOMET, FOLKLOR, HNV...

Vjenčao ih je 1971. fra Jerko Čaleta u crkvi *Immaculate Conception*. Martin objašnjava kako tada još nije bilo hrvatske crkve. "Crkva sv. Nikole Tavelića i župne prostorije sagrađene su 1974. na sjevernoj periferiji Winnipega, gdje je živjelo najviše naših doseljenika. Prije toga glavno mjesto okupljanja bile su prostorije *Ujedinjenih kanadskih Hrvata*, smještene u istočnome predjelu grada. Tamo su se organizirale razne fešte – svadbe, krštenja i sl. Ljeti smo često radili piknike, poslije nedjeljne mise obično bismo odlazili na imanje jednog Čeha u Cooks Creeku i tako se zabavljali."

Mlada obitelj Paulić se povećava – 1973. rođen je sin Michael, 1976. Martina, a 1977. Marko. Uz to, Martin se četiri godine specijalizira za mehaničara industrijskih dizel-strojeva. Uz posao i obitelj, nalazi vremena i za angažman u hrvatskoj zajednici Winnipega. Aktivan

je tako u nogometnome klubu Croatia - u početku kao igrač, a kasnije u upravi, u crkvenome odboru, član je Hrvatskoga narodnog vijeća... "Bio sam 15 godina tajnik Folklornog društva "Hrvatska zora". Folklor je tada bio najbolji način za promociju hrvatstva u kanadskome društvu, puno pogodniji od primjerice političkih organizacija koje su bile vrlo ograničene u svome djelovanju. Folklorom smo mogli javno širiti svijest da nismo Jugoslaveni, već Hrvati koji žele slobodnu Hrvatsku", objašnjava Martin zašto se najviše angažirao u folklornom društvu iako, kako kaže, za ples ima dvije lijeve noge. Folklorom se bavio i mladi naraštaj Paulićevih.

Potkraj 80-ih množe se znaci koji najavljuju za Hrvatsku sudbonosne pro-

mjene. Dobro se sjeća Martin tih važnih dana. Priča o dolasku dr. Tuđmana u Winnipeg, o pristupanju u HDZ, o odlasku na 1. opći sabor HDZ-a u Zagreb. "Znali smo - to je povijesni događaj, ondje se mora biti. Sjedio sam u zrakoplovu za Zagreb, a oko mene sve istaknuti iseljenici – Gojko Šušak, Ante Beljo, Vinko Grubišić..." Martin se prisjeća i euforične atmosfere u Lisinskom. "Kad su američki Hrvati razvili hrvatske zastave, srce je htjelo iskočiti od sreće."

Sreću o hrvatskoj slobodi mute sve češće vijesti o srpskoj pobuni, sukobima, ratu... Cijela hrvatska zajednica Winnipega diže se na noge – prikuplja se novac, humanitarna pomoć, lobira se za hrvatsku stvar. Paulići su u prvim redovima.

Sretna obitelj Paulić: kći Martina, Kate, sinovi Michael i Marko, i Martin

DONACIJA ORTOPEDSKIH POMAGALA

U siječnju 1992. Martin sudjeluje u dopremi jednog terenca i četvorih ambulantnih kola nakrcanih humanitarnom pomoći za Hrvatsku. "Posebno želim istaknuti i pomoć u ortopedskim pomagalima. Naime, tvrtki "Otto Bach" iz Winnipega, koja proizvodi ortopedski materijal, europski kupci otkazali su ugovor i velike količine robe nije više mogla plasirati. To smo Ivan Marinić "John" i ja otkrili i u pregovorima smo uspjeli dobiti donaciju za Hrvatsku vrijednu oko četvrt milijuna kanadskih dolara! Kad je pomoć stigla u Zagreb, naši liječnici nisu mogli vjerovati svojim očima. Jedan mi je zadivljen rekao – Vi niste ni svjesni kolikim ratnim invalidima ćete olakšati život." Martin nije samo bio dobar organizator, njegove osobine - informiranost, elokventnost, odlično znanje

Martin i prijatelji šalju kontejner pomoći za Hrvatsku

koristi zabranjenim oružjem prema međunarodnim konvencijama.

VAŽNA ULOGA ŽENA

“Posebno želim naglasiti neprocjenjivu ulogu naših supruga u angažmanu za hrvatsku stvar. Bez njihove bezrezervne potpore mi aktivni iseljenici ne bismo ništa mogli učiniti. Stoga je uloga žena podjednako važna, ali na žalost često neprimijećena,” napominje Martin nasmiješivši se svojoj Kati. I nakon svih tih burnih godina Paulići se s pravom odmaraju na svojoj hrvatskoj zemlji. No, zapravo nije tu riječ o klasičnome, već o vrlo aktivnome odmoru. Treba vidjeti što je sve naš sugovornik vlastitim rukama iskrčio i pretvorio u travnjake i obradivu zemlju. Ne čudi, jer puca od energije i zdravlja. “Prekrasno nam je tu. Lokacija je fantastična. Sve nam je takoreći na dohvat ruke – i Zagreb, i more”, kaže ushićeno Martin i napominje da njegovi kanadski prijatelji, kad vide ovaj posjed, ne shvaćaju kako ima volje vraćati se u Kanadu. “Nagodinuo, ako Bog da, ostat ćemo pola godine, a kad odemo u mirovinu vjerojatno se vraćamo za stalno”, veselo nam priča Martin i nastavlja: “Kada padne noć i kad zasvjetluca bezbroj zvijezda, legnem i gledam u nebo i u sebi kažem – Bože, hvala ti za ovaj dar, za lijepu našu Hrvatsku! Blagoslovi sve koji se za nju žrtvovali.” ■

engleskog, srčanost, a uz to i snalažljivost, nametnule su ga kao pravu osobu koja će informirati kanadske medije o ratu u Hrvatskoj. Tako postaje nesuđeni glasnogovornik cijele hrvatske zajednice. Daje izjave za kanadske medije – novine, radio, TV i neumorno širi istinu o Domovinskoj ratu, a time ruši predrasude, laži i poluistine koje su tada prevladavale u kanadskoj javnosti. “Na jednoj kanadskoj multietničkoj manifestaciji, a bilo je to neposredno nakon pada Vukovara, naši mladi folklorasi su spontano na nošnje stavili crne trake u znak žalosti. Među organizatorima je nastala prava pomutnja – htjeli su prekinuti priredbu jer mi, tobože, politiziramo nastup. Tim povodom je čak CNN sa mnom razgovarao. Trebalo je dosta

vještine da odbacim prigovore o politici i da ih uvjerim kako mladi Hrvati imaju pravo žaliti za nevinim žrtvama u Hrvatskoj.” Prisjeća se Martin i zanimljivosti s jednom fotografijom. Naime, prigodom posjeta bojišnici kraj Komareva naišao je na neku čudnu, odbačenu napravu. Upitavši časnika o čemu je riječ, dobio je odgovor da je riječ o ostacima kasetne bombe koju je nedavno bacio srpski zrakoplov. - Pa to je zabranjeno oružje, molim vas slikajte me s tim, uzvratilo je Martin. Vrativši se u Kanadu, od bezbroj ponuđenih fotografija novinare je najviše zanimala upravo snimka kasetne bombe. Tako je ta fotografija i Martinovo svjedočenje s hrvatskog ratišta objavljeno u kanadskome tisku te je javnost bila informirana da se Srbija

Martin i Kate – nekadašnju šikaru pretvorili su u lijepu livadu

Paulići su prekrasno obnovili staru seosku kuću – a hrvatska zastava svjedoči da ovdje stanuju ponosni Hrvati

ENG Martin Paulić, a 61-year old former emigrant to Canada's Winnipeg could not rest until he had achieved his dream – to own his own small piece of Croatian land. We visited this prominent former emigrant and his wife Kata at their estate some 30 kilometres south of Karlovac and spoke with them about their lives as emigrants.

MLADI NOGOMETAŠI IZ GRADIŠĆA U SPLITU

SPLIT - Od 19. do 24. srpnja u organizaciji HMI-ja, podružnice Split, održan je Ljetni nogometni kamp na kojemu su sudjelovali mladi gradišćanski Hrvati iz

Austrije, članovi nogometnih klubova iz Nove Gore i Čajta, hrvatskih sela u južnome Gradišću. Dvadesetak polaznika, mahom rođenih 1997. i 1998. godine, došlo je sa svojim roditeljima i mlađom braćom i sestrama. Treninzi su bili na terenu NK "Dalmatinac" u Splitu, a svrha je bila korištenje hrvatskog jezika u sportu i druženje s djecom iste dobi. Programom

je bio predviđen i izlet na otok Hvar, gdje je odigrana prijateljska utakmica s NK "Jadran" iz Staroga Grada. Druženje uz nogomet završilo je u Splitu utakmicom s momčadi NK "Dalmatinac".

PREDSTAVLJEN BOKEŠKI LJETOPIS

CRNA GORA - Hrvatsko građansko društvo Crne Gore organiziralo je u četvrtak 30. srpnja u Koncertnoj dvorani Muzičke škole "Vida Matjan" u crkvi sv. Duha u Kotoru, predstavljanje godišnjaka „Bokeški ljetopis“. Riječ je o drugome svesku zbornika iznimno vrijedne znanstveno-kulturne publikacije, koja na više od dvije stotine stranica obrađuje različite teme, posebice iz kulturne povijesti Boke kotorske. Miloš Milošević, Tripo Schubert i Ivana Antović obradili su "Glazbeni život Kotora 20. stoljeća". Prof. dr. Slijepo Obad znanstveno je obradio "Hrvatska društva u Boki kotorskoj do Drugoga svjetskog rata", Anita Mažibradić priredila je "Osvrt na povijest Boke kotorske početkom 19. stoljeća", a Jovan Martinović prikaz i komentar djela "Catharus Dalmatiae civitas", dr. Lovorka Čoralić istražila je iseljenike Herceg Novoga u Mlecima 15. - 16. stoljeća... Na predstavljanju kojemu je nazočio i generalni konzul RH u CG sa sjedištem u Kotoru, Božo Vodopija, o Ljetopisu su govorili Jovan Martinović, Marina Dulović i Marija Mihaliček. Tekstove je čitala glumica Dragica Tomas, a u programu koji je vodila Dubravka Jovanović nastupile su klapa Bisernice Boke i Bokeljski mornari, te učenici Muzičke škole "Vida Matjan".

TISUĆLJETNO SLAVLJE PEČUŠKE BISKUPIJE

MAĐARSKA - Pečuška biskupija 23. kolovoza svečanim misnim slavljem obilježila je svoju 1000. obljetnicu. Dvosatna misa pred desetak tisuća vjernika, koju je predvodio papinski legat bečki nadbiskup kardinal Christoph Schönborn, služena je na četirima jezicima. Glavna nit svete mise tekla je na latinskom jeziku, a čitanja, evanđelje i molitva vjernika bili su na mađarskome, njemačkome i hrvatskome jeziku. Na svečanosti su sudjelovali biskupi Bosanskohercegovačke biskupske konferencije i Hrvatske biskupske konferencije: sarajevski nadbiskup kardinal Vinko Puljić, đakovačko-osječki nadbiskup i predsjednik HBK Marin Sračić i njegov pomoćni biskup Đuro Hranić, banjalučki biskup Franjo Komarica i požeški biskup Antun Škvorčević. Među mnogobrojnim uzvanicima bila je i generalna konzulica RH u Pečuhu Ljiljana Pancirov te predsjednik Hrvatske državne samouprave u Mađarskoj Mišo Hepp. Zabilježimo i imena Hrvata koji su sudjelovali u misnome slavlju: pjevao je Ženski pjevački zbor Augusta Šenoe iz Pečuha, evanđelje je čitao svećenik Ladislav Bačmai, čitanja Milica Klaić Tarađija i Marija Bošnjak, molitvu vjernika čitala je Jelica Moslovac, a poklone, kao dijelove svete mise, u šokačkim narodnim nošnjama predale su i dvije Hrvatice iz Vršende: Anka Rodek i Eržika Vranešić... (Hrvatski glasnik)

GRADIŠĆANCI POSJETILI MOLIŠKE HRVATE

ITALIJA - Folklorno društvo *Poljanci* iz gradišćanskog sela Vulkaprodštova i ovog ljeta je za svoje članove organiziralo malu turneju. Put je vodio u Italiju s krajnjim ciljem gostovanja kod moliških Hrvata. Nakon posjeta Veneciji, Rimu, Monte Cassinu, konačno su stigli u pokrajinu Molise i mještašce Mundimitar gdje su bili smješteni po obiteljskim kućama. Ondje su održali i jedini nastup koji je doživio veliki uspjeh među mještanima. Druženje je trajalo do rane zore. Budući da u folklornom društvu *Poljanci* sudjeluju uz gradišćanske Hrvate i Hrvati iz Mađarske, Rumunjske, Hrvatske i BiH, može se nakon gostovanja u Mundimitru reći da su ondje sklopljena prijateljstva preko mnogih europskih granica.

ZLATNI JUBILEJ NAIVNE SLIKARICE IZ MAKEDONIJE

MAKEDONIJA - Naivna slikarica Ivanka Rehorović-Janeva, rodnom iz Podravine, retrospektivnom izložbom obilježila je pedeset godina slikarstva u Makedoniji i to u sklopu manifestacije *Štipsko kulturno ljeto*. Svoja djela izrađuje u tehnici naive, koju je zapazio i poticao njezin likovni mentor, slavni hrvatski naivac Josip Generalić, dok je živjela u Podravini iz koje se odselila zbog obiteljskih razloga u Štip. Ivanka Rehorović-Janeva članica je Zajednice Hrvata u Republici Makedoniji – ogranak Štip. Izložbu je otvorio dopredsjednik Zajednice Hrvata u RM iz Skoplja Zvonimir Palić, a o umjetničkom opusu slikarice govorila je Dolores Kašuba-Petrov u Narodnoj knjižnici *Goce Delčev* u Štipu.

Zahvala na plodovima svoga rada

"Ovo slavlje zahvale što su ga u krilu svojih obitelji i u njedrima svog načina života tijekom stoljeća njegovali i nosili Hrvati Bunjevci, prije skoro jednog stoljeća iznijeli su na ovu zajedničku gozbu", istaknuo je biskup Sudar

Dolazak sudionika svečane povorke na Glavni trg

Napisala: **Marija Hećimović**
 Snimio: **Zoran Vukmanov**

Središnjom svetom misom, povorkom kroz grad i predavanjem kruha gradonačelniku u nedjelju 9. kolovoza 2009. održana je središnja proslava žetvenih svečanosti "Dužijanca 2009.", najvažnije svetkovine bačkih Hrvata. "Koliko god čovjek duboko zaorao, koliko god plodno posijao, ako nebo ne zalije, ako sunce ne ogrije, neće zrnje poniknuti, neće klasje dozreti", rekao je u nadahnutoj propovijedi pomoćni biskup vrhbosanski mons.

Petar Sudar predvodeći svečanu svetu misu zahvalnicu te naglasio i sljedeće: "Radujem se što sam tu s vama da proslavimo ovu bogatu i, vjerujem, Bogu ugodnu Dužijancu, ovo slavlje zahvale što su ga u krilu svojih obitelji i u njedrima svog načina života tijekom stoljeća njegovali i nosili Hrvati Bunjevci, a onda ga prije skoro jednog stoljeća iznijeli na ovu zajedničku gozbu."

Nakon euharistijskog slavlja formirana je duga povorka sudionika ovoga-

dišnje Dužijance iz Hrvatske, Mađarske, Crne Gore, Makedonije, Bugarske, Austrije i Srbije. Folklorashi, tamburashi, bandaši, bandašice, pratitelji i mnogobrojni gosti pješice ili na konjima i zapregama pristizali su na gradski trg, gdje

ih je dočekalo i pozdravilo nekoliko tisuća građana. Gradonačelniku Saši Vučiniću bandaš i bandašica Nebojša Stipić i Marijana Kujundžić simbolično su uručili kruh od novog brašna, na čemu im je gradonačelnik zahvalio riječima: "Temelji ovoga grada nisu ukopani, već uzorani na okolnim njivama, oni nisu pod našim nogama, nego u našim vrijednim rukama i dobrim srcima, koja su spremna voljeti druge ljude i iskreno zahvaliti na plodovima svoga rada." Istoga dana, u popodnevnim satima organiziran je posjet vječnom počivalištu utemeljitelja suvremene Dužijance Blašku Rajiću. Ovoj lijepoj završnici prethodile su mnogobrojne manifestacije od kojih treba istaknuti Smotru orkestrara, izložbu Stari obrti i alati te uvijek rado viđenu izložbu radova vrijednih slamarki iz Tavankuta s XXIV. saziva Prve kolonije naive u tehnici slame, koncert Zvonka Bogdana, Smotru folklornih skupina na kojoj su uz domaće sudjelovale mnogobrojne skupine iz inozemstva, svečana Večernja i Skupština risara. ■

Vlč. Beretić pozdravlja bandašicu i bandaša

ENG A holy mass, a procession through the town and the presentation of bread to the Mayor on August 9th marked the central event of the *Dužijanca* harvest festivities, the most important religious festival of the Bačka Croats.

Versi iz biloga svita

“Uspomene iz staroga kraja koje su se prenosile s naraštaja na naraštaj, pisci hrvatskoga podrijetla ugradili su u svoju literaturu. I stoga su svi oni koji u iseljeništvu nastoje hrvatsku riječ očuvati perom i te kako vrijedni spomena”, rekla je Branka Bezić Filipović

S predstavljanja
zbirke poezije
Odras duše
Marije
Franičević-
Jeličić

Napisala: **Ana Kaštelan**

Splitski ogranak Hrvatske matice iseljenika priredio je ljubiteljima pisane riječi dva nesvakidašnja događaja: u Splitu je predstavljena poezija kanadske Hrvatice Marije Franičević-Jeličić, a u Solinu je održana već drugu godinu zaredom *Večer iseljeničke poezije*.

“Zbog asimilacije materinski jezik brzo se zaboravljao. Ostali su samo neki izrazi, pouke koje je govorila nona te psovke kao nešto iz svakodnevne uporabe”, ističe voditeljica splitskog ogranka HMI-ja Branka Bezić Filipović. Kao primjer navodi stihove pjesme “Pismo iz Močića”, pisane za vrijeme Domovinskog rata, autorice Melisse Milich iz Kalifornije, podrijetlom iz Dubrovačkog primorja, koji su univerzalni za gotovo cijelo hrvatsko iseljništvo: *U njezinoj kuhinji okus limuna / Miris vina iz bačve. Čemu to pismo? / Da je neko zaboravljen umro? / Da su se tenkovi sručili kroz selo? / Napisala je Mara pismo / A mi ga ne znamo čitati.*

“Zadaća Matice iseljenika je pamtiti, ali i sačuvati. Ono što je zapisano, oteto je zaboravu. Uspomene iz staroga kraja koje su se prenosile s naraštaja na naraštaj, pisci hrvatskog podrijetla ugradili su u svoju literaturu. I stoga su svi oni koji u iseljeništvu nastoje hrvatsku riječ očuvati perom i te kako vrijedni spomena”, zaključila je Bezić Filipović predstavljajući u Gradskoj knjižnici Marka Marulića u Splitu zbirku stihova “Odras duše” Marije Franičević-Jeličić koja se rodila u Sućurju na Hvaru 1952. godine. Već 31 godinu živi u Torontu. Pjesništvo, kako kaže, osjeća kao životni poziv, a stihovi su je u dalekoj Kanadi često vraćali otoku Hvaru, Dalmaciji i Hrvatskoj.

“ODRAZ DUŠE” MARIJE FRANIČEVIĆ-JELIČIĆ

“Proteklih pet godina intenzivno pišem iako mi je kao gimnazijalki profesor, danas pokojni, Anatolij Kudrjavcev savjetovao da se latim pera. Pisala sam standardnim književnim jezikom sve dok nisam učestalije počela dolaziti u Hrvatsku. Tako sam i sama postala, na žalost,

svjedokom promjena u našem jeziku, sve izloženijem utjecajima sa strane. Iz tuđeg svijeta uvozimo materijalna dobra, ali i strane izraze, a tome uvelike pridonose i mediji. Stoga sam u znak prosvjeda u svojim stihovima progovorila jezikom zavičaja, moga Sućurja, a koji se govorio u doba moga djetinjstva. Pri tome rabim i književni jezik i smatram da se nikome ne moram ispričavati zbog toga, to je moj slobodan stih”, ističe Marija Franičević-Jeličić, majka četvero djece koja, otkako je u mirovini, sve više vremena provodi u domovini. Odgađane obiteljske planove o povratku počeo je ostvarivati njezin sin Niko koji je jedno vrijeme igrao nogomet u Vranjicu. To je urodilo Marijinim sve učestalijim boravcima u obližnjem Solinu, gradu koji, kako kaže, vode “renesansni ljudi”. Stoga nije slučajno što je Dom kulture Zvonimir iz Solina tiskao njezin pjesnički prvijenac “Odras duše”, zbirku stihova koja je dobila visoku ocjenu kritike. Na predstavljanju u Gradskoj knjižnici Marka Marulića u Splitu, o zbirci je govorila recenzentica

Večer iseljeničke poezije (s lijeva): Marija Franičević, Gabriela Brajević, Tatjana Radovanović, Nasja Bošković i Ivan Dobra

Miranda Rubić. Pjesme je kazivala i Marija, a najveći je pljesak dobila "Maslina": *...Iz mog dlana na trenutak / toplina se na sjaj slila / dijelili smo strašan dodir / ljepota je prolazila. Na prste je java stala / ko da nije bila moja / maslina je zemlji pala / tik do stabla iz kojeg je nikla.*

Stihove Marije Franičević-Jeličić u Gradskoj knjižnici Marka Marulića kazivao je i solinski gradonačelnik Blaženko Boban koji je kao domaćin pozdravio sudionike 2. večeri iseljeničke poezije održane večer prije u Solinu. Pjesnička priredba je održana u vrtu Tusculum u Saloni, ispred područne zgrade Arheološkog muzeja.

VEČER ISELJENIČKE POEZIJE

Publici se prvi predstavio Ivan Dobra - Žirjanin, povratnik iz New Yorka koji se nakon 28 godina rada "priko bare" ponovno vratio u svoj rodni Šibenik i Žirje. "Želin sproved ove zadnje dane svoga života na svojoj zemlji, nisan želija otići što se ono kaže u kašeti na avion, nego san želija sam sist u avion i doć ovde di je raj nebeski, u našu lipu Dalmaciju, koja mi je puno falila u Americi", ispričao je Ivan Dobra koji je zatim pročitao pjesmu "Škvere vrimenta": *...ja bi tija sa voga trenu / kuće stare otvoriti vrata / i perun onog zelja obarena / nego li u Americi baul zлата / samo škvere kad bi se pomakle / moje ruke nebеса mi takle.*

Ivan Dobra - Žirjanin pročitao je i pjesmu posvećenu Veljku Rogošiću,

Ivan Dobra predaje svoju pjesmu Veljku Rogošiću

proslavljenome plivačkome maratoncu koji je preplivao La Manche, a koju mu je, uokvirenu, i osobno uručio.

Na iskopinama Salone u gotovo biblijskome ozračju u toplini mediteranske noći stihove su čitali i Nasja Bošković Meyer, Gabrijela Brajevich, Tatjana Radovanović i već spomenuta Marija Franičević-Jeličić.

"DOMA JE IPAK NAJBOLJE"

Nasja Bošković Meyer rođena je u Splitu, gdje se i školovala. Nakon udaje za Arthura Meyera otišla je živjeti u St. Louis u američkoj državi Missouri. Radni vijek provela je kao profesorica hrvatskoga jezika na koledžu St. Louis Community. Poezijom se bavi od najranije mladosti, a 1987. godine sudjelovala je na Goranovu proljeću u Lukovdolu. Jednu od pjesama *Pred odlazak u Ameriku*, napisanu 1963. godine, kazivala je i u Solinu: *Pitat će me o mojoj zemlji / a ja ljepotu ostavljam netaknutu / O njoj ne pričam jer je lijepa / i tu se ne da ništa učiniti. / Moji sinovi će se radati / s plačem na mom jeziku.*

I Gabrijela Brajevich rođena je u Spli-

tu. Već 40 godina živi u San Pedru u Kaliforniji. Poeziju piše na čakavskome dijalektu. Tatjana Radovanović rođena je u Gdinju na Hvaru, a živi u Parizu već četrdesetak godina. Akademsko je slikarica iz klase Stančića i Michielija. U Solinu se predstavila i kao pjesnikinja koja u pjesmi *Mojim precima*, među ostalim, kaže: *Iz ove su šake suhe crjene zemlje / mora masta i rike ulja iscidile / Veleti su trudile ruke njihove!*

Kraj Večeri iseljeničke poezije u Solinu mnogi su dočekali sa suzama u očima. Nakon što je voditeljica splitskog ogranka HMI-ja Branka Bezić Filipović pozvala na novi susret iduće godine, publici se biranim riječima obratio solinski gradonačelnik Blaženko Boban. "Gotovo cijela moja obitelj živi u dijaspori – i sestra i brat i stric i ujak i mnogobrojni rođaci. Možda su materijalno imućniji, ali dobro znam koliko im znači svaki posjet domovini. Istina, danas je cijeli svijet globalno selo, ali domaća gruda je domaća gruda. Doma je ipak najbolje", ustvrdio je solinski gradonačelnik dobivši veliki pljesak oduševljene publike. ■

ENG The Split branch office of the Croatian Heritage Foundation has presented literature buffs with two out of the ordinary events: Split saw the promotion of the poetry of Canadian Croatian Marija Franičević Jeličić, while Solin played host for the second consecutive year to *An Evening of Emigrant Poetry*.

REZULTATI OBRAZOVANJA DOSELJENIKA U NJEMAČKOJ

NJEMAČKA - Gotovo petina svih stranih učenika, među kojima su i djeca hrvatskih radnika, u Njemačkoj nikada ne steknu svjedodžbu, a samo ih osam posto uspije položiti maturu, dok sveučilištima pristupaju malobrojni. Zanemarena integracija državu već sada godišnje stoji 16 milijardi eura. Zato njemačka svu snagu mora uložiti u obrazovanje - zahtijeva državna povjerenica za integraciju migranata u Njemačkoj Maria Bohmer.

To je središnja poruka dvogodišnjeg vladina Izvješća o položaju stranaca. M. Bohmer je pozvala organizacije migranata, gospodarstvo te njemačke savezne pokrajine u čijoj

je ovlasti obrazovna politika da što prije ispune preuzete obveze iz nacionalnoga integracijskog plana.

Postoje jasni dokazi da djeca migranata imaju slabije obrazovne rezultate od svojih vršnjaka u društvenim predmetima, matematici i čitanju - navodi se u dokumentima za javnu raspravu Europske komisije. Dokument upozorava na postojeću segregaciju školske djece, u prvom redu socijalno-ekonomsku. EK također je zatražila od zemalja članica da se sveučilištima omogući veći dotok novca iz nedržavnih izvora.

Financiranje europskoga visokog obrazovanja ključni je problem jer Europa za njega izdvaja samo 1,1 posto svog BDP-a, a u SAD-u je to primjerice 2,7 posto. Proizlazi da se u Europi troši 10.000 eura manje po studentu nego u Americi. Obitelji i organizacije migranata u Njemačkoj i zemljama Europske unije, u kojima živi oko milijun Hrvata, čeka izazovan posao snažnijeg uključivanja svojih mladih u obrazovni sustav.

Hrvatske zajednice na Starom kontinentu ovom prigodom mogu učiti od naših iseljeničkih udruga iz Novoga svijeta, koje su taj proces segregacije školaraca uspješno prepoznale još početkom rane industrijalizacije Južne i Sjeverne Amerike i oduprle mu se svojim fraternalističkim društvima. Najbolji je primjer potpore iseljeničkoj djeci u obrazovnome procesu.

Školarinska zaklada Hrvatske bratske zajednice, koja slavi pet desetljeća uspješnog djelovanja, dodjeljuje 250 stipendija na godinu odnosno iznos veći od 200.000 dolara. (www.hrt.hr)

NAŠI BOČARI BRANE BOJE AUSTRALIJE

AUSTRALIJA - Uskoro se u francusko me gradu Maconu održava Svjetsko bočarsko prvenstvo na kojemu će nastupiti više od 30 reprezentacija svijeta, a među njima i Australija, koju će zastupati tri natjecatelja, a od njih su dvojica Hrvati, i to Đani Olić (lijevo) i Bepo Maras, te Santo Pascuzzi. Veliki je to uspjeh hrvatskih bočara, koji će nastupiti pojedinačno (Bepo Maras) i u krugu (Đani Olić). Želimo našim Hrvatima puno uspjeha u Francuskoj.

SVETKOVINA SREDNJOEUROPSKIH NARODA U CORMONSU

ITALIJA - U Cormonsu, slikovitome talijanskom gradiću pokrajine Friuli Venezia Giulia, 22. i 23. kolovoza održala se tradicionalna manifestacija - Svetkovina srednjoeuropskih naroda.

Domaćin manifestacije bila je Udruga za kulturu Mitteleuropa koja je osnovana 1974. te, uz potporu Vijeća Europe i talijanske Vlade, razvija i potiče procese europske integracije srednjoeuropskih naroda i kultura.

Na tom tragu, riječka podružnica HMI-ja na zamolbu Generalnog konzulata u Trstu organizirala je gostovanje KUD-a Punat s otoka Krka na nadasve zanimljivom događaju koji traje dva dana. KUD Punat svojim nastupom oduševio je mnogobrojnu publiku, koja je uživala i u nastupima grupa iz Italije, Slovenije, Austrije, Slovačke, Mađarske, Češke i Poljske. (V. Pavlovac)

HSK NASTAVLJA USPJEŠNO LOBIRANJE ZA HRVATSKU

NJEMAČKA - Hrvatski svjetski kongres u Njemačkoj u suradnji s Industrijskom i trgovačkom komorom Rheinhessen organizirao je u Mainzu simpozij na temu *Hrvatska na putu u Europsku uniju*, izazovi i moguće zapreke. Na ovogodišnjem simpoziju tematizirani su uz uloženi veto Slovenije, koji ugrožava predviđeni završetak pregovora Hrvatske za ulazak u EU, i ekonomsko-politički aspekti situacije u Hrvatskoj. Hrvatski svjetski kongres nastavlja svoje lobiranje za Hrvatsku, te planira na jesen organizaciju sličnog simpozija na temu slovenske blokade i u Bruxellesu.

Izložba “Vučetić” u Milanu

Kako je Grad Zagreb s gradom Milanom potpisao akt o suradnji na mnogim područjima, tako i kulturnom, pokazala se prilika da se inozemnoj publici predstavi baš ovom izložbom i ostvari suradnju s Talijanskom državnom policijom

Napisala: **Ljerka Galic**

Od 8. do 20. srpnja na prvom katu reprezentativnoga izložbenog prostora grada Milana, Palazzo Triennale (izgrađenoj namjenski 1933. za potrebe izlaganja suvremenih dizajnerskih dostignuća), prikazana je multimedijalna izložba “Vučetić”, svehrvatski projekt Hrvatske matice iseljenika, kojim je tijekom prošle godine obilježena 150. godišnjica rođenja hrvatskog iseljenika u Argentinu, izumitelja najmjero-davnije i najjednostavnije klasifikacijske metode identifikacije po otisku prsta.

Kako je Grad Zagreb s gradom Milanom potpisao akt o suradnji na mnogim poljima, tako i kulturnom, pokazala se prilika da se inozemnoj publici predstavi baš ovom izložbom, te ostvari suradnja s Talijanskom državnom policijom – kvesturom Milano, koja je svoje djelovanje također predstavila u sklopu izložbe HMI-ja.

U organizaciji Hrvatske zajednice u Italiji – Milano i predsjednice Snježane Hefti (te predsjednika Hrvatske zajednice iz Trsta Damira Murkovića), na otvorenju su se obratili prisutnima predstavnici svih partnera koji su uključeni u projekt: Ministarstva unutarnjih poslova RH (Jasna Matković), Talijanske državne policije (dr. Menna), domaćina izložbenog prostora Triennale (dr. Agnesi), te generalni konzuli RH Andro Knego i Republike Argentine Gustavo Moreno, budući da je Ivan Vučetić umro i pokopan kao državljanin Argentine 1925. godine.

Ljerka Galic, Andro Knego, generalni konzul RH, Gustavo Moreno, generalni konzul Republike Argentine i Snježana Hefti, predsjednica Hrvatske zajednice u Milanu

U ime HMI-ja izložbu je otvorila začetnica i realizatorica projekta “Vučetić” Ljerka Galic.

Poznato je da je Ivan/Juan Vučetić vrlo cijenjen u policijskim krugovima diljem cijelog svijeta te su stoga izložbu posjetila i gospoda iz Museo Lombroso iz Torina, s kojim se on i dopisivao.

Ususret obilježavanju 85. godišnjice smrti Ivana Vučetića, aktivnosti se nastavljaju osnivanjem ustanove “Ivan Vučetić” za edukaciju građana o osobnoj i imovinskoj samozaštiti u sklopu foruma vijeća Hrvatske akademske udruge “Čovjek nadasve” u Splitu, na poticaj Ante Vučetića i Mirka Sladića. U približavanju značaja otkrića našeg sunarodnjaka, te njegovim zagovaranjem u međunarodnoj suradnji za borbu protiv kriminaliteta, Vučetićevim otkrićem otvorio se proces socijalizacije i humanizacije pravnih normi s ciljem da nedužni ne budu kažnjeni, odnosno da se otkriju zločinci.

Na Županijskom natjecanju osnovnih škola, održanom u Krku, Istraživačka radionica učenika sedmih i osmih razreda OŠ “Šijana” u Puli iz predmeta nacionalne povijesti, pod stručnim vodstvom profesorice Grozdane Škabić, predstavila se prikazom lika i djela Ivana Vučetića. ■

Dr. Menna, predstavnica Talijanske državne policije i Ljerka Galic, začetnica i realizatorica projekta “Vučetić”

ENG Milan’s Palazzo Triennale played host from July 8 through 20 to the Vučetić multimedia exhibition, an all-Croatian project spearheaded by the Croatian Heritage Foundation, which last year marked the 150th anniversary of the birth of this Croatian emigrant and inventor of the fingerprint identification method to Argentina.

Iseljeničke fešte na Krku, Susku i Unijama

Napisala i snimila: **Vanja Pavlovec**

8. DAN ISELJENIKA OTOKA KRKA

U starome gradu Krku, koji je u sklopu zidina u cjelini spomenik kulture, održao se 8. dan iseljenika otoka Krka. Bila je to još jedna prigoda za susret iseljenika iz raznih krajeva svijeta kamo ih je životni put odnio, a otok podrijetla okupio. Iako je od stotinjak prisutnih većina bila iz SAD-a, točnije New Yorka, jer ih tamo i živi najveći broj, Krčana je na njihovoj fešti bilo i iz Kanade, Perua, Novog Zelanda, Italije i drugih europskih zemalja. Do sada su domaćini Dana iseljenika, uz Grad Krk, bile općine: Malinska, Omišalj, Dobrinj, Vrbnik, Baška i Punat. Program je promijenjen u odnosu na prijašnje godine, ali poštuje se dogovor da je svake godine druga općina organizator tog susreta. Susret je započeo riječima dobrodošlice koje su im uputili gradonačelnik Krka, Dario Vasilčić i voditeljica riječke podružnice HMI-ja, Vanja Pavlovec. Misu posvećenu iseljenicima u katedrali održao je vlč. Rober Zubović, dekan krčkog Dekanata, a prijašnji dugogodišnji voditelj Hrvatske katoličke misije u Astoriji, NY. Bila je to prigoda da se ponovno susretne s vjernicima iz hrvatske župe. Lijepo druženje nastavljeno je u Frankopanskom kaštelu koji su tijekom nekoliko stoljeća, između XII. i XV., i nekoliko naraštaja – knezovi Ivan, Bartul i Vid - izgradili članovi te plemićke obitelji. Treba istaknuti da je taj kaštel jedan od rijetko očuvanih fortifikacijskih objekata iz tog razdoblja. Za izvrstan program, koji ih je nasmijao i razgalio, pobrinuo se popularan pjevač-komičar, Mario Lipovšek Battifiaca, jedna od "Bijelih udovica", a zatim nezaobilazni krčki tanac uz sopele u izvedbi KUD-a iz Poljica. Zadovoljni programom i poklonima koje su dobili od Grada Krka i Hrvatske matice iseljenika, svi sudionici nastavili su druženje uz razgovore, pjesmu i ples do kasno u noć na prekrasnoj krčkoj rivi. Na odlasku su se pozdravili: "Vidimo se drugo leto, ako Bog dā, na ovaj dan u Malinskoj."

Krčani na svečanosti Dana iseljenika

Tri generacije obitelji Nadalin iz SAD na Unijama

Nogometni turnir na Unijama

2. DAN ISELJENIKA OTOKA UNIJA

Dan iseljenika otoka Unija održao se je po drugi put. Izuzetno agilni članovi mjesnog odbora uz potporu riječke podružnice HMI-a i Turističke zajednice Grada Lošinja priredili su kako iseljenicima, njih oko 80-ak, tako i gostima koju su boravili na otoku ugodnu i dinamičnu proslavu iseljeničkog dana. Izrazito sportski usmjereni prema mladima, organizirali su kros za djecu u različiti dobnim skupinama. Ponos i radost se je osjećala u zraku kad su pobjednici primali medalje. Malonogometni turnir, čiji je pokrovitelj bio HMI, okupio je mlado i staro uz zdušno navijanje. Na kraju, Matičin pehar osvojila je nogometna momčad Unija. Za malo vremenije i ne previše sportski nastrojene, ali pune takmičarskog duha, organiziran je kartaški turnir u briškuli, trešeti i beli.

U večernjim satima uz more, i skoro pa sve prisutne na otoku, uručeni su pehari i medalje sudionicima, te je druženje nastavljeno uz glazbu, pjesmu i ples do kasno u noć. Iseljenici su bili ganuti i zadovoljni što je njima u čast i ove godine upriličena fešta.

24. DAN ISELJENIKA OTOKA SUSKA

Otok Susak – otok pijeska, trstike i vinograda ponovno je bio posljednje nedjelje u srpnju mjesto okupljanja iseljenika, njih dvjestotinjak, na sada već tradicionalnome Danu iseljenika. Mnogi od njih pri planiranju svog dolaska vode računa, ako im je to moguće, da na taj dan budu na otoku. Svečanost je započela koncelebriranom svetom misom, a predvodio ju je na hrvatskom i engleskom vlč. Rober Zubović, iseljenicima iz New Yorka dobro poznat i omiljeni svećenik.

Otvorenje izložbe lutaka odjevenih u nošnje otoka Suska posebno je bilo zanimljivo. Izrada nošnji iznimno je zahtjevan i minuciozan posao, pa je to više izazivao znatiželju i divljenje. Uz lutke su bile izložene i originalne nošnje. Nošnje se razlikuju po namjeni ili, pak, po životnoj dobi. Dnevnu radnu nošnju, tamnoplavu ili crnu, susreće se u starijih *Suicanica*, kako sebe nazivaju, dok se izrazito ukrašena nošnja nosi za svečane prigode. Ističu se značajke nošnje: veoma kratka suknja koja dopire do koljena – kamižot te prsluk - bust, koji je pripijen uz struk i prsni koš. Uz nošnju se nose od tanke vunice ispletene crvene čarape, a na stopala se obuvaju suknene papučice živih boja. Nošnja koju odijevaju mlađe žene osobito u svečanim prigodama, iznimno je izrađena, vrlo živih boja, a svadbena nošnja mladenke upotpunjena je bogatim pokrivalom za glavu, a nazivaju je krunom. Nezaobilazan je bio na svečanosti Dana iseljenika i *suicanski* ples u svečanim nošnjama, a izveli su ga učenici područne škole i djeca iseljenika koji borave na otoku. Na prostoru ispred Kluba iseljenika i škole u Donjem Selu, barem petstotinjak prisutnih toplo su pozdravili mlade plesače. Duhoviti igrokaz nasmijsao je publiku, a 11-godišnja Vanessa Morin iz New Jersey otpjevala je pjesmu "Rođena na moru", kojom se natjecala ovog proljeća na Festivalu djece i mladih u New Yorku. Ne manje važan je i sportski program. Ove su godine nogometnu utakmicu odigrale ekipe iseljenika i domaćih. Pobjedili su iseljenici, te su s ponosom primili pehar Hrvatske matice iselje-

nika, Podružnice Rijeke. Stariji iseljenici i domaći ostali su vjerni svojim boćama i kartama, te su tom prigodom održali i turnir. Do ranih jutarnjih sati, kako je to i tradicija, Suskom se orila glazba i pjesma u povodu 24. dana iseljenika otoka Suska. ■

Djevojke u sušačkoj nošnji

ENG Numerous emigrants gathered to participate at the now traditional emigrant's days on the island of Krk, held this year in the City of Krk for the 8th time, on the island of Unije for the second time and on the island of Susak for the 24th time. The CHF branch office in Rijeka is a participant in these much loved emigrant get-togethers.

Dobre vijesti iz Wüstenrota

U Wüstenrot stambenoj štedionici u prvih 7 mjeseci sklopljeno je više od 15.500 novih ugovora stambene štednje što je oko. 9% više nego u istom razdoblju prošle godine. Od početka poslovanja do konca srpnja 2009. sklopljeno je ukupno više od 240.000 ugovora stambene štednje ukupne vrijednosti 11,7 mlrd HRK. U protekle 2,5 godine Štedionica je povećala tržišni udio po pitanju štednih uloga sa 15,33% koliko je iznosio 31.12.2006 na 19,32% koliko je iznosio 31.05.2009. godine. Kada su stambeni krediti u pitanju udio Wüstenrot stambene štedionice je još i veći i 31.05.2009. iznosi 33,2% ukupnog tržišta. Tijekom 07. i 08. mjeseca zaposleno je u odjelu prodaje novih 10 suradnika i trend zapošljavanja planira se nastaviti i do konca ova godine.

Ljetni susreti s iseljenicima u Istri

Pulska podružnica HMI-ja zabilježila je neke susrete s poznatim iseljenicima ovog ljeta i usput dogovorila nove projekte koji uz novo prijateljstvo omogućuju i prenošenje uspješnih poduzetničkih i stručnih iskustava iseljenika, koja su stekli u zemljama u kojima danas žive

Susret s kardinalom Vinkom Puljićem

Emila Bobanovića i Igora Gustinija.

Pulsku podružnicu HMI-ja posjetio je i član hrvatske klope Chorus Croaticus iz Švicarske, koja je ovog proljeća imala koncertnu turneju po Istri, Viorel Ravielle te je s Alanom Šavarom i Franom Vugdelijom predložio nastavak suradnje na novim projektima.

POVRATAK KORIJENIMA

Svoj radni odmor u Opatiji provela je i hrvatska književnica iz Njemačke Iris Cecilia de Corbavia. Posjetila je pulsku podružnicu HMI-ja radi dogovora o promociji svojega povijesnog romana "Torquata", u kojem se preko vila i vilenjaka vraća u svoje krbavske korijene. Oživljuje svoje pretke i pronalazi ih u istarskim krajolicima podno gore Učke. Zanimljiv nastavak susreta dogodit će se na promociji u Puli u jesenskim danima.

U Medulinu, kraj Pule, također je na radnom odmoru boravio i kardinal i vrhbosanski nadbiskup, mons. Vinko Puljić. Dio odmora proveo je, kako nam je rekao, radno jer je srediavao neke svoje pisane radove, a dio je bio namijenjen za susrete s raseljenim hrvatskim naro-

Napisala: **Ana Bedrina**

Novo vrijeme, bolje i brže prometne veze, češći dolasci i informatička povezanost nameću potrebu češćih susreta s hrvatskim iseljenicima u domovini s novim i raznolikim sadržajima.

Pulska podružnica HMI-ja zabilježila je neke susrete s poznatim iseljenicima ovog ljeta u Istri i usput dogovorila nove projekte s nekima od njih. Takvi susreti su vrijedni kulturni i društveni događaji koji uz novo prijateljstvo omogućuju i prenošenje uspješnih poduzetničkih i stručnih iskustava iseljenika, koja su stekli u zemljama u kojima danas žive.

Preko jednoga takvoga radnog susreta, naša poznata akademska slikarica Karen Oremuš iz Kanade, nakon

izložbe u Puli, donijela je odluku da se i naseli u tom gradu, uza zidine velebne Arene. Karen Oremuš, rođena u Kanadi, zaposlena u Ujedinjenim Arapskim Emiratima, hrvatskih korijena po ocu iz Zagorja, odlučila je svoj prvi dom sa suprugom iz Australije zasnovati u zemlji svoji predaka, u Hrvatskoj, gdje je provela i svoj godišnji odmor.

I akademski slikar Igor Gustini iz Vincenze (Italija), po majci hrvatskog podrijetla, potomak velikog slikara Celestina Medovića, po ocu Talijan, postao je građaninom Pule i članom Hrvatskog društva likovnih umjetnika - Istre i Zagreba. Sudeći po nastupima u likovnim kolonijama i izlaganjima na izložbama, Gustini je nazočan i u drugim gradovima u cijeloj Hrvatskoj. Gustini je i član Hrvatske zajednice u Venetu, te je ovog ljeta dogovorena izložba triju hrvatskih slikara u Padovi: Aleksandra Rotara,

Nenad Bach, poznati američko-hrvatski glazbenik

dom. Naime, u nedjelju 26. srpnja, na poziv svoga studentskog kolege vlč. Stipana Mišure predvodio je svečano misno slavlje u Rapcu, a 2. kolovoza bio je pozvan na susret s mnogobrojnim iseljenicima i povratnicima iz iseljeničtva u župu na Velom Vrhu kraj Pule. Posebno je bio dirljiv kardinalov posjet Domu za stare i nemoćne "Svetog Polikarpa" u Puli, porečke i pulske biskupije, gdje je bio smješten veliki broj izbjeglica iz Bosne i Hercegovine u vrijeme Domovinskog rata. Nemoćni i napušteni, tu još i danas žive, a kardinalov posjet bio im je velika utjeha i radost. Kardinal Puljić je veliki putnik i skrbnik za mnogobrojno hrvatsko iseljeničtvo u hrvatskim katoličkim misijama diljem svijeta, a poznata su i njegova putovanja za potporu i zbližavanje domovinske i iseljene Hrvatske. Stoga, na inicijativu don Ive Borića, povratnika iz hrvatskih katoličkih misija u Švicarskoj i Njemačkoj, Klub hrvatskih povratnika iz iseljeničtva "Krasna zemljo" i HMI-jeva podružnica u Puli, organizirali su svečano misno slavlje koje je predvodio uzoriti kardinal Puljić, za sve iseljenike i povratnike koji sada borave u Istri. Svečana misa održana je u župi Krista Spasitelja na Velom Vrhu kraj Pule, a nakon toga uslijedilo je srdačno druženje svih nazočnih, uz bogati domjenak.

BRUNO KRAJCAR I NENAD BACH U SPOTU

Bruno Krajcar, poznati pulski kantautor s dobivenim Porinom za ovogodišnji najbolji etnoalbum i Nenad Bach, poznati američko-hrvatski glazbenik koji je radio, uz ostale, i s Lucianom Pavarottijem i Bonom Voxom iz grupe U2, našli su se krajem srpnja u malome istarskom selu - Raklju, rodnome mjestu književnika i znanstvenika Mije Mirkovića - Mate Balote. Povod je bilo snimanje spota na temu Balotine pjesme "Dragi kamen" koju je uglazbio Bruno Krajcar. U prekrasnim rakljanskim uvalama i brežuljcima uz more i pet stoljeća staru crkvicu sv. Agnije, prošetala su dva glazbenika i dva vrijedna suradnika, izvedeći pjesmu "Dragi kamen" dvojezično; Krajcar na čakavici, a Bach na engleskom jeziku.

Nenad Bach je na svome odmoru u Hrvatskoj izrazio kako mu je bilo zadovoljstvo surađivati s Krajcarom. Štoviše, Bach smatra da je Bruno napravio

Dr. Davor Pavuna na susretu s biskupom Ivanom Milovanom u Poreču

remek-djelo kada je obilježio Istru glazbom, uglazбивši čak dvanaest pjesama velikog lirika Mate Balote. "Kompletni album trebao bi ući u program svih škola, kako u domovini, tako i u dopunskim školama u iseljeničtvu, kao vrijedna prezentacija istarske narodne baštine", istaknuo je Nenad Bach na snimanju spota u Raklju.

DR. DAVOR PAVUNA - I NA ODMORU RADNO

Tijekom mjeseca kolovoza, na odmoru u Rovinju boravio je svjetski priznati hrvatski fizičar dr. Davor Pavuna. Kako je s takvim osobama, kojima je svijet jedno veliko "globalno selo", teško ugovoriti susrete, ovo je bila prilika za upoznavanje i dogovor za suradnju. Tema je bilo napretek jer su mediji u posljednje vrijeme, od kada je Pavuna izabran u Obamin tim za izbor ekoprojekata, ispunili mnogobrojne stranice i emisije posvećene uglednome hrvatskom fizičaru u dijaspori. Naglasivši važnost dosadašnjeg djelovanja HMI-ja, Pavuna je iznio neke prijedloge za novu komunikaciju domovinske i iseljene Hrvatske, koje su nametnule nove tehnologije, novi nara-

štaji iseljenika u kojima i dalje tinja nepresušna ljubav prema korijenima - prema Hrvatskoj.

Dr. Pavuna je istaknuo da ga veseli što uz HMI u Puli ostvaruje na svome radnom odmoru i druge mnogobrojne kontakte za buduću suradnju u Istri i Hrvatskoj. Tako se nedavno susreo s predsjednikom Kluba hrvatskih povratnika iz iseljeničtva "Krasna zemljo" iz Pule, Ninoslavom Mogorovićem. Razgovarali su o projektu Kluba "Most povratka" u kojem su se složili da je vrlo važno upravo u sadašnjem trenutku, kako demografske tako i ekonomske krize u Hrvatskoj, raditi na strategiji povratka hrvatskih iseljenika.

Prije blagdana Velike Gospe organiziran je susret s biskupom porečke i pulske biskupije, mons. Ivanom Milovanom u Poreču.

Na zadovoljstvo mnogobrojnih simpatizera Pavuninih vizionarskih izlaganja, ovom prigodom najavljujemo nove susrete i predavanja dr. Pavune u Istri, kad se utvrde točni termini.

Iako se ljetu i godišnjim odmorima polako bliži kraj, naši susreti i projekti s iseljenicima se nastavljaju. ■

ENG Pulska podružnica HMI zabilježila je neke susrete s poznatim iseljenicima ovog ljeta i usput dogovorila nove projekte, koji uz novo prijateljstvo, omogućuju i prenošenje uspješnih poduzetničkih i stručnih iskustava iseljenika, koja su stekli u zemljama gdje danas žive.

Kreativnosti nije bilo kraja

Desetodnevno putovanje u svijet mašte, znanja, kreativnosti i prijateljstva podarilo je svim sudionicima (kako polaznicima tako i voditeljima) jedno uistinu nezaboravno iskustvo

Napisala: **Ivana Barkijević**

Snimila: **Lada Kanajet Šimić**

Mala škola hrvatskoga jezika i kulture i ove je godine svojim sadržajima obogatila ne samo Hrvatsku matiču iseljenika, čiji je projekt, već i cijelo kulturološko ljeto Novoga Vinodolskog. Program namijenjen djeci u dobi od 9 do 16 godina, željnoj novih spoznaja o hrvatskome jeziku i baštini, okupio je u Dječjem odmaralištu Crvenoga križa, Villi rustici u Novome Vinodolskom, od 20. do 31. srpnja 46 djece iz cijeloga svijeta (Švicarska, Finska, Njemačka,

Italija, Austrija, Belgija, Francuska, Velika Britanija, Vojvodina, Bosna i Hercegovina, Češka Republika, Argentina, SAD, Kanada i Hrvatska).

HMI i ove godine zahvaljuje Gradu Zagrebu – Gradskom uredu za obrazovanje, kulturu i šport te Zagrebačkoj županiji – Upravnom odjelu za prosvjetu, kulturu, šport i tehničku kulturu na financijskoj pomoći.

Polaznici su imali priliku zadovoljiti svoje raznolike interese bogatim izborom radionica (dramska, lutkarska, novinarska, jezična, kulturološka) u kojima su pod stručnim vodstvom, radom u skupinama, uz igru i zabavu učili o Hrvatskoj.

BOGAT IZBOR RADIONICA

Cilj jutarnjih jezičnih radionica, u kojima su djeca bila raspoređena s obzirom na njihovo jezično predznanje, bio je svladavanje nepoznatih prostranstava hrvatskoga jezika. Rad u skupinama s malim brojem polaznika i materijalom koji optimalno usklađuje povijesnu i kulturnu baštinu Hrvatske s jezičnom građom, rezultirao je vidljivim napretkom, u koji su se mogli osvjedočiti mnogobrojni roditelji i posjetitelji na završnoj priredbi koja je kao i uobičajeno okrunila desetodnevni rad.

Polaznici su se predstavili pjesmom *Ti si srce moje* (jezična početna skupina),

recitacijama *Brojevi* (jezična srednja skupina) i *Što radi, što radi* (jezična srednja napredna skupina), a neki su se okušali u recitaciji hrvatskih klasika kao što je pjesma *Slap* (jezična srednja napredna skupina). Jezična napredna skupina izvukla je gledatelje ugodno smještene u svoje stolce iz stanja promatrača te ih uključila u odgonetanje nekih od najzanimljivijih hrvatskih zagonetki.

Kako živi *Antuntun* u 21. stoljeću i u vrijeme recesije scenski nam je predočila jutarnja dramska radionica čijom bi izvedbom zasigurno ostao ugodno iznenađen i sam Grigor Vitez. Dječja maštovitost, otvorenost i nespitanost i u poslijepodnevnom dramskim radionicama došle su do izražaja u punom svjetlu u dramatizacijama pjesama *Grah* i *Zeko i potočić* otvarajući nam vrata u svijet u kojemu ono što želimo izreći uvijek nađe pravi put.

PRIČA NAD PRIČAMA

Kreativnosti nije bilo kraja ni u lutkarskoj radionici čiji su sudionici "skuhali" pravu postmodernističku *Priču iz košare*. Vrijedne ruke malih lutkara kostimirale su kuhinjska i druga pomagala koja su im bila dostupna (kuhače, četke, rukavice i sl.) i pod čarobnim štapićem njihove voditeljice stvorili priču nad pričama u kojoj su svoju ulogu našli mnogi likovi: od Crvenkapice, Ivice i Marice preko Pepeljuge, bake Matovilke, princa i vuka do T-rexa i "škipapatate". Samo naizgled su manje kreativni bili novinari koji su svakog dana marljivo bilježili događaje u Maloj školi jer su osim novinskih intervjua, izvješća i ostaloga što svake novine trebaju posjedovati, mnogi od njih otvorili svoje pjesničke duše i stvorili prekrasne literarne uratke koji su ukasili stranice lista Male škole hrvatskoga jezika i kulture *Spomenka*. Kao

i obično, list je svečano predstavljen na završnoj priredbi.

Marljivo sudjelovanje u radionicama upotpunio je i bogati program aktivnosti. Od posjeta muzeju grada Novoga Vinodolskog, preko raznolikoga športskog programa koji je uz svima omiljeno plivanje i kupanje obuhvaćao i odbojku, nogomet i stolni tenis, do šarolikoga večernjeg programa obogaćenog kratkim tečajem plesa.

Desetodnevno putovanje u svijet mašte, znanja, kreativnosti i prijateljstva podarilo je svim sudionicima (kako polaznicima tako i voditeljima) jedno uistinu nezaboravno iskustvo. Tolerantna, otvorena i motivirajuća atmosfera, uz stručno vodstvo, pokazala se kao pravi put za prenošenje bogatoga hrvatskoga povijesnoga, kulturološkoga i jezičnoga blaga mladome hrvatskom naraštaju. ■

ENG The CHF's Little School of Croatian Language and Culture – a program targeted to children from the ages of 9 to 16, looking to learn new things about the Croatian language and heritage, gathered 46 children from around the world from the 20th to 31st of July, this year at the Red Cross Children's Resort in Novi Vinodolski.

Film D. Matanića nagrađen u Sarajevu

Ostvarenje hrvatskog redatelja i scenarista Dalibora Matanića *Tulum* proglašeno je najboljim u kategoriji kratkog filma na 15. Sarajevo Film Festivalu (SFF) održanom u kolovozu. Nagradu *Srce Sarajeva* Matanić je dobio za film kojemu je i redatelj i scenarist, a riječ je o priči ispričanoj tijekom jednoga ljetnog dana u Vukovaru. To je drugi film iz omnibusa od šest kratkih filmova koji se

bave intimom šest djevojaka u šest različitih dijelova našeg planeta. Matanićev film pobijedio je u konkurenciji s još 17 ostvarenja iz iste kategorije.

Abadžić izlaže u Njemačkoj

Stanko Abadžić ponovno izlaže nove fotografije u galeriji Fototreppe u njemačkome gradu Hanau. Izložba pod nazivom "Unterwegs" ("Na putovanju") ostvarena je 22. kolovoza i traje do 29. rujna, a fotografije je odabrao Jochan Stenger, voditelj i vlasnik galerije. Riječ je o 50 crno-bijelih fotografija, koje je autor snimio posljednjih desetak godina ne samo u Zagrebu, nego i u Istanbulu, Parizu, Budimpešti, Berlinu, Pragu, Beču i drugim gradovima u kojima je boravio, fotografirajući svakidašnje prizore na ulici. Abadžić je do sada izlagao u 15 europskih zemalja te u Argentini, Americi i Japanu. Živi i radi u Zagrebu surađujući s nakladničkim kućama u oblikovanju naslovnica knjiga.

Hrvatska književnica - od Tribunjia do Amerike

Stalno na putu, ali spremna i na odmor, je književnica i fotografkinja Neda Miranda Blažević-Krietzman. Ona živi u Americi, no i ovoga ljeta posjetila je domovinu – Zagreb i Tribunj. Upravo je u Tribunju ostvarila suradnju: s direktoricom tamošnjega kulturnog centra Sanjom Kumanović dogovorila je rad na monografiji Tribunja. Kaže Neda: "Snimila sam tribunjske kulturne spomenike i druge zanimljivosti te završavam tekst, nedostaju mi tek neki sitni podaci." U Americi, pak, umjetnica priprema fotografsku izložbu s popratnim tekstom koja je nazvana "Venezia u Las Vegasu". Ta je izložba bila postavljena lani u Talijanskom institutu u Zagrebu, a još uvijek je na turneji po Hrvatskoj. U siječnju 2010. seli se u multimedijalni centar Atheaneum u La Jolli, umjetničkoj četvrti San Diego. Zanimljivo je da je Neda Miranda Blažević-Krietzman knjigu za mlade "Zmajeve glave i misterij 12 čarobnih jaja" napisala na engleskom i objavila u SAD-u. Književnica ističe kako je knjiga doživjela drugo izdanje, a nada se da bi mogla sljedeće godine izaći i u Hrvatskoj.

"Croatia" na Bermudima: u čast Ane Roje

Baletna trupa "Croatia" početkom rujna gostovala je s predstavom "Hamlet" P. I. Čajkovskog na Bermudima. Riječ je o gostovanju, saznajemo od Hrvatskog društva profesionalnih baletnih umjetnika, u povodu 100. obljetnice rođenja proslavljene hrvatske primabalerine Ane Roje, koja je prije pedesetak godina upravo na Bermudima osnovala baletnu školu. Predstava "Hamlet", u koreografiji prvaka Baleta HNK u Zagrebu Svebora Sečaka, izvedena je na tvrđavi St. Catherine u St. Georgeu na Bermudima, koji slave 400. obljetnicu naseljavanja. Što reći o Ani Roje (1909. - 1991.) nego da je bila velika baletna umjetnica i još bolja pedagoginja u bivšoj Jugoslaviji, posebice Splitu, a prije 50-ak godina osnovala je i baletnu školu na Bermudima te je zaslužna za izniman razvoj baletne umjetnosti na tome otočju.

Na Zagrebačkoj slavističkoj školi 80-ak polaznika

U Dubrovniku je održan dvotjedni 38. seminar *Zagrebačke slavističke škole*. U radu seminara sudjelovali su inozemni studenti slavistike i kroatistike, književni prevoditelji i sveučilišni nastavnici kojima su hrvatski jezik i književnost primarni znanstveni interes. Na ovogodišnjem hrvatskom seminaru za strane slaviste sudjelovalo je 83 polaznika iz 27 zemalja, a među njima su bili i polaznici iz Azerbajdžana, Japana, Kine i SAD-a. Što je ponudio nastavni dio programa? Polaznici u deset različitih lektorata usavršavali su svoje znanje hrvatskoga jezika, odnosno obrađivali pojedine lingvističke, književne i komparativističke teme te pojedina područja hrvatske povijesti. Studenti su također slušali dva tematska ciklusa predavanja posvećena povijesti hrvatskoga jezika odnosno književnim praksama sedamdesetih godina 20. stoljeća. Predavači na Zagrebačkoj slavističkoj školi ove godine su bili ugledni profesori sa zagrebačkoga, osječkoga i riječkoga Filozofskog fakulteta.

Veliko priznanje hrvatskoj pjesnikinji iz Švicarske

“Sudjelovanje na IWP-u znači veliku čast svim pozvanim piscima, mogućnost za upoznavanje više od trideset kolega i obogaćivanje vlastitog vidokruga”, rekla je Dragica Rajčić

Napisala: **Vesna Kukavica**

Na poziv uglednoga Sveučilišta Iowe hrvatska pjesnikinja iz Švicarske Dragica Rajčić sudjeluje u SAD-u kao gost predavač kreativnog pisanja i autor na **42. međunarodnoj književnoj radionici/International Writing Program (IWP)** koja se održava od **29. kolovoza do 17. studenoga**. Odsjek za jezike i književnost Sveučilišta Utah sponzorira semestralni boravak naše pjesnikinje. Riječ je o najstarijoj i najvećoj multinacionalnoj književnoj radionici na svijetu, s tradicijom literarne izvrsnosti koja traje više od četiri desetljeća. Od 1967. taj je program u SAD-u na kreativan način akademskoj zajednici i najširoj američkoj književnoj publici predstavio više od 1.200 pisaca iz 120 različitih nacija.

Ta jedinstvena književna radionica osigurava okruženje za kulturnu razmjenu i daje priliku piscima za sudjelovanje u akademskom životu jednog od vodećih američkih istraživačkih sveučilišta smještenih u literarnoj zajednici Iowa Cityja. Pisci s IWP-a prenose drugima svoju književnu kulturu, te uspostavljaju kontakte sa širom izdavačkom scenom SAD-a.

Zanimljivo je spomenuti da je od lani Iowa Cityju UNESCO dodijelio titulu *Grada književnosti*. Ta titula uključuje Iowa City i Sveučilište Iowe u svjetsku mrežu umjetnika i promicatelja kulture.

Dragica Rajčić se pojavila kao inovativni ženski glas u švicarsko-njemačkoj transnacionalnoj literaturi. Ta autorica rođena u Hrvatskoj, s boravištem u Švicarskoj otkako se iselila 1991. u izbjegličkom valu zbog rata u domovini, primila je mnogobrojne nagrade za poeziju, uključujući Nagradu Adelbert von Chamisso i Nagradu Meran Poetry 1994., te Nagradu Silvije Strahimir Kranjčević 2008. koju dodjeljuje Hrvatska matica iseljenika.

Estetski, njezina se poezija opire društvenim, političkim i osobnim nepravdama s kojima se suočavaju oni na margini.

Dragica Rajčić

Ta suvremena autorica pojavljuje se kao jedinstveni glas u transnacionalnoj literaturi na njemačkom jeziku, te kao prvakinja poetskog izraza protiv ograničenja.

Djela Dragice Rajčić uključuju drame i to: *Ein Stück Sauberkeit* (1993.) te *Auf Liebe Seen* (2000.); zbirke poezije: *Halb Gedichte einer Gastfrau*, St. Gallen (1986.); *Lebendigkeit Ihre zurück*, Zürich (1992.); *Nur Gute kommt ins Himmel*, Zürich (1994.); *Post bellum*, Zürich (2000.) i *Buch von Glück*, Zürich (2004.).

Na pitanje Dragici Rajčić što joj znači sudjelovanje u ovome uglednom centru literarne izvrsnosti (IWP-u) u Americi te uvida li mogućnost da se projekti HMI-ja približe sličnim atraktivnim književnim događajima s migrantskom pozadinom, dobili smo zanimljiv odgovor.

- Sudjelovanje na IWP-u znači veliku čast svim pozvanim piscima, mogućnost upoznavanja više

od trideset kolega i obogaćivanje vlastitog vidokruga, kao i uspostavljanje suradnje s piscima iz SAD-a. To više što američki germanisti spremaju knjigu *Reading Dragica Rajcic* tako da ću sudjelovanjem u ovom programu učiniti prvi korak na američkome književnom tržištu. Poznato je da je vrlo teško krčiti put u SAD-u, dok američki pisci u dahu osvajaju svjetsko tržište.

Hrvatska matica iseljenika trudi se u sklopu svojih definiranih mogućnosti prezentirati hrvatsku migrantsku književnu zbilju, ali nema sustavnog istraživanja na fakultetima, nema festivala, nema svijesti da su hrvatski pisci izvan Hrvatske *patent* koji povezuje svjetove, kulture... Međutim, dok su u Hrvatskoj književne novosti rijetkost, dok književna kritika izlazi u rubrici *lifestyle*, ne čudi me da hrvatska književnost općenito stoji tu gdje stoji. ■

ENG Croatian poet Dragica Rajčić of Switzerland is in the USA at the invitation of the prestigious University of Iowa where she is participating as a guest lecturer on creative writing and as an author at the 42nd International Writing Program.

Velikan hrvatske kulture

Bio je prvi hrvatski umjetnik koji je samostalno izlagao u pariškome Centru Georges Pompidou, doživjevši hvalospjeve kritičara vodećih francuskih novina *Le Figaro* i *Le Monda*, ali ga uspjeh nije nimalo promijenio

Napisala: **Vesna Kukavica**

Ako se linija urezana u bakar ili ucrtana u papir transportirana u boju na platno ne poistovjećuje s pulsom srca, promašila je svoju istinsku egzistenciju - riječi su to proslavljenoga hrvatskoga grafičara, slikara i pjesnika Virgilija Nevjestića (1935. - 2009.), koji nas je napustio 25. kolovoza u Parizu, a iz kojih razabiremo kako je taj velikan jednostavnom umjetničkom gestom učinio epohalan korak u afirmaciji čovječnog i pozitivnog iskustva dvadesetog stoljeća. Nevjestić je umro u bolnici La Tourelle u pariškom predgrađu L'Hay-les-Roses, u kojoj se liječio od rujna prošle godine, a pokopan je na groblju Bagneux, gdje već jedno stoljeće počiva i veliki hrvatski slikar Josip Račić. U ime Republike Hrvatske ondje se od Virgilija Nevjestića oprostio naš veleposlanik u Francuskoj Mirko Galić. Zadipljujući opus Virgilija Nevjestića, nastao tijekom 40 godina u iseljeništvu, obuhvaća 11.000 grafičkih ploča, nekoliko stotina ulja, niz crteža, pastela i više desetaka bibliofilskih izdanja u kojima je grafikama počastio svoje pjesničke uzore, od Dantea, Villona, La Fontainea do prijatelja i suvremenika Ezre Pounda, Pabla Nerude, Samuela Becketta, ali i od A. G. Matoša, A. B. Šimića, T. Ujevića do D. Tadijanovića, M. Ganze ili S. Čuića. Prelistavajući ta bibliofska izdanja s ponosom se prisjećamo činjenice da je najljepšom francuskom knjigom za godinu 1976. proglašeno Nevjestićevo i Seghersovo izdanje *Na pragu zaborava*.

SLAVNI PARIŠKI GRAFIČAR

Nevjestićev umjetnički iskaz sadržava u sebi i nadrealno, i apstraktno, i ekspresivno, i intimno, i velegradsku ekstravaganost, i zavičajnu pastoralnost, i bajkoviti svijet mašte, kao i vizualiziranu realnost

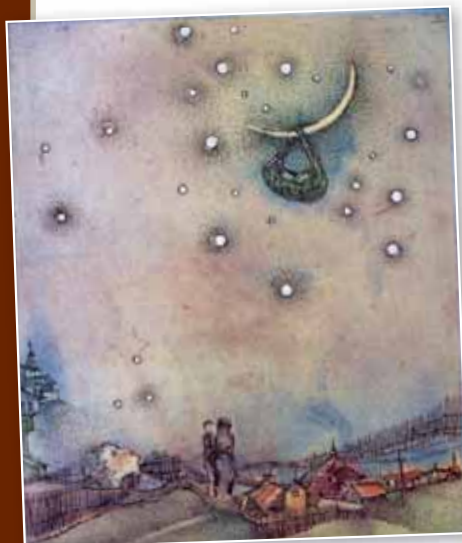
Virgilije Nevjestić

Odlazak

Mrtva Sava u meni
Nad mrtvom Seinom
- oko brazdu oka zariječe
Zdrma valjenjewa
I potonu ...
Obalom
Čovjek traži svoje porijeklo
- žmiri u prostoru nedohoda
Zrikavci zriču
Odněkud zov izazova...
Ovdje sam
I nigdje.
Mrtva voda teče
Miješa se buka grada
S pjesmom jada,
Nad rijekom jecam
Tražim sunce u brazdi broda
Odjekom povratka
Mašem gradnu kroz suze...

kojoj je svjedočio taj hrabri hercegovački sin, buntovni zagrebački student i prvi slavni pariški grafičar. Nevjestić je najveći dio umjetničkog života proveo u Parizu, a njegovu posljednju veću izložbu u Hrvatskoj organizirala je 2004. godine Hrvatska matica iseljenika u Muzeju Mimara pod naslovom *Hommage a Danielle*. Tom prilikom izložio je četrdesetak grafičkih listova koji su ga prikazali u njegovu najboljem umjetničkom iskazu. Izložba je bila posvećena umjetnikovoj preminuloj supruzi Danielle koja se krajem šezdesetih godina, unatoč protivljenju svojih roditelja, imućnih lionskih plemića, udala za mladoga i siromašnoga grafičara.

U njegovoj se umjetnosti izvrsno ujedinjuje likovno i pjesničko, svjetsko i zavičajno, tradicionalno i suvremeno, ističe poznavateljica opusa i autorica velebne zagrebačke *Retrospektivne izložbe* i monografije *Nevjestić* (1998.), Biserka Rauter Plančić. Hrabri Virgilije teški grafički posao nije nikad radio tinski, niti se koristio elektronikom specijaliziranog studija. Najčešća naklada njegovih grafika bila je u pet primjeraka ili samo autorov otisak.

Bio je prvi hrvatski umjetnik koji je samostalno izlagao u pariškome Centru Georges Pompidou, doživjevši hvalospjeve kritičara vodećih francuskih novina *Le Figaro* i *Le Monde*, ali ga uspjeh nije nimalo promijenio. Uz umjetničko djelovanje, radio je u Francuskom institutu za restauraciju umjetničkih djela, te ostvario iznimno plodan pedagoški rad u privatnoj Akademiji *Virgile* u kojoj su od 1987. odgojeni naraštaji mladih grafičara i slikara.

IZ TOMISLAVGRADA U ZAGREB

Rođen je kao sedmo dijete u siromašnoj obitelji u Kolu pokraj Tomislavgrada 22. studenoga 1935. Na put je krenuo iz rodnoga sela sa zavežljajem i Božjim blagoslovom bližnjih. Prvo je stigao u Zagreb i upisao se u Školu primijenjene umjetnosti, a prema vlastitom priznanju, živio je na rubu gladi, objavljujući povremeno pjesme i ilustracije u časopisima *Republika* i *Polet*. Slijedi studij na Akademiji likovnih umjetnosti, i to na novoutemeljenome

Vitraci Virgilija Nevjestića

Pedagoškom odjelu, gdje je talentirani mladić imao priliku dobiti kompleksno obrazovanje u svim slikarskim, kiparskim i grafičkim tehnikama te je diplomirao u klasi glasovitog Marijana Detonija 1963. Još tijekom studija njegovi su radovi zapaženi na izložbama pa ga povjesničarka umjetnosti Mladenka Šol-

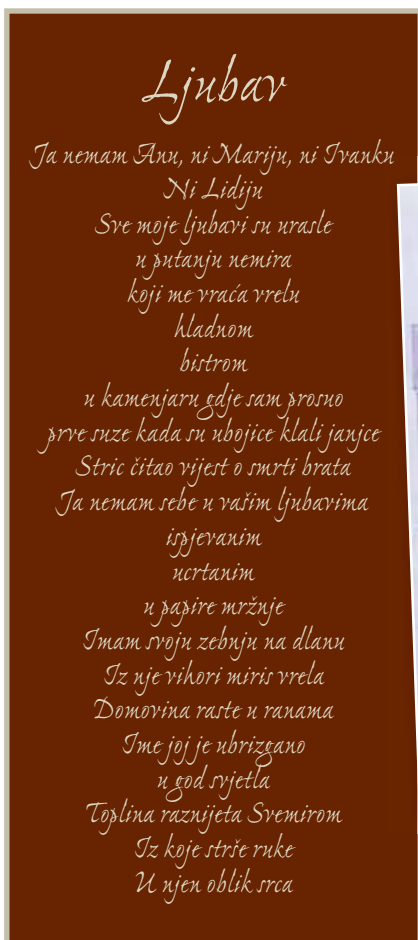
man potiče na put u Pariz. U umjetničku metropolu stigao je 1967. godine kao tridesettrogodišnjak, s malo pribora i grafičkih radova te vizom za mjesec dana boravka u Francuskoj.

Nevjestićev uzlet na pariškoj umjetničkoj sceni počeo je otkupima njegovih grafika u francuskoj Nacionalnoj biblioteci i osvajanjem srebrne medalje na Bijenalu mladih. Francuska država dodijelila mu je atelijer na Montparnasseu 1971. godine. Vrhunac njegova najvećeg uzleta su sedamdesete kada nastaje jedinstveni grafički megaprojekt pod nazivom *Le Journal du Vagabond*. Od siječnja do prosinca 1972. bilježio je dojmove, komentirao, slagao metafore, gravirao, otiskivao potaknut ljubavima, lektirao (Eluard, Holderlin, Valéry, Kierkegaard), bilježio je susrete, život u kavanama, na ulicama, putovanjima. *Le Journal du Vagabond* je, prema mišljenju stručnjaka, jedan od najvećih grafičkih pothvata suvremene umjetnosti koji je sastavljen od četiri grafičke ploče za četiri godišnja doba koja daju okvir ovome čudesnom dnevniku od 365 dana.

POMALO ZANEMAREN U DOMOVINI

Iako je početkom sedamdesetih izlagao u zagrebačkoj galeriji *Forum* te u *Francuskom kulturnom institutu* te je 1974. bio nagrađen Vjesnikovom nagradom *Josip Račić*, u domovini je ipak ostao pomalo zanemaren. U svojevrsnoj šutnji protekla su puna tri desetljeća do reprezentativne *Retrospektivne izložbe Virgilija Nevjestića* u Galeriji *Klovičevi dvori*, koja je zadivila Zagreb 1998. godine.

Početkom devedesetih Nevjestić je svjedočio istinu o agresiji koju su pretrpjele Hrvatska i Bosna i Hercegovina, u emisijama francuskoga radija i na stranicama *Figaro*, a na izložbi u Nacionalnoj i sveučilišnoj biblioteci u Parizu predstavio je četiri mape pod naslovom *Praskozorje – U počast hrvatskome narodu*. Osim u Zagrebu, Sarajevu i Beogradu, Nevjestić je izlagao u Milanu, Parizu, Bostonu, Tokiju, Firenci, Londonu, Rimu, Den Haagu, Bruxellesu, Vancouveru, New Yorku... ■

ENG Croatian graphic artist, painter and poet Virgilije Nevjestić has passed away in Paris at the age of 73. He was born in Kolo near Tomislavgrad (Bosnia & Herzegovina) in 1935. Nevjestić graduated from Zagreb's Academy of Fine Arts in 1963, and three years later completed the special department for graphic art. He lived in Paris from 1968.

može li transfer novca
biti pouzdan i brz?

© 2009 WESTERN UNION HOLDINGS, INC. All rights reserved.

da!

**WESTERN
UNION** | *yes!*

sada čak i s novim cijenama.

transfer **novca**

uslugu nudi: **Hrvatska pošta d.d.**

www.posta.hr

01/4839 166

Dvojezičnost iz djetinjstva postala profesija

Krajnović piše njemačkim jezikom i često prevodi. Pod pseudonimom Miro Kraj do sada je objavio dva romana: dvojezični *Boja malog čovjeka/Die Farbe des kleinen Mannes* i *Moirine niti/Moiras Fäden*

Napisao: Mario Berečić

U Osijeku radi i stvara Miroslav Krajnović, omiljeni profesor njemačkog (i engleskog) jezika na Isusovačkoj gimnaziji koja djeluje u Osijeku od 1999. godine. Zanimljivo je da je riječ o Hrvatu koji je djetinjstvo proveo u Njemačkoj, vratio se u domovinu i uspješno naturalizirao.

“Odrastao sam u gradu Bietigheim-Bissingenu kraj Stuttgarta, u visokoj zgradi na granici s prirodom. Živio sam u gradu, a ipak blizu prirodi. Igrali smo se kauboja i Indijanaca, a ne partizana i Nijemaca kao moji vršnjaci u bivšoj državi. Majka se bavila djecom i domom, a otac je radio u staklani. Jedan osobito lijepi komad zelenog stakla čuvam i danas – nalazi se i na naslovnici moje dvojezične knjige *Boja malog čovjeka*. Nedjeljne hrvatske mise bile su u katoličkoj crkvi sv. Lovre. Svaki dan sam nakon nastave odlazio u gradsku knjižnicu i tamo brusio svoje književne interese i ukus.”

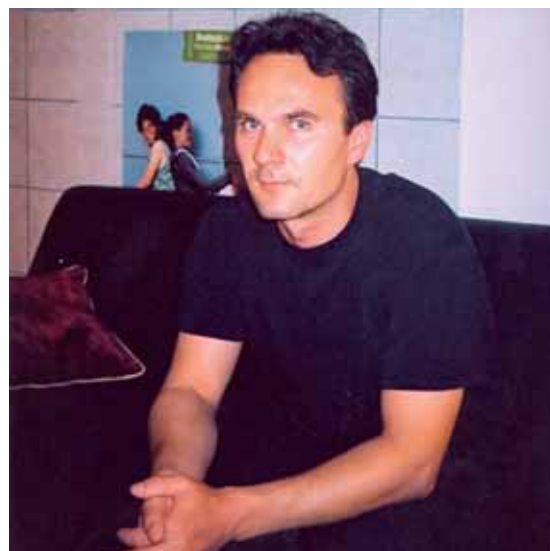
Obitelj Krajnović vratila se iz Njemačke 1983. godine, kada je Miroslav imao četrnaest godina. Otac Roko je mislio da će kao stolar moći uzdržavati peteročlanu obitelj – suprugu, dva sina i kćer. Nakon šest godina uvjerio se kako je to nemoguće i vratio u Njemačku. Majka Ana je kasnije otišla za njim i tamo su ostali do njegove mirovine 2000. godine.

Miroslav je vojni rok služio 1988. godine u Požarevcu. Kada je trebao ići kući, obratio mu se neki major iz “bezbednosti”. Lijepo je razgovarao s njim, podsjetio ga da zna kako je on bio dugo vremena u Njemačkoj i ponudio mu tamo posao. Trebao je samo “raditi neke poslove za njih”. Miroslav je odbio. Upisao je Pedagoški fakultet u Osijeku i očeki-

vao karijeru s diplomom njemačkog i engleskog jezika. Kako se vidi, njegova je želja bila ostati u domovini i pridonijeti joj svojim znanjem jezika.

“Imao sam tijekom studija isti problem kao i moji učenici koji su došli iz Njemačke – mislio sam da znam njemački jezik jer mi je bio jezik komunikacije dugi niz godina. Nisam ga usavršavao niti učio i tako sam zapostavljao gramatiku. Onda mi je upravo doktor Petrović pokazao koliko je gramatika važna, upravo građenje jezičnoga znanja.

Kao Hrvati koji su dugo vremena proveli u Njemačkoj i brat i ja smo bili demonstratori na našem fakultetu obavljajući posao lektora. Naime, zbog ratnih događaja u Osijek nitko od lektora nije stizao. Možda su i htjeli, ali niti jedna organizacija nije htjela stati iza njih. Nakon nas je došao protestantski pastor

kao prvi lektor njemačkog jezika u Osijeku nakon rata.”

Miroslav Krajnović piše njemačkim jezikom i često prevodi. Pod pseudonimom Miro Kraj do sada je objavio dva romana: dvojezični *Boja malog čovjeka/Die Farbe des kleinen Mannes* (Osijek, 2005.) i *Moirine niti (Moiras Fäden)* u vlastitoj nakladi 2008. godine. Objavljivao je i u uglednome *Kolu* Matice hrvatske. Na različitim stupnjevima završenosti Miroslav ima šest romana i piše sedmi.

Njegov najpoznatiji prijevod predstavlja dječji hit-roman iz doba Austro-Ugarske *Vragolije tatina sina Marije*, koji je na njemačkome napisao slavonski Nijemac Alexander Roda Roda. Tiskan 1910. i poznat na cijelome njemačkome govornom području, poslužio je švedskoj književnici Astrid Lindgren kao predložak za planetarno popularne romane o Pipi Dugoj Čarapi. ■

ENG Miroslav Krajnović works and lives in Osijek, as a writer, translator and Professor of the German (and English) languages at the Jesuit Gymnasium. Krajnović is a Croatian who spent his childhood in Germany before returning to the homeland where he has successfully naturalised.

“Skoknuo sam malo do Hrvatske”

Nakon studija za kemijskog inženjera na sveučilištu u Melbourneu Ilija radi godinu i pol u pustinji u kemijskom laboratoriju. Godine 2001. ženi se Hrvaticom iz Geelonga Anom Baban s kojom ima četvero djece

Obitelj Nikole Šutala 1998.: Marko, Josip, Nikola, Fabijan, Emilija, Ivan i Ilija.

Napisao: **Hrvoje Salopek**

Dr. Ilija Šutalo je 40-godišnji znanstvenik – kemijski inženjer iz Melbournea, a mnogim našim sunarodnjacima u Australiji poznat je i kao autor kapitalnog djela o australskim Hrvatima “Croats in Australia: Pioneers, Settlers and their Descendants” (knjiga na engleskom objavljena 2004.). Ilija rado navrati u Maticu kad boravi u Zagrebu. Nedavno je gostovao u Grčkoj gdje je na jednome znanstvenom skupu održao predavanje. Kaže kako je iskoristio boravak u Europi da “skokne” do Hrvatske.

“Glavni razlog mog dolaska je da vidim brata Marka i da kupim neke knjige. Moj najmlađi brat od siječnja živi u Hrvatskoj i igra nogomet u “Mosoru” iz Žrnovnice kraj Splita. Htio sam vidjeti kako se snašao”, govori nam Ilija na so-

lidnome hrvatskom i nastavlja “zanimljivo je da je od nas petero braće najslabije hrvatski govorio upravo Marko. Međutim, da čujete kako sad dobro govori. Nisam mogao vjerovati da je u svega četiri mjeseca otkako je u Hrvatskoj toliko napredovao.”

Zamolio sam našeg sugovornika, koji je drugi naraštaj australskih Hrvata, da nam nešto više kaže o iseljeničkoj priči svoje obitelji. “Moj otac Nikola je Hercegovac iz čapljinskog kraja. Nakon 2. svjetskog rata kao dječak dolazi zajedno s roditeljima u Đakovo.” Kaže kako je otac kao mladić shvatio da će mu u napredovanju biti potrebna partijska knjižica. No, to nije želio. Za svaki slučaj Nikola je pitao svog oca – *Partija ili da idem van?* A otac je samo kratko odgovorio – *Idi van*. Tako je i bilo. Nikola pokušava prvi puta, prije odsluženja vojnog roka, ilegalno prijeći granicu 1959. Međutim, policija ga hvata na talijanskoj

granici. Poslan je na odsluženje vojnog roka. Čim je skinuo uniformu, ponovno pokušava i ovaj put uspijeva u bijegu. Tako 1963. stiže kao mladi useljenik u Australiju gdje u početku živi kod daljnjih rođaka Raguža u Melbourneu.

CURE SU SE BRZO UDAVALE

“Otac je bio voljan raditi najteže poslove. Od svoga prvog posla na gradilištu u Snowy Mountains Schemeu, uvijek je bio na terenu radeći u najtežim uvjetima, u tunelima ili rudnicima duboko ispod zemlje.” Ilija kaže kako tada otac nije štedio zarađeni novac. “Vjerovao je kako će vlast u Jugoslaviji pasti i da će njegovom privremenom boravku u Australiji brzo doći kraj.” No, vrijeme je prolazilo. Na jednome hrvatskom plesnjaku u Geelongu upoznao je Ilijinu majku Emiliju Jukić, mladu Bugojanku, koja se nedugo prije doselila u Australiju. “Znate, tada su se naše cure vrlo brzo udavale. Naime, u hrvatskim zajednicama bilo je čak deset puta više muškaraca nego žena, pa je razumljiva bila navala

Sretna mlada obitelj Šutalo snimljena nedavno: roditelji Ana i Ilija s djecom – Fabijanom, Gabrijelom, Nikolom i Emilijom

Mladi doseljenici Emilija i Nikola Šutalo slave prvi rođendan sinčića Ilije (1969.)

na mlade Hrvatice.” Mladi supružnici prvu godinu braka stanuju kod kumova, obitelji Hrkač, a zatim Nikola kupuje kuću na kredit u predjelu Footscray u Melbourneu. Ilija kaže kako je tada bilo uobičajeno da naši ljudi jedni drugima pomažu i daju smještaj. “Tako su i kod nas jedno vrijeme stanovali prijatelji s djecom. Na primjer naši kumovi, obitelji Bašadur i Zovak. To je tada bilo normalno”, kaže Ilija i navodi kako je u Footscrayu živjela veća hrvatska zajednica. U blizini su se nalazile tvornice gdje je većina naših ljudi radila. Ondje je radila i Ilijina majka, a otac je bio na terenskim poslovima. Na pitanje tko ga je čuvao, kaže: “Majka bi me ostavljala kod poznanica u susjedstvu. Jedno me vrijeme čuvala neka Grkinja. Pa, kad sam kod kuće progovorio grčki, otac je odlučio da hitno promijenimo “dadilju”. Od tada me čuvala Hrvatica Maša Lupić”, uz smijeh će naš sugovornik. “Kad sam krenuo u školu gotovo da nisam znao engleski. Ali takvi su bili i svi prvašići - djeca raznih nacionalnosti i jezika. Uz učenje prvih slova, učili smo pomalo i engleski jezik.”

Obitelj se povećava. Ilija dobiva brata Fabijana, zatim Josipa, a slijedit će Ivan i Marko, tako da roditelji odlučuju kupiti kuću s većom okućnicom. “Znate, mi smo bili vrlo živahni dječaci. Otac je uvidio da trebamo prostora kako bismo se mogli izjuri. Prigodom jednog posjeta prijateljima u Geelongu naišao je na ono što ga je zanimalo. Kupio je kuću sa zemljištem veličine 2,5 hektara. Tako smo se 1976. preselili iz Melbournea u sat vremena vožnje udaljeni Geelong.”

ODRASTANJE NA MALOJ FARMI

U predjelu gdje se nalazilo imanje Šutala nije bilo puno Hrvata. Velika hrvatska zajednica nalazila se na suprotnom kraju Geelonga. “Za razliku od bivše škole, ovdje u Geelongu bio sam jedan od ri-

jetkih doseljenika u razredu. Naravno, bilo je tu i pogrdnih riječi. Nas djecu došljaka iz južноевропских zemalja zvali bi posprdno “wog”. Tu nije ništa drugo preostajalo nego potući se i obraniti svoju čast”, uz smijeh će Ilija i kaže kako je još 70-ih bilo puno diskriminacije u australskom društvu, dok je sad toga puno manje.

Majka više nije radila, imala je naravno pune ruke posla s nestašnim sinovima. Obitelj podiže na novoj adresi malo seosko imanje. Bilo je tu i domaćih životinja – kokoši, ovaca, držali su čak i kravu. Otac je bez obzira na udaljenost terenskog posla nastojao svaku večer doći doma. Znao je tako i po tri sata putovati samo da sa svojom ženom i sinovima provede barem djelić dana.

Ilija kaže kako je otac za vrijeme Jugoslavije svega dvaput odlazio u Hrvatsku. “Kad mu je 1974. u Đakovu umro brat Jozo svi smo ondje otputovali. Meni je bilo tada pet godina. U Đakovu su na večer po tatu došli udbaši i odveli ga u Osijek. Saslušavali su ga i pokazivali mu brojne fotografije s hrvatskih okupljanja u Australiji, sprovoda, raznih fešta, na kojima su neizostavne bile i hrvatske zastave. Tražili su od njega da identificira nazočne. To naravno nije htio i glumio je da nikog ne poznaje... Bio je saslušan cijelu noć. Ujutro ga je dovezao policijski auto.” Ilija kaže da otac nije nikad bio politički aktivan. Stranački život ga nije

zanimao. Međutim, odlazio je redovito na hrvatske prosvjede na koje je vodio i svoje sinove. “Odlazili smo na hrvatsku misu, u Hrvatski dom u Bell parku kao i u druge hrvatske klubove u Viktoriji. Uobičajen je bio i odlazak na nogometne utakmice Croatije.”

PONOSAN OTAC ČETVERO DJECE

Nakon srednje škole Ilija je na sveučilištu u Melbourneu završio fakultet za kemijskog inženjera te doktorirao. Radio je godinu i pol u pustinji u kemijskom laboratoriju u kojem se proučava bakar i uran. Prije dvije godine završio je studij MBA na Sveučilištu u Sydneyju. Godine 2001. ženi se Hrvaticom iz Geelonga Anom Baban, čiji su roditelji rodom iz Imotske krajine. Ilija i Ana su sretni roditelji četvero djece: Nikole (6), Gabrijele (5), Emilije (3) i Fabijana (3 mjeseca).

Uz to što je brižan otac, vrijedan znanstvenik, Iliju posebno zanimaju iseljeničke, povijesne i rodoslovne teme. Prikuplja bibliografiju iz povijesti hrvatskog iseljeničtva nakon 2. svjetskog rata. Zanimaju ga posebno i djela vezana uz hrvatska prezimena. Kaže kako namjerava napisati rodoslovnu knjigu o svojim Šutalima. Na pitanje namjerava li se možda preseliti u Hrvatsku, kaže: “I ta opcija je vjerojatna. No, to ovisi i o mojoj ženi. Vidjet ćemo. Ako ona pristane – dolazimo!” ■

Dječja zabava povodom Ilijinog četvrtog rođendana (Footscray, 1972.). Sjede Tony Hrkač, Nikola Bašadur, Ilija, Pavao Raguž i Margareta Prskalo, a stoje Mila i Franjo Prskalo

ENG Dr. Ilija Šutalo, a 39-year-old researcher and chemist from Melbourne, is also known to many of our compatriots in Australia as the author of the major work *Croatians in Australia* (published in English in 2005). When in Zagreb he takes the opportunity to visit the CHF headquarters.

"ZVUCI TAMBURICE" U ONTARIJSKOME LONDONU

KANADA - Jedan od najvećih kulturnih i narodnih skupova u hrvatskoj naseobini gradova St. Thomasa i Londona u kanadskoj pokrajini Ontariju održan je potkraj kolovoza, pod pokroviteljstvom Društva Ogulin odsjeka 530 Hrvatske bratske zajednice. Odsjek već od svog utemeljenja 1990. godine okuplja i udomljuje u kolovozu pod imenom "Zvuci tamburice" po nekoliko hrvatskih kulturno-umjetničkih društava iz Kanade i SAD-a. I ove godine na skupu se okupilo nekoliko stotina članova i prijatelja Zajednice koji su uživali u tamburaškoj glazbi, kolu i pjesmi.

U kulturno-umjetničkom programu Zvuci tamburice 2009 sudjelovali su: Zvuci domovine Hrvata Korduna iz Clevelanda, St. George Adult Tamburitizans iz Cokeburga, Penn Sembls Adult Tamburitizans, KUD "Kraljica Jelena" iz Kitchenera, Folklorni ansambl "Hrvatski korijeni" i "Hrvatski zvuci". Mnogobrojna publika uživala je u festivalskoj priredbi i čestim pljeskom pozdravljala izvođače. Godišnji piknik uveličao je svojom nazočnošću i predsjednik HBZ-a Bernard Luketich.

U nedjelju, u hrvatskoj crkvi sv. Leopolda Mandića održana je sveta misa koju su koncelebrirali don Andrija Šipek iz Windsora, vlč. Mirko Hladni iz Clevelanda i Pierre Falkenheim iz Cokeburga, a koji su doputovali sa svojim župljanima i članovima kulturno-umjetničkih zborova. (Frano Bertović)

POHVALJEN PROJEKT MLADOGA KANADSKOG HRVATA

KANADA - Nikola Žuger (11) iz Ottawe predstavio je veleposlanici RH u Kanadi Veseli Mrđen Korać svoj projekt "Hrvatski srednjovjekovni dvorci", kojega su posebno pohvalili predavači i kolege 4. razreda u kanadskoj osnovnoj školi, Pope John XXIII Catholic School, u Ottawi, u okviru projekta predstavljanja kulturne baštine pojedinih zemalja. Veleposlanica je čestitala mladom kanadskom Hrvatu Nikoli Žugeru na izboru i obradi teme putem koje je Nikola privukao i usmjerio pozornost učenika svojega razreda i škole na Republiku Hrvatsku, domovinu njegove bake, djeda i oca, koja se i u trećoj generaciji snažno voli i rado prezentira. Ovakvi mladi i entuzijastični promicatelji hrvatske kulture i naslijeđa su sigurno najbolja garancija dugoročnog ugleda hrvatskog naroda i države u svijetu. (Antun Mahnić)

U prodaji je monografija

Hercegovina - zemlja svjetlosti

Ivo Pervan | dr. sc. Božo Skoko | Boris Ljubičić

Monografija „Hercegovina – zemlja svjetlosti“ monumentalna je fotomonografija posvećena hercegovačkom kraju i ujedno prva cjelovita monografija nakon desetljeća iščekivanja. Ovo je prva fotomonografija koja će vam, u slici i riječi, predstaviti bogatstvo i ljepotu iskonske i moderne Hercegovine. Knjiga koja će vas ostaviti bez daha i trajno svjedočiti o "zemlji svjetlosti".

- preko 400 vrhunskih fotografija na 328 stranica
- putovanje kroz Hercegovinu kojem ćete se iznova vraćati
- monografiju možete prelistati na www.hercegovina.com.hr

N M Novelti Milenium | Zagreb | www.novelti.com.hr | www.hercegovina.com.hr

O jezičnome bogatstvu bačkih Hrvata

“Usporedba Vujkovljevih tekstova i današnjega govora bunjevačkih Hrvata u Subotici jasno bi pokazala kako bunjevački Hrvati u tome gradu ubrzano zaboravljaju svoj materinski govor”, piše u svojoj najnovijoj knjizi dr. Vulić

Napisao: **Naco Zelić**

O jezičnim pitanjima glede govora bačkih Bunjevaca i Šokaca i jezika njihove književnosti nije bilo temeljnih rasprava sve do vremena između dvaju svjetskih ratova, a i to ponajprije u svezi s političkim pitanjima kojima se osporavala njihova hrvatska nacionalnost. To, međutim, ne znači da rasprava o tim pitanjima nije bilo.

Dr. Sanja Vulić u predgovoru knjige *Vitezovi hrvatskog jezika u Bačkoj* (NIU Hrvatska riječ Subotica i Matica hrvatska, Ogranak Subotica, Subotica, 2009.), o kojoj je riječ, kaže da je ta knjiga plod njezina “desetljetnoga zanimanja za idiome Hrvata u Bačkoj, najprije onih Hrvata koji su živjeli i radili u dijelu Bačke koji se danas nalazi u sklopu mađarskih državnih granica (u tzv. Bajskom trokutu), a posljednjih šest godina i za idiome Hrvata u Bačkoj koji danas žive u sklopu granica države Srbije”. U uvodu, pak, utvrđuje: “Dva su temeljna pristupa jeziku Hrvata u Bačkoj. Prvi je pristup dijalektološki jer organski idiomi Hrvata u Bačkoj pripadaju dvjema različitim dijalektalnim skupinama u sklopu štokavskoga narječja. Drugi je pristup pisanome jeziku Hrvata u Bačkoj koji se kreće u rasponu od potpunoga ili, pak, djelomičnoga oslanjanja na organske idiome do potpunoga ili djelomičnoga prelaska na standardni jezik matičnoga naroda.” Rezultate svojih istraživanja jezika hrvatskih bačkih pisaca već je ranije objelodanila u mnogobrojnim znanstvenim člancima, studijama i raspravama u novinama, časopisima i zbornicima, a prikazala je i na mnogobrojnim znanstvenim skupovima održanim u zemlji i inozemstvu na kojima se raspravljalo o tim pitanjima.

U knjizi *Vitezovi hrvatskog jezika u Bačkoj* dr. Vulić posebno je mjesto dala jezičnoj analizi hrvatskih narodnih pripovjedača koje je Balint Vujkov neumorno skupljao i zapisivao i u svojoj rodnoj Bačkoj i u susjednim zemljama – Austriji,

Mađarskoj, Rumunjskoj i Slovačkoj, te jezičnoj analizi pjesama Ivana Pančića. U odjeljku pod naslovom *Jezikoslovni aspekt etnografske ostavštine Balinta Vujkova (1912. – 1987.)* prikazana je jezična analiza narodnih pripovjedača koje je Vujkov skupio. U svezi s tim dijelom jezične analize skrećemo pozornost na primjedbu autorice: “Usporedba Vujkovljevih tekstova i današnjega govora bunjevačkih Hrvata u Subotici jasno bi pokazala kako bunjevački Hrvati u tome gradu ubrzano zaboravljaju svoj materinski govor, a već ova kratka jezična analiza potvrđuje postavku da su se u govoru Hrvata u tome gradu, u usporedbi s današnjim stanjem, prije pedesetak godina znatno više čuvala obilježja novoštokavskoga ikavskog dijalekta na svim jezičnim razinama. Promjene toga tipa mogu se pratiti i u ostalim bunjevačkohrvatskim govorim sredinama u Bačkoj.”

Uz Vujkova, pozornost je dana i Ivanu Pančiću budući da je 1970. godine u jezičnome smislu donio “... novu dimenziju razvoja hrvatske književnosti u Bačkoj. Te je godine u Subotici objavljen I. dio poeme... Natpivavanja”.

Ovom knjigom dr. Vulić dala je jedno novo posebno vriedno svjedočanstvo o jezičnome bogatstvu književnih djela velikoga broja pisaca bačkih Hrvata koji i time pridonose bogatstvu hrvatske književnosti, ali ovom je knjigom dala i snažan adut bačkim Bunjevcima i Šokcima u obrani od nasrtaja na njihovu pripadnost hrvatskom narodu. Hvala dr. Sanji Vulić na trudu koji je uložila u prethodno provedena istraživanja i što je to složila u ovu knjigu! ■

ENG Linguist Sanja Vulić's latest book *Vitezovi hrvatskog jezika u Bačkoj* (*The Knights of the Croatian Language*) delves into linguistic issues that concern the dialect spoken by the Bačka Croats and present in their literature. In the foreword to her book the author states that the book is the result of her decades-old interest in the idiom of the Croats of the Bačka region (southern Hungary, and northern Serbia).

Narodna baština - mamac za turiste

Riječ je o krševitim prostorima Dalmatinske zagore i Hercegovine gdje su ljudi oduvijek bili upućeni jedni na druge, te se uzajamno pomagali tradicionalno dijeleći gotovo istu sudbinu. Taj živopisni ambijent posjetitelji ujedno doživljavaju i kao etno-muzej na otvorenome

Kapela u Herceg
Etno selu Međugorje

Napisao i snimio: **Nedjeljko Musulin**

Na udaljenosti tek nekih trideset kilometara podignuta su dva etnosela, od kojih jedno "Kokorići" u istoimenome naselju Dalmatinske zagore pokraj Vrgorca, a drugo "Međugorje" u Hercegovačko-neretvanskoj županiji udaljeno samo dva kilometra od istoimenog svetišta. Oba su etnosela zanimljiva i bogata, donekle i slična jer su niknula gotovo na sličnom prostoru koji čini jednu cjelinu. Uz to, povezuju ih običaji, duga tradicija, vjera i bogato kulturno naslijeđe, dakako i povijest, kao i suvremene prometne komunikacije.

No, hercegovačko etnoselo "Međugorje" neusporedivo je veće, ima pet poslovnih cjelina s pedeset kamenih objekata s kapacitetom od 60 postelja i jedino je takvo ne samo u regiji, već i šire. Nazivaju ga i novim turističkim čudom, a

svaki vikend dolazi im oko tri tisuće gostiju koji daleko od gradske vreve uživaju u gastronomskim jelima i izvornim vinima *Žilavke* i *Blatine* krševite Hercegovine. Gosti tamo lako i brzo stižu iz

Branimir Penava, direktor Herceg
etnosela Međugorje

svih krajeva svijeta zahvaljujući modernim cestama. Također se lako dođe i do etnosela "Kokorići" koje se nalazi u blizini dionice autoceste A1. Redovito ga posjećuju skupine stranih turista, najviše Francuzi i Rusi, koji uživaju i u berbi poznatih vrgoračkih jagoda, u vožnji lađom u matici kroz Vrgoračko-neretvansko polje, hodaju uređenim šetnicama, planinare puteljcima kroz planiku, česminu, zeleniku, lovor, ljekovito bilje... Riječ je o krševitim prostorima Dalmatinske zagore i Hercegovine koje spaja pogranični bivši Napoleonov put, ali su ljudi tog podneblja oduvijek bili upućeni jedni na druge, te se uzajamno pomagali tradicionalno dijeleći gotovo istu sudbinu.

OPLEMENJENOST KRŠA

Hercegovačko etnoselo "Međugorje" ima 50 objekata, izgrađenu infrastrukturu i tri impozantna umjetna jezera. U opremu i uređene javne površine dosad je

BOGATA POVIJEST I TRADICIJA

“Najprije sam krenuo pilot-programom u razvoju seoskog etnološkog agroturizma u svojim Kokorićima, a namjera je mog projekta kako naraštajima ostaviti ovaj spomenik kulture odnosno bogate kulturne etnološke baštine njihovih djedova kako se to naše blago ne bi devastiralo, urušavalo i uništavalo ili prodalo strancima. Moje etnoselo, baš kao i Kokorići s oko 150 stanovnika, ima bogatu povijest i tradiciju, a arheolozi su nedavno u njegovoj blizini otkrili i naselje koje datira još od 2500. godine prije Krista. Svi sadržaji u etnoselu su zanimljivi i privlačni turistima, primjerice dalmatinska konoba, vinoteka, prostor za degustaciju. Smještajni kapacitet je 20 soba i apartmana u obnovljenoj obiteljskoj kamenoj kući iz 18. st., a ponuđena je i etnološka zbirka na otvorenom i u zatvorenom prostoru muzeja s vrijednim etnološkim izlošcima. Tu je i heliodrom”, ističe Pervan.

On je sa svojom obitelji ove godine krenuo u realizaciju novih projekata. Obnovit će još 20 kamenih kuća koje je otkupio od svojih susjeda. Tako će znatno proširiti smještajne kapacitete na 60 osoba, a u sklopu razvojnog projekta gradi bazen, uređuje auto-kamp i prostor za magarce, mazge i konje radi jahanja. Uređuje i nove putove i dodatne športsko-rekreacijske terene te tvrdi kako i prostori u Bunini imaju dovoljno terena i za igrališta za golf. Poručuje kako sve čini da njegovo etnoselo ima dušu svoga rodnog kraja. ■

Detalj etnozbirke u etno selu “Kokorići”

uloženo nekoliko milijuna eura, a etnoselo ima: kamene kuće, odrine, restoran, podrum, vinoteku, etno-zbirku izloženih predmeta, suvenirnice, mlinicu na potočiću, kapelu, amfiteatar s tisuću mjesta, objekt s višenamjenskom velikom dvoranom, stoljetne masline, smokve i vinovu lozu, mandarine, limune, palme, staje s magarcima i ostalim životinjama, kamene šetnice, rasvjetu... Taj živopisni ambijent, kojim žubori potok, posjetitelji ujedno doživljavaju i kao najveće etnoselo u širem okruženju, ali i kao najveći mogući etnomuzej na otvorenome. Turisti su se uvjerali i u oplemenjenost hercegovačkog krša zahvaljujući vodi, suncu i ljudskom radu, a odmah na ulaznim vratima restorana u etnoselu pogled gostiju se zaustavi na spomeniku čiji je autor Joze Soldo. Na kamenoj gromadi urezao je bocu vina zagrljenu trsom vinove loze i grozdovima.

“Ovo je djelo dar našega Joze Solde, poznatoga hercegovačkog “kamenjara”, dvometraša. Inače, Joze i njegovi ljudi su cijelo hercegovačko etnoselo “Međugorje” od kamena na kamenu izgradili za samo dvadeset mjeseci, a službeno je otvoreno uoči Božića 2009.”, ističe direktor etno-sela Branimir Penava. Dodaje kako je riječ o ugostiteljsko-turističkom kompleksu s 40-ak stalno zaposlenih, čiji su investitori i vlasnici braća Dobroslav i Vlatko Barbarić. Osim izletnika i hodočasnika, tu su česti gosti turisti iz Hrvatske i s njezinih plaža, te iz svih krajeva svijeta. Posebna cjelina su suvenirnice, njih petnaest, u kojima zain-

teresirani mogu izrađivati i nuditi izrađene predmete.

Zanimljivi i korisni su i projekti etnosela “Kokorići” na brdašcu gdje svaka stara obnovljena kamena kuća ima svoju priču. Etnoselo se prostire na površini od dva hektara zemljišta uz ponornicu Betinu koja, zbog obilnijih kiša, svake godine poplavi Buninsko polje te ostavi plodni mulj na njivama na kojima se uzgaja više od 200.000 sadnica nadaleko poznatih vrgoračkih jagoda. Vlasnik i direktor etnosela “Kokorići” i obiteljskog hotela “Pervan” u gradu Vrgorcu je Zvonimir Pervan. Inicijator je i kreator gotovo svih (do)sadašnjih projekata vezanih uz razvoj kulturnoga etnološkog agroturizma u rodnome kraju, u čiju će se realizaciju u konačnici investirati više od dva milijuna eura.

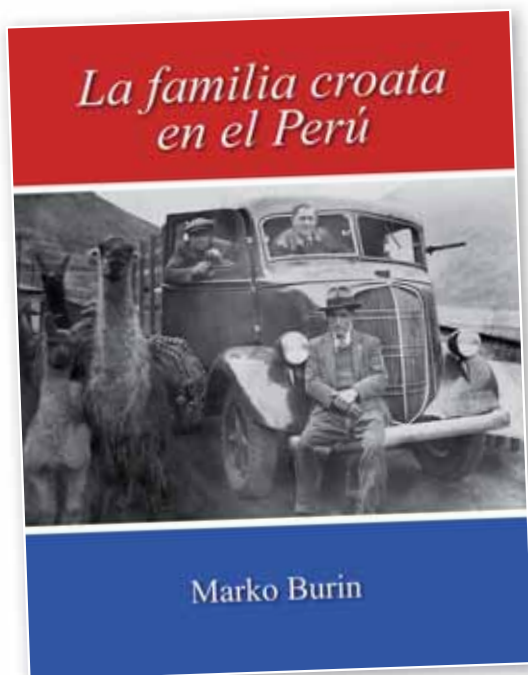

Zvonimir Pervan u svom etnoselu “Kokorići”

ENG Two tourist ethno-villages have been raised only thirty kilometres apart. The Kokorići ethno village is situated in a settlement of the same name in the Dalmatian Zagora region near Vrgorac, while Međugorje in Hercegovina-Neretva County is only two kilometres from the shrine bearing the same name.

Vrijedna knjiga o peruanskim Hrvatima

Autor iznosi svjedočanstva, povijesne dokumente i više od 300 fotografija o Hrvatima u Peru. Također istražuje vezu između hrvatskih prezimena prisutnih u toj južnoameričkoj zemlji

Pripremio i preveo: **Darko Mažuranić**

Nedavno je u sjedištu Hrvatskog društva "Dubrovnik" u Limi predstavljena nova knjiga Marka Burina naslovljena "La familia croata en el Perú" (Hrvatska obitelj u Peru). O knjizi su govorili mons. Drago Balvanović i počasna konzulica Republike Hrvatske u Peru, Antica Kuljevan. Vrijedno djelo oživljava osjećaje koje je doživio svaki hrvatski useljenik kad je stigao u Peru.

Autor iznosi svjedočanstva, povijesne dokumente i više od 300 fotografija. Također istražuje vezu između hrvatskih prezimena prisutnih u toj južnoameričkoj zemlji, čime odaje počast svojim precima koji su radili kao pioniri u peruanskim rudokopima, redom vrijedni ljudi čije obitelji su se uklopile i istaknule u

peruanske društvo.

"Iz domovine iz koje se dolazi ne odlazi se bez tuge, pogotovo s 14 ili 15 godina starosti, ali većina se prilagođava novoj sredini; tamo se zarumene obrazi, a ispravnim ponašanjem, uz dobre prijatelje i požrtvovan rad, postiže se uspjeh. Katkada, nemaju svi jednaku sreću, jer neki bezvoljni, neovisno o urođenim sposobnostima, ostaju u neimaštini", opisuje Burin svoje iskustvo nakon dolaska u Peru. U svojoj knjizi oživljava osjećaje koje je iskusio svaki hrvatski useljenik kad je napustio svoju domovinu i stigao u novu zemlju kako bi započeo novo razdoblje na osobnom i ponajviše obiteljskom planu.

Sredinom 19. stoljeća kriza je jako pogodila hrvatsku pokrajinu Dalmaciju; nije se moglo prodati vino jer su druge zemlje, primjerice Italija, plasirale svoje proizvode u Austro-Ugarsku. Stoga je većina mladih ljudi iz tog kraja bila prisiljena emigrirati "trbuhom za kruhom" u druge zemlje, među njima u Peru.

Teško je utvrditi točan broj hrvatskih useljenika i njihovih potomaka u Peru, ali prema podacima Hrvatskog konzulata i Hrvatske katoličke župe na čelu s mons. Dragom Balvanovićem, ima ih oko 14.800 (od drugog do petog pokoljenja), od kojih samo tristotinjak govore svoj materinski jezik.

Autor je za svoj rad primio svesrdne pohvale od prisutnih, a među njima od ravnateljice Hrvatskoga narodnog zavo-

O autoru

Marko Burin je istaknuti hrvatski iseljenik, poduzetnik i dobrotvor iz Perua. Rodom je iz Osojnika u dubrovačkom zaleđu, a u Peru se iselio 1958. godine. Tijekom četiri desetljeća posvetio se peradarskoj proizvodnji na sjeveru područja Lime, otvorivši u tom razdoblju čak 500 radnih mjesta. Izgradnja mosta Osoynik preko rijeke Chillan kraj mjesta Carabayllo kao sredstvo razvoja, vidljiv je znak njegove zahvalnosti zemlji koja ga je primila i koju osjeća vlastitom.

da (INC) Cecilije Bakule, zastupnice Lise Marije Kukulize, hrvatske veleposlanice Vesne Terzić, predsjednika Hrvatskog društva "Dubrovnik" Franje Kurtovića i od mons. Drage Balvanovića. ■

ENG Marko Burin's new book *La familia croata en el Perú* (The Croatian Family in Peru) was recently promoted at the Dubrovnik Croatian Association in Lima. The author documents the memories, historical documents and over 300 photos about the lives of Croatians in this South American country.

“My beautiful Croatia” - Monografija nostalgije

“Monografija je kulminacija 34-godišnjega obiteljskog i nostalgičnog života u dijaspori, od čega 28 godina u Južnoj Africi i šest u SAD-u”, istaknuo je Mario Stegić

Napisala: **Željka Lešić**

Slike: **Iz arhiva M. Stegića**

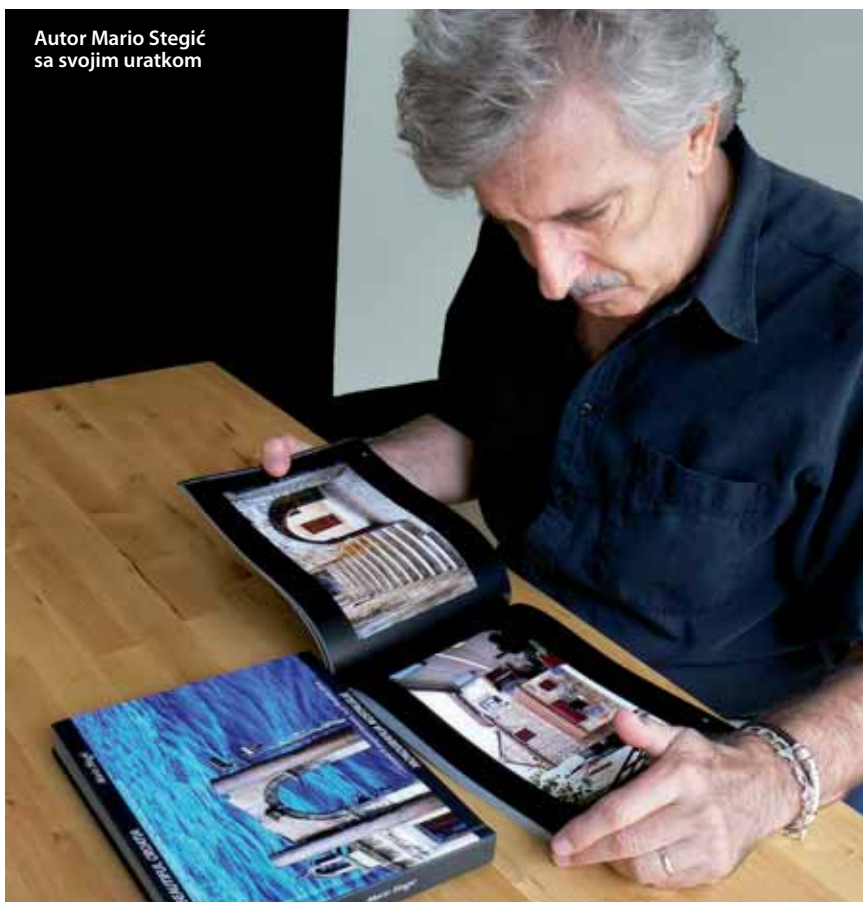
Nakon šest godina iscrpnog rada našeg iseljenika Marija Stegića, u Atlanti je nedavno iz tiska izašla dojmjljiva monografija znakovitog naslova “My beautiful Croatia” (Monografija nostalgije). Lijepo opremljena knjiga svojim će konceptom i sadržajem zasigurno privući pozornost hrvatskih iseljenika, kao i hrvatskih institucija koje se bave promocijom turizma.

- Originalna zamisao “rodila” se u uvali Perna (Komiža), na otoku Visu, u ljeto 2004. Ideja je bila da se ona neograničena ljepota našeg mora, stijena i ljudi, hrvatskih običaja i kulture zabilježi i potvrdi u obliku portfolija, knjige ili monografije sa slikama protkanim osebnim stihovima. Iskreno se nadam da mi je to i uspjelo – rekao je autor Mario Stegić koji je naglasio kako je ideja o stvaranju monografije bila prisutna od početka iseljeničkog života. Na monografiji je, kako kaže, intenzivno radio skoro tri godine.

- U biti, mislim da je ova Monografija nostalgije kulminacija 34 godina našega obiteljskog i nostalgičnog života u dijaspori, od čega 28 godina u Južnoj Africi, Johannesburgu i šest godina u SAD-u - naglasio je autor.

Što se tiče jezika pjesama, napominje kako je koautor Jakša Kuljiš, koji je živio 26 godina u izvandomovinstvu, sada naseljen u Splitu, upotrijebio književnu štokavicu, engleski (jedna pjesma u haiku stilu), latinski te komiški i splitski dijalekt i nekoliko pjesama s “prijevodom” na hrvatsku uglatu glagoljicu.

- Monografija nostalgije je kolekcija s više od 590 fotografija i 48 pjesama. Fotografije su slikane tijekom šest nezaboravnih mjeseci za vrijeme posjeta

Autor Mario Stegić
sa svojim uratkom

Komiži, Visu, Kaštelima, Hvaru, Makarskoj, Trogiru, Splitu i Zagrebu. To su 278 stranica punih sjećanja na našu lijepu domovinu! Isklesana iz povijesti i kamena, to je Hrvatska danas. Conde Nast, putnički vodič, Hrvatsku je nazvao jednim od 10 najljepših mjesta na svijetu te je postala jedna od najpopularnijih turističkih destinacija u modernome vremenu. Tijekom najduljeg ljetovanja

koje smo ikada imali u našoj domovini, najviše vremena smo proveli u Komiži na otoku Visu i uživali u domaćoj “spiži” i našem prekrasnom moru, razmišljajući o prošlosti i planirajući budućnost. Ljeto je prošlo i opet smo napustili našu Hrvatsku s nadom i planovima da ćemo se iz dijaspore uskoro vratiti svojoj domovini. Zauvijek – napisano je u ovoj prelijepoj monografiji. ■

ENG Croatian emigrant Mario Stegić's monograph entitled *My Beautiful Croatia* has been published in Atlanta. This nostalgic monograph, featuring the beauty of Croatia, is the culmination of the author's 34 years of nostalgic life abroad, 28 of which were spent in South Africa and six in the United States.

Na Česmi i Ilovi

Ova županija reljefno je nizinsko-brežuljkastog karaktera, nalazi se u središnjem dijelu Hrvatske na dodiru povijesnih regija Slavonije na istoku i sjeverozapadne Hrvatske na zapadu te Bilogore na sjeveru, Moslavačke gore na jugozapadu i obronaka Papuka i Ravne gore na istoku

Piše: Zvonko Ranogajec

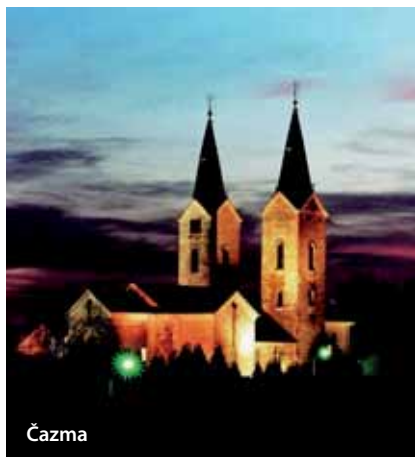
Bjelovarsko-bilogorska županija sedma je po službenome redoslijedu među hrvatskim županijama. Naziv je dobila po glavnome gradskom središtu županije, u ovom slučaju Bjelovaru i središnjem prirodnom obilježju, gorju Bilogori. S površinom od 2.638 km četvornih, Bjelovarsko-bilogorska županija nalazi se na 11. mjestu od 21 hrvatske županije i zauzima 4,6 posto hrvatskog teritorija, po čemu spada u hrvatski prosjek. Po broju stanovnika nešto je slabija od državnog prosjeka te je sa 133.084 stanovnika prema popisu iz 2001. godine 14. hrvatska županija i zauzima 2,9 posto hrvatskog stanovništva. Također 14. mjesto Bjelovarsko-bilogorska županija zauzima i po gustoći naseljenosti od 50 stanovnika po četvornome kilometru.

LOŠA DEMOGRAFSKA SLIKA

Demografska kretanja su među najporaznijim u Hrvatskoj. Od 1953. godine kada je ova županija imala 170.000 stanovnika, broj se sustavno smanjuje, a po dobnoj strukturi stanovništvo sve više stari. Na tisuću stanovnika rađa se samo devet, a umire četrnaest, što znači da je prisutan prirodni pad od pet promila. Na žalost, posrijedi je blago izumira-

nje, a lošije pokazatelje u Hrvatskoj ima samo Ličko-senjska i Karlovačka županija. Gledajući gospodarsku strukturu stanovništva, ova županija je s više od 20 posto poljoprivrednog stanovništva prva u Hrvatskoj, a u gradskim naseljima živi 36 posto stanovništva. Bjelovarsko-bilo-

gorska županija ističe se brojnošću pripadnika etničkih nacionalnih manjina kojih ima oko 17 posto. Nakon 7 posto Srba, ova županija ima najveću zastupljenost Čeha u Hrvatskoj, čak 5,33 posto prema zadnjem popisu iz 2001. godine, a ostalo su Mađari i Albanci. Što se tiče vjere, osim dominirajućih katolika kojih ima 87 posto, kao i 7,3 posto pravoslavnih, ima i 0,5 posto protestanata.

Ova županija reljefno je nizinsko-brežuljkastog karaktera, nalazi se u središnjem dijelu Hrvatske na dodiru povijesnih regija Slavonije na istoku i sjeverozapadne Hrvatske na zapadu te Bilogore na sjeveru, Moslavačke gore na jugozapadu i obronaka Papuka i Ravne gore na istoku. Nizinskim prostorom između spomenutih gora protječe rijeka Česma sa svojim pritocima, a na njoj se nalazi i više ribnjaka. Po dužini od 124 km, Česma je 12. rijeka u Hrvatskoj, a ulijeva se u Lonju u susjednoj Sisačko-

Bjelovar

Rijeka Česma

moslavačkoj županiji. Istočnim dijelom županije prolazi rijeka Ilova s dužinom od 85 km, 20. je po dužini u Hrvatskoj, a ulijeva se u Lonju kao i Česma. Bjelovarsko-bilogorska županija graniči s pet susjednih županija, Koprivničko-križevačkom županijom na sjeveru, Virovitičko-podravskom na sjeveroistoku, Požeško-slavonskom na istoku i jugoistoku, Sisačko-moslavačkom na jugu i Zagrebačkom županijom na zapadu.

TIPIČAN STOČARSKI KRAJ

Bjelovarsko-bilogorska županija nastala je 1886. godine nakon sjedinjenja Vojne krajine s civilnom Hrvatskom, a obavljala je tu funkciju kao i ostalih osam županija sve do 1918. godine, da bi se obnovila 1993. godine. Središte ove županije od njezina osnivanja je Bjelovar, najveće naselje s 27.783 stanovnika, 17. po veličini grad u Hrvatskoj. Od 19. stoljeća glavna gospodarska grana postalo je stočarstvo, koje je danas temelj moderne proizvodnje mesa i mlijeka. Ova županija prednjači po broju goveda u Hrvatskoj, posebno simentalske pasmine, a u Gudovcu kraj Bjelovara je i najveći poljoprivredni sajam u Hrvatskoj. Županija proizvodi 50 posto hrvatske proizvodnje mlijeka, a isto je tako važan uzgoj svinja, peradi i jaja. Pašnjaci omogućuju sve veći uzgoj ovaca i koza, dok konjogojstvo stagnira. Zahvaljujući velikih ribnjacima, značajan je uzgoj šarana, a najveći je ribnjak Končanica. U županiji je značajno rudarstvo, a sirovine su glina, kvarcni pijesak, nafta, zemni plin, kao i mineralni i termalni izvori. Važno je i bogatstvo drvene mase, hrasta i bukve, što je rezultiralo drvnom industrijom. Značajna je

i metalna industrija, kao i tekstilna industrija duge tradicije te turizam vezan uz toplice u Daruvaru i Lipiku.

DARUVARSKE TOPLICE

Bjelovar je poznat po prehrambenim brandovima, Sireli (dio francuskog Lactalisa) s proizvodnjom sireva i Koestlinu s proizvodnjom keksa. Zatim po Pevecu, lancu trgovina, Troha-dilu, plastičnoj i aluminijskoj stolariji i Primi, namještaju. Na razini Hrvatske to su afirmirane tvrtke baš kao i Ljevaonica Bjelovar čije metalne proizvode imaju mnogi gradovi na vodovodnim i kanalizacijskim sustavima. Daruvar je drugo po veličini naselje županije, a razvoj počinje u

19. stoljeću dolaskom Nijemaca i kasnije Čeha. Oni su pokrenuli proizvodnju piva u Daruvarskoj pivovari (poznato Staročesko pivo), a važna je i proizvodnja vina, ponajviše graševine. Uz proizvodnju slatkododne ribe, Daruvar se zahvaljujući termalnim izvorima razvija u sve značajnije turističko središte i mjesto idealno za pripreme sportaša. Čazma je najstarije naselje u županiji iz 13. stoljeća i neko vrijeme sjedište Kaptola zagrebačke nadbiskupije. Značajno je po velikome autoprijevoznikom poduzeću Čazmatransu. U Velikim Zdencima kraj Grubišnog Polja jedna je od najstarijih i najuglednijih industrija sireva Zdenka. ■

Pet gradova i 18 općina

Bjelovarsko-bilogorsku županiju čine pet gradova: Bjelovar s 27.783 stanovnika 1991. godine, Daruvar s 9.815 st., Garešnica s 4.252 st., Grubišno Polje s 3.171 st. i Čazma s 2.878 st., te 18 općina: Berek, Dežanovac, Đulovac, Hercegovac, Ivanska, Kapela, Končanica, Nova Rača, Rovišće, Severin, Sirač, Šandrovac, Štefanje, Velika Pisanica, Veliki Grđevac, Veliko Trojstvo, Velika Trnovitica i Zrinski Topolovac.

Bilogora

ENG Bjelovar-Bilogorje County is named after its capital, the City of Bjelovar, with a population of 27,000, and its key natural feature, the Bilogorje highlands. With a surface area of 2,638 square kilometres it is the 11th largest of the 21 counties in Croatia, and covers 4.6 percent of Croatian territory.

Ulaganjem u turizam ne može se pogriješiti

“Našim iseljenicima koji se planiraju vratiti u domovinu poručujem neka se vrate odmah. Svako daljnje odlaganje produljuje i umanjuje njihove odluke za povratkom. Posebice se to odnosi na iseljenike čija su se djeca osamostalila”

Ante sa suprugom

Razgovarao i snimio: Ivo Aščić

Iseljenička priča 48-godišnjeg Ante Rukavine započinje 1986. godine kada nakon završetka ekonomskog fakulteta, reklo bi se trbuhom za kruhom, odlazi iz rodnog Bihaća kod rođaka u daleku Australiju u potrazi za boljim životom. Ističe da je imao sreće jer je odmah našao posao te upoznao svoju sadašnju suprugu, rođenu Bračanku, koja mu je rodila dva sina, Nikolu i Slavena. Nakon više godina zajedničkoga rada, mlada obitelj Rukavina, kako kažu zahvaljujući znanju, sreći i Božjem blagoslovu, posjedovala je vlastito poduzeće koje i danas zapošljava tridesetak radnika. Zahvaljujući svome poduzetničkom duhu te velikoj ljubavi za domovinu i rodni kraj, 2001. godine definitivno se odlučuju vratiti i dio svoga kapitala uložiti u Hrvatskoj i to u granu privrede od koje naša država puno očekuje, a to je turizam.

Iako nitko iz obitelji Rukavina nije s Kvarnerskog primorja, doselili su se u

Lovran kraj Opatije u čijem su središtu kupili hotel. Lovran, turističko mjesto u Hrvatskoj, nisu slučajno izabrali. Ono je poznato po stoljetnoj turističkoj tradiciji te je vrlo dobro prometno povezano sa zaleđem odnosno zračnom lukom na otoku Krku.

Jeste li se odmah vratili nakon što ste donijeli odluku o povratku?

- Imao sam želju za povratkom od onoga dana kada sam došao u Australiju, a postajala je sve veća što sam dulje bio u toj dalekoj zemlji. Nije se bilo lako iseliti iz svoga kraja i domovine, ostaviti roditelje, braću i sestru, unatoč ondašnjoj političkoj i gospodarskoj situaciji. Zapravo je teže donijeti odluku o definitivnom povratku jer čovjek se privikne u novoj sredini, zasnjuje svoju obitelj i ima posao od kojeg se može dobro živjeti te pružiti djeci ono što je nama u djetinjstvu nedostajalo.

Kada ste se vratili?

- Iako smo i prije često dolazili, pose-

bice od 1997. godine kada smo Hrvatsku i BiH posjećivali svake godine, konačno smo se vratili 2005. godine i započeli s poslom odnosno te godine djeca su krenula u osnovnu i srednju školu.

Zašto se niste vratili u rodni grad?

- Mislili smo se prvo vratiti u moj rodni Bihać i tamo pokrenuti neki biznis, ali na nagovor bliskih prijatelja te zbog objektivnih razloga odlučili smo ipak svoj kapital uložiti u jedan turistički objekt u Lovranu kraj Opatije. Niti Bihać sada nije daleko. Za nekoliko sati sam u svojoj rodnoj kući koju posjećujem kad god to prilike dopuštaju. Ljubav za Bihaćem nastojim prenijeti i na svoju obitelj. Želio bih se jednoga dana vratiti u svoj rodni grad jer mislim da se i tamo može lijepo živjeti unatoč nekim novim vremenima i vjetrovima koji vrlo često mijenjaju svoj smjer na tim prostorima.

Roditelji su Vam iz Like, Vi iz Bihaća, supruga s Brača, a djeca iz Australije?

- Bez obzira na naša različita mjesta rođenja i odrastanja, naše srce isto kuca. Svi mi od malih nogu znamo svoje korijene, vjeru i nacionalnu pripadnost.

Ante sa sinovima Slavenom i Nikolom

Na žalost, roditelji mi više nisu živi te ne mogu vidjeti svoje unuke kako rastu na našoj rodnoj grudi.

Kako su Vam se djeca i supruga priviknuli u Hrvatskoj?

- S obzirom na to da mi je supruga imala samo šest godina kada se doselila u Australiju, njoj je povratak i prilagođavanje bilo puno teže nego djeci koja su vrlo brzo stekla nova prijateljstva. Rekao sam supruzi: "Ja sam bio kod tebe dvadesetak godina u Australiji, sada ti budi toliko u našoj domovini, a za ostatak života ćemo se već nekako dogovoriti." Djeca su se brzo priviknula jer se u našoj kući oduvijek govorilo hrvatski. U etničkoj (hrvatskoj) školi su učili dosta o hrvatskoj kulturi i povijesti, a pratili su uspjehe hrvatskih športaša i reprezentacije. Također, uloga Katoličke crkve u mojoj obitelji odnosno Hrvatske katoličke misije u Sydneyu je neprocjenjiva. Djeci je, primjerice, prvih dana nakon povratka bilo čudno zašto se ovdje ne sluša u tolikoj mjeri Thompson.

Zašto ste baš uložili u turizam s obzirom na to da se prije niste bavili tim poslom?

- Hrvatska je sve više poznata turistička destinacija i svoju budućnost gradi na turizmu. Osim turizma, proizvodnja zdrave hrane u kombinaciji s vodom i zrakom dobitna je kombinacija za naše povratnike koji žele nastaviti svoj posao u Hrvatskoj. Godine 2003. kupili smo na natječaju hotel Park u Lovranu. S obzirom na to da je hotel izgrađen još 1915. godine te da su tijekom rata i poslije u njemu boravili prognanici, hotel je trebalo temeljito obnoviti. Dvije godine kasnije hotel smo potpuno preuredili u visoku kategoriju s četiri zvjezdice i zaposlili više od dvadeset radnika. A da se ozbiljno ovim poslom želimo baviti potvrđuju i moji sinovi, od kojih mlađi Nikola pohađa srednju turističku školu, a stariji Slaven priprema se za prijamni ispit na Ugostiteljsko-turističkom fakultetu u Opatiji.

Optimistično očekujete ovogodišnju turističku sezonu te zapošljavate nove radnike?

- Očekujem da će sezona biti dobra, a rezervacije to i potvrđuju pa smo ovih dana objavili natječaj za nekoliko slobod-

nih radnih mjesta. Kako hotel raspolaže s pedesetak soba, konferencijskom dvoranom, bazenom te wellness centrom i radi tijekom cijele godine, za nas je i te kako bitan i ostatak godine. Zbog toga nastojimo izboriti svoje mjesto u turističkoj i kongresnoj ponudi opatijske rivijere koja je bogata lijepo uređenim hotelima.

Koliko Vaša djeca borave u Vašemu rodnome Bihaću odnosno na Braču, rodnome otoku Vaše supruge?

- U Bihać idemo češće jer tamo imamo obiteljsku kuću i imanje dok na Brač rjeđe jer supruga tamo nema nikoga od bliže rodbine, a svoje su imanje prodali šezdesetih godina prošlog stoljeća kada su se odselili u Australiju, misleći da se nikada neće vratiti, zbog poznatoga komunističkog režima te gospodarskog stanja koje se posebice ogledalo na hrvatskim otocima. No, vremena su se promijenila te je sada prednost živjeti na moru i od njega se može dobro živjeti.

Koliko ste ostali povezani sa Sydneyem i Australijom?

- S obzirom na to da tamo i dalje imamo poduzeće koje vodi moj brat te da obitelj moje supruge i dalje tamo živi, jedanput godišnje obavezno odemo tamo.

Koristim se ovom prigodom da zahvalim državi Australiji, koju iznimno poštujem, na njezinoj širokogrudnosti i pomoći koju je pružila tisućama hrvatskih doseljenika.

Kakav je iseljenički život?

- Iseljenički život je težak i gorak. San svakog iseljenika je da se vrati otkud je i došao. Ako se taj san ne ostvari, on se pretvara u nostalgiju. Mnogi puno rade kako bi što više zaradili i ponijeli u Hrvatsku te iščekuju povratak, ali nakon određenog vremena dođe do zamora jer u kapitalizmu ne postoji osmosatno radno vrijeme.

Što biste preporučili našim iseljenicima koji se planiraju vratiti u domovinu?

- Neka se vrate odmah. Svako daljnje odlaganje produljuje i umanjuje njihove odluke za povratkom. Posebice se to odnosi na iseljenike čija su se djeca osamostalila. Roditelji žele sve priuštiti djeci, a sredina na koju su se navikli tijekom nekoliko desetljeća vrlo rijetko se mijenja. Mnogi naši iseljenici iz zapadne Europe, Amerike i Australije dolaze na ovo područje na odmor, a vrlo često su i moji gosti, pa je to naša nezaobilazna tema za razgovor. Vjerujem da se ovdje može od poštenog rada dobro živjeti. ■

ENG An interview with Ante Rukavina – a returnee from Australia and a businessman who came back to Croatia in 2001 with his wife and two sons and invested his capital into the purchase of a hotel in Lovran near Opatija.

Uspostava Banovine Hrvatske 1939. godine

Banovina Hrvatska 1939. godine

Novinske vijesti o Sporazumu Cvetković-Maček

Piše: Željko Holjevac

Sporazumom između predsjednika Hrvatske seljačke stranke dr. Vlatka Mačeka kao prvaka hrvatskoga naroda i predsjednika Ministarskog savjeta Kraljevine Jugoslavije Dragiša Cvetkovića kao izaslanika krune, sklopljenim 26. kolovoza 1939. u Draškovićevu dvorcu u Božjakovini, dogovoreno je sastavlja-

nje zajedničke kraljevske vlade, osnivanje Banovine Hrvatske u sastavu Kraljevine Jugoslavije (određen je približno i njezin opseg), prijenos nekih ovlasti s državnih tijela i ustanova na banovinske službe i način rješavanja sporova između Države i Banovine. Sastavljena je druga vlada Dragiša Cvetkovića, u kojoj je Maček postao potpredsjednik. Vlada je bila dužna pripremiti cjeloviti preustroj Kraljevine Jugoslavije, a propise o Banovini Hrvatskoj trebalo je proširiti na ostale banovine, teritorijalne jedinice prema jugoslavenskom Ustavu iz 1931. godine.

Istoga je dana Kraljevsko namjesništvo (koje je upravljalo zemljom u ime prestolonasljednika Petra, malodobnog sina kralja Aleksandra, ubijenog u Marseillesu 1934. godine) na čelu s knezom Pavlom Karađorđevićem raspustilo Narodnu skupštinu i Senat Kraljevine Jugoslavije i objavilo Uredbu o Banovini Hrvatskoj. Primjenom povijesnog, etničkog i vjerskog načela u sastav Banovine Hrvatske sa središtem u Zagrebu ušle su

dotadašnje Savska i Primorska banovina te kotarevi Zetske (Dubrovnik), Drinske (Travnik, Fojnica, Brčko), Vrbaske (Derventa, Gradačac) i Dunavske (Ilok, Šid) banovine, naseljeni većinskim hrvatskim katoličkim stanovništvom. Za bana je postavljen dr. Ivan Šubašić, rodom iz Vukove Gorice kraj Karlovca. Bio je to posljednji hrvatski ban uopće.

OBNOVLJENA HRVATSKA SAMOBITNOST

U Beogradu je 9. rujna 1939. donesena i Uredba o ustrojstvu banske vlasti u Banovini Hrvatskoj, na čijem čelu stoji ban koji je odgovoran kralju i Saboru. Banska vlast, tj. vlada Banovine Hrvatske, imala je 11 odjela: za unutarnje poslove, prosvjetu, pravosuđe, seljačko gospodarstvo, šumarstvo, rudarstvo, za obrt, industriju i trgovinu, tehničke radove, socijalnu politiku, narodno zdravlje i financijske poslove. Uredbom o financiranju Banovine Hrvatske, koja je donesena 30. ožujka 1940. godine, određeno je da se s državne razine prenosi u nadležnost Banovine Hrvatske pravo ubiranja nekih poreza.

Uspostavom Banovine Hrvatske obnovljena je hrvatska državno-pravna samobitnost, koja je u prvoj jugoslavenskoj državi, stvorenoj 1918. nakon raspada Austro-Ugarske, bila sasvim ukinuta. Ulaskom u južnoslavensku državu hrvatski narod izbjegao je na kraju Prvoga svjetskog rata opasnost da bude, poput Poljaka potkraj 18. stoljeća, podijeljen između nekoliko država (Austrije, Mađarske, Italije i Srbije), ali nova država, u kojoj je srpska politička i gospodarska elita prigrabila svu vlast, nije bila ravno-pravna zajednica.

Nestale su autonomne političke institucije iz habsburškog razdoblja (Hrvatski sabor, ban, zemaljska vlada), a povijesni teritoriji "trojednice" (Dalmacija, Hrvatska i Slavonija) razbijeni su na šest oblasti (od 1929. postojale su dvije banovine, ali su neki hrvatski krajevi bili

pridruženi ostalim banovinama). Hrvatska nacija svedena je na razinu običnog "plemena" tobožnjega jugoslavenskog naroda, za službeni jezik nametnut je "srpsko-hrvatsko-slovenački", a isticanje hrvatskih obilježja i pjevanje nacionalnih pjesama nije se dopuštalo. Hrvatski nacionalni tribun Stjepan Radić smrtno je ranjen 1928. u Narodnoj skupštini u Beogradu, zatim su 1930-ih godina pale sibirjske, senjske i druge žrtve, a gospodarski iskorištavana Hrvatska, koja je bila razvijenija od Srbije, našla se u položaju "sizmatske kolonije", kako se jednom izrazio Miroslav Krleža.

NERIJEŠENO NACIONALNO PITANJE

Nacionalno pitanje u jugoslavenskoj monarhiji, poglavito hrvatsko pitanje, nije bilo riješeno. Pa iako je Hrvatska seljačka stranka u zemlji predvodila politički otpor Hrvata beogradskom režimu, a Ustaški pokret u inozemstvu radio na rušenju Jugoslavije, postojanje hrvatskoga pitanja priznato je tek uoči Drugoga svjetskog rata, kada je agresivno širenje fašističkih sila (Njemačka, Italija) u Europi zaprijetilo opstanku jugoslavenske države.

Dogovor o Banovini Hrvatskoj 1939. trebao je biti korak prema federalizaciji

Maček umire 1964. u emigraciji

Kako bi Vlatka Mačeka spriječili u političkom djelovanju, vlasti NDH zatvorile su ga u listopadu 1941. u koncentracijskom logoru Jasenovac, a od ožujka 1942. bio je u kućnome pritvoru na imanju u Kupincu. U lipnju 1945. otišao je u emigraciju, prvo u Francusku, a 1947. u SAD. U inozemstvu je uspio očuvati HSS. Umro je 1964. u Washingtonu. Njegovi posmrtni ostaci preneseni su 1996. u domovinu i položeni na zagrebačkome groblju Mirogoju.

Vladko Maček u kraljevskoj vladi

ji centralistički ustrojene Jugoslavije, ali se to nije dogodilo zbog izbijanja Drugoga svjetskog rata i unutarnjih otpora Banovini i preustroju države. Uvjeren u nužnost temeljitijeg preustroja jugoslavenske države, Maček je tvrdio da su banovinske granice privremene i da u Banovinu trebaju ući još neki krajevi s hrvatskim stanovništvom (Zapadna Bosna kao "Turska Hrvatska", Boka kotorska, Baranja i sjeverna Bačka). Ustaše su bili protiv Mačekova sporazuma s Cvetkovićem uz obrazloženje da su Hrvati u obliku Banovine dobili neku "sićušnu administrativnu autonomiju", a izostao je pravi nacionalni cilj – samostalna hrvatska država izvan Jugoslavije. Komunisti su tumačili da je riječ o pukoj nagodbi između hrvatske i srpske "buržoazije" na štetu interesa radnoga naroda. Srpska strana je, pak, smatrala da su Hrvati dobili "previše" i da bi ostatak Jugoslavije, ne računajući Dravsku banovinu kao slovensku, bilo potrebno što prije stopiti u jednu banovinu koja bi se zvala - Srpske zemlje. Pod parolom "Srbi na okup" u hrvatskim kotarevima sa srpskom većinom vodila se istovremeno politička akcija usmjerena prema izdvajanju tih krajeva iz sastava Banovine ili prema konstituiranju autonomne Srpske krajine (slično se ponovilo 1990./91. godine).

KRHKA I NEDOVRŠENA TVOREVINA

Uredba o Banovini Hrvatskoj donesena je na temelju članka 116. jugoslavenskog Ustava iz 1931. godine, koji je dopuštao

moгуćnost poduzimanja izvanrednih mjera samo dok traju iznimne okolnosti, te nije bila potvrđena u Narodnoj skupštini i Senatu Kraljevine Jugoslavije, koji su bili raspušteni.

Hrvatska autonomija bila je ograničena, a položaj Banovine Hrvatske kao federalne jedinice upitan, među ostalim i zato što je u Uredbi pisalo da zakonodavnu vlast u poslovima iz nadležnosti Banovine zajednički obavljaju kralj i Sabor, ali se predviđeni Sabor zbog kratkog postojanja Banovine i opstrukcija iz Beograda nije nikada sastao. Izvršnu vlast u poslovima iz nadležnosti Banovine Hrvatske, prema Uredbi, obavljao je kralj preko bana, s tim da je kralj imao pravo imenovati i smijeniti bana, doduše uz banovu suglasnost.

Iako je Banovina Hrvatska bila krhka i nedovršena tvorevina, njezina je pojava bila važna zbog najmanje tri razloga: 1) time se odstupilo od potpune prevlasti načela centralizma i unitarizma na jugoslavenskoj državnoj razini, 2) prvi put poslije srednjega vijeka glavnina hrvatskih zemalja okupljena je u cjelovitoj političkoj jedinici i 3) bila je to jedna od dionica na putu prema samostalnoj hrvatskoj državi kao trajnom rješenju hrvatskoga nacionalnog pitanja. Banovina Hrvatska nestala je zajedno s nestankom Kraljevine Jugoslavije u Travanjskom ratu 1941. godine, ali "važno je za nas ovo, da smo ovaj put opet, nakon dvadeset godina, prvi put postavili svoju budućnost na temelje hrvatskoga državnog prava", rekao je Maček prilikom uspostave Banovine 1939. godine. ■

ENG The Croatian Banate was a territorial unit within the former Kingdom of Yugoslavia, created following the Serb-Croatian political agreement hammered out by Cvetković and Maček. It came into legal existence with the passing of the Regulation on the Croatian Banate on August 26th, 1939.

Neizmjeran entuzijazam potomaka hrvatskih iseljenika

Svoje uspjehe "Tamburitzansi" mogu zahvaliti iznimnim osobama, umjetničkom voditelju Johnu Morovichu, plesnoj direktorici Joanne Abdo, glazbenoj voditeljici Larissi Sandalic, Mary Kay Jovanovich i organizatoru i menadžeru Joeu Madaliji

Pedeset članova folklorne skupine The Seattle Junior Tamburitzans posjetilo je 2. srpnja Hrvatsku maticu iseljenika i pritom zasviralo u HMI

Napisala: **Srebrenka Šeravić**

Folklorna skupina THE SEATTLE JUNIOR TAMBURITZANS iz Seattlea, SAD, članica Hrvatske bratske zajednice, doputovala je 1. srpnja ove godine u Hrvatsku na svoju petu i dugo planiranu petnaestodnevnu turneju tijekom koje su upoznali ljepote Hrvatskoga zagorja, Istre, Kvarnera i Dalmacije, odakle mnogi članovi skupine vuku svoje korijene.

The Seattle Junior Tamburitzans je folklorna i tamburaška skupina koja u Seattleu, na krajnjem zapadu Sjedinjenih Američkih Država, već desetljećima neizmjernim entuzijazmom oku-

plja djecu i unuke hrvatskih iseljenika kako bi plesali, pjevali, svirali tambure i čuvali uspomene na Hrvatsku i njezinu tradicijsku kulturu. Ova folklorna i tamburaška skupina aktivno sudjeluje u svim programima i festivalima Hrvatske bratske zajednice, priređuje mnoge koncerte u Seattleu, kako za članove tamošnje hrvatske iseljeničke zajednice tako i za širu zajednicu koja im je pružila novi dom.

Svoje dugogodišnje postojanje i umjetničke uspjehe danas mogu zahvaliti iznimnim osobama, umjetničkom voditelju Johnu Morovichu, plesnoj direktorici Joanne Abdo, glazbenoj voditeljici Larissi Sandalic, Mary Kay Jovanovich i organizatoru i menadžeru Joeu

Madaliji. Naravno, i svojim roditeljima koji ih podupiru i koji su im se pridružili na putovanju po Hrvatskoj.

"TAMBURITZANSI" U MATICI

Suradnja Hrvatske matice iseljenika i skupine The Seattle Junior Tamburitzans oduvijek je bila lijepa i uspješna pa nam je stoga bilo posebno drago što su u svoj zahtjevni raspored tijekom boravka u hrvatskome glavnome gradu pronašli vremena da nas u četvrtak 2. srpnja razvesele svojim posjetom i zasviraju i zapjevaju kao što su to uvijek s radošću činili. Među roditeljima mladih izvođača The Seattle Junior Tamburitzans bilo je i onih koji su i sami, nekada, dolazili s ovom istom skupinom u Hrvatsku

maticu iseljenika, pjevajući i svirajući na tamburama. I tada i danas kao iznimno dragi gosti!

The Seattle Junior Tamburitza's, osim svoje posvećenosti hrvatskoj tradicijskoj glazbi, narodnim nošnjama i folklornom plesu, njeguje i humanitarnu aktivnost. I ovoga puta posjetili su časne sestre i djecu u Dječjem domu sv. Josipa u Hrvatskome Leskovcu te im donijeli vrijednu novčanu donaciju.

Odjel za kulturu Hrvatske matice iseljenika organizirao je ovim mladim i sjajnim izvođačima hrvatskoga folklora čak pet nastupa tijekom njihova boravka u Hrvatskoj. Svoje predstavljanje započeli su u Velikoj Gorici, kao počasni gosti Devetoga međunarodnog festivala folklora koje tradicionalno organizira

KUD "Turopolje". Tijekom turneje nastupili su i u Puntu na otoku Krku zajedno s domaćinom, KUD-om "Punat", u Veloj Luci na otoku Korčuli zajedno s domaćom "Kumpanijom", zatim u Cavtatu te na samome kraju boravka u Salima na Dugom otoku. Na svim spomenutim nastupima ostavili su izniman dojam, domaćini kažu - Bili su sjajni!

"THE BEST EXAMPLE OF CROATIA AND ITS PEOPLE"

A što kažu članovi folklorne skupine o ovoj turneji? Sudeći prema poruci koju nam je uputio g. George Jovanovich,

njima je to bio nezaboravan doživljaj - *I thank you and Matica for helping my family and our group comprehend the importance of our heritage and why it is important to promote and perpetuate it here in the US. The experiences our children and their parents have had on this trip have been nothing but the best example of Croatia and its people. Visits to Croatia such as the trip our group has just taken opens the eyes of our children and of our parents as to how wonderful and important it is to stay in touch with our roots. Puno Vam hvala, gospodine Jovanovichu!* ■

ENG The SEATTLE JUNIOR TAMBURITZANS folklore ensemble out of Seattle, USA, a member of the Croatian Fraternal Union, was on a tour of Croatia this July during which it had an opportunity to see the beauty of the Croatian Zagorje, Istra, Kvarner and Dalmatia regions, from which many of the members of the ensemble draw their roots.

MATIČIN FOTOALBUM

Windsor, Ontario, svibanj 1985.: U okviru Carrousel of the Nations u Clearz Auditoriumu revija hrvatskih narodnih nošnji. Na slici: Barbara Šešelj, Marija Lovrić, Maja Triska, Roza Telebar i Maru Obradović

Windsor, Ontario, Hrvatski centar, lipanj 1984.: Dio izložbe za Carrousel of the Nations, na kojoj je predstavljena Lika hrvatska tradicijska baština i doprinos Hrvata provinciji Ontario

Detroit (SAD), Dvorana hrvatske crkve sv. Jeronima, studeni 1983.: Na simpoziju i izložbi "Meštrovčić"- Barbara Šešelj, Marija i Pero Lovrić i Maja Triska

Fotografije Tvrtka Šešelja

Gospodin Tvrtko Šešelj, istaknuti hrvatski iseljenik iz Windsora, u kaskadskoj pokrajini Ontario svojim fotoaparatom marljivo je bilježio život tamošnje hrvatske zajednice. Za Matičin fotoalbum poslao nam je cijeli niz zanimljivih fotografija vezanih ponajprije uz manifestaciju *Carrousel of the Nations* na kojoj su uspješno sudjelovali i hrvatski iseljenici. Ovom prigodom objavljujemo tri snimke autora Tvrtka Šešelja.

Imate li sliku za Matičin foto-album?

Ukoliko imate zanimljive fotografije iz života hrvatskog iseljeničtva potpišite ih i pošaljite na e-mail adresu: casopis.matica@gmail.com

Sve fotografije koje zadovoljavaju našim stručnim i tehničkim kriterijima bit će objavljene u Matici. Ujedno ćemo fotografije pohraniti u foto-arhivi Muzeja hrvatskog iseljeničtva u osnivanju.

HRVATI CHICAGA SLAVILI GOSPIN BLAGDAN

SAD - Tradicija svečane proslave blagdana Velike Gospe u hrvatskoj zajednici Chicaga počela je prije 103 godine, kada je grupa doseljenih Hrvata, većinom iz Dalmacije i okolice Sinja, osnovala Dalmatinsko obiteljsko društvo čudotvorne Gospe Sinjske. Procesija s likom Gospe Sinjske danas je simbol Hrvata u Chicagu. Gradske vlasti dopustile su 1906. procesiju okolnim ulicama oko današnje crkve sv. Jeronima (utemeljena 1912. godine) i prema podacima grada Chicaga to je jedina procesija u gradu koja se već 103 godine održava istim ulicama.

U procesiji je sudjelovalo sedam orkestara, te 50-ak raznih društava, klubova, škola, folklornih grupa. Kao i svake godine u procesiji su sudjelovali i predstavnici lokalnih, gradskih, županijskih vlasti, između ostalih i Marija Pappas, rizičarka županije Cook, povjerenici županije Tony Peraica

i John Daley (koji je ujedno i brat gradonačelnika Chicaga Richarda M. Daleya), te nekoliko gradskih vijećnika. Procesija je ovog 15. kolovoza okupila i stotine Hrvata iz Chicaga i susjednih država Wisconsin, Indijane, Missouri, Iowa, Michigan, ali i mnogobrojne župljane župe sv. Jeronima, kao što su Talijani i Iraci. Svečana proslava započela je procesijom okolnim ulicama, sliku Gospe Sinjske nosili su mladi Hrvati drugog naraštaja. Sv. misu predvodio je fra Mijo Džolan, voditelj centra Justitia et Pax u Splitu, a sudjelovali su i franjevci iz Chicaga i biskup mons. Francis Cane. Nakon svečanog dijela proslave,

slavlje uz glazbu te obilnu ponudu hrane i pića potrajalo je do kasnih večernjih sati. Na procesiji, sv. misi kao i cjelodnevnom slavlju bila je i veleposlanica RH u Washingtonu, Kolinda Grabar-Kitarović, te Renee Pea, konzul gerant GK RH Chicago. (R. Pea; foto: I. Mlinarić)

PEDESETA OBLJETNICA SADA-E IZ SAO PAOLA

BRAZIL - Udruga SADA (Sociedade Amigos da Dalmacia - Društvo prijatelja Dalmacije) iz Sao Paula u nedjelju 21. lipnja svečano je proslavilo 50. obljetnicu osnutka. Otvarajući svečanost, dugogodišnji predsjednik SADA-e Francisco Šurjan pred stotinjak uzvanika podsjetio je na početke rada društva koji su najvećim dijelom osnovali iseljenici koji su još 1925. stigli u Brazil uglavnom s otoka Korčule - iz Blata i Vele Luke.

Posebno se osvrnuo na rad prvog predsjednika Joao Bačića koji je na čelu SADA-e bio neprekidno punih devetnaest godina. Zahvaljujući njegovu radu i odricanju sunarodnjaka početkom šezdesetih godina 20. st.

počela je izgradnja doma u kojem društvo djeluje do danas. Tijekom proteklih godina društvo je njegovalo hrvatsku kulturnu baštinu ponajprije djelatnošću folklorne skupine i pjevačkog zbora te klape "Dalmacija". Francisco Šurjan je sa žalošću prokomentirao kako od osnivača društva više nitko nije živ. Na kraju je zahvalio svima koji su tijekom proteklih godina na bilo koji način pomogli radu SADA-e te izrazio nadu da će i dalje uspješno nastaviti rad i bez njega na mjestu predsjednika. Šurjan je prvi put bio predsjednik društva u razdoblju od 1977. do 1984. Nakon dulje stanke ponovno je izabran 1999. i na toj dužnosti je ostao do danas.

U nastavku se prisutnima obratio veleposlanik RH Marelić koji je posebno

istaknuo važnost suradnje svih Hrvata u Brazilu u cilju što bolje suradnje između dviju zemalja i očuvanja kulturne tradicije nekadašnje domovine. Posebno se obratio mladim članovima društva te izrazio nadu kako će oni nastaviti raditi na dobrobiti SADA-e, nastavljajući tako rad koji su započeli njihovi djedovi i očevi. Veleposlanik je u čast pedesete obljetnice društvu SADA poklonio svečanu hrvatsku zastavu.

Program je nastavljen nastupom folklorne skupine koja je prvo izvela stare splitske plesove, a zatim nekoliko narodnih plesova iz raznih hrvatskih krajeva. Nakon kulturnog programa poslužen je svečani ručak u kojemu je glavno jelo bila dalmatinska pašćada. (Rade Marelić)

DESETA OBLJETNICA OGULINSKOG ODSJEKA HBZ-A

OGULIN - U srpnju u Zagorju Ogulinske svečano je obilježena deseta godina od osnivanja Hrvatske bratske zajednice Odsjeka 2001 Frankopan iz Ogulina. Slavlje je počelo misom koju je u župnoj crkvi sv. Jurja predstavio župnik Zagorja i Modruša dr. Željko Blagus, a nastavljeno je piknikom. Osim članova Odsjeka 2001 Frankopan na pikniku su nazočili mnogobrojni gosti. Odsjek je u povodu 10 godina djelovanja uručio niz zahvalnica i priznanja pojedincima i institucijama, a od nazočnih članova njih čak 130 su članovi svih 10 godina. Zahvalnicu za dugogodišnju suradnju i njegovanje nacionalnog identiteta i kulture uručila je predsjedniku Odsjeka Ivanu Vučiću u ime Hrvatske matice iseljenika voditeljica podružnice iz Rijeke, Vanja Pavlovec. U ime vodstva HBZ-a iz Sjeverne Amerike, kao i Odsjeka St. Thomas iz Kanade, Franjo Bertović je uručujući priznanje HBZ-a pohvalio ogulinski odsjek kao najbolji spoj domaće i iseljene Hrvatske koji je radom nadmašio sam sebe. Odsjek 2001 jedan je od najaktivnijih odsjeka ne samo u Hrvatskoj, nego među svim odsjecima, poručio je Franjo Bertović. *(Zvonko Ranogajec)*

4. SUSRET DUBROVAČKIH ISELJENIKA

DUBROVNIK - U petak 7. kolovoza u dubrovačkom domu Silve i Davora Gjivoje održan je 4. po redu Susret Dubrovčana u iseljeništvu. Bili su tu mnogobrojni iseljenici te predstavnici kulturnog i umjetničkog miljea grada, a nazočio je i gradonačelnik dr. Andro Vlahušić. Na bogatoj večeri goste je zabavljala klapa Subrenum i Brešković brother's. Za dušu su zapjevali i braća Davor i Srđan Gjivoje. Druženje je trajalo do dugo u noć, a tijekom večeri razgovaralo se i o zajedničkim projektima, a ponajviše o Festi sv. Vlahu. *(M. Mozara)*

SUSRET PREDSTAVNIKA HSK S PREDSTAVNICIMA HRVATSKOGA SABORA

ZADAR - U srijedu 26. kolovoza Hrvatski svjetski kongres organizirao je radni sastanak s predstavnicima Hrvatskog sabora na temu "Strategija Vlade RH prema Hrvatima izvan RH", s naglaskom na budućoj ulozi HSK u sklopu ove strategije. Predstavnici Sabora bili su dr. Mišo Munivrana, predstojnik Ureda predsjednika Sabora i dr. Ivan Bagarić, saborski zastupnik i predsjednik saborskog Odbora za Hrvate izvan RH, a iz HSK sastanku su nazočili: Josip Ante Sovulj, predsjednik, Franjo Pavić, glavni tajnik, Jure Strika, tajnik, prof. Šimun Čorić, glasnogovornik HSK, dr. Ivan Galešić, II. dopredsjednik HSK Njemačka, Desa Dujela, predsjednica HSK Italija, Josip Hrgetić, predsjednik HSK Venezuela, Ninoslav Mogorović, predsjednik Kluba hrvatskih povratnika iz iseljeništvu "Krasna Zemlja". Sudionici susreta usuglasili su se da bi se programi HSK trebali uklopiti u širu sliku strategije kao redoviti projekti za povezivanje domovinske i iseljene Hrvatske. *(HSK)*

KIP MARIJANA BEKIĆA NOMINIRAN ZA NAGRADU

AUSTRALIJA - Ovogodišnja dodjela nagrade za uspješnost i kreativnost Ruby 2009. bit će objavljena na skoroj svečanosti u Dunstan Payhouse, u kategorijama od kratkog filma pa do plesa i skulpture. Ono čime se može ponositi hrvatska zajednica jest činjenica da se među nominiranim finalistima nalazi i hrvatski kipar Marijan Bekić koji je ovu nominaciju zaslužio svojim monumentalnim djelom, mramornim kipom australskog farmera postavljenim u Wudinini i jednostavno nazvanim "Australski farmer". Simbol izdržljivosti, snage i obitelji koje su živjele naraštajima na tom području očituje se u mramornoj kreaciji hrvatskoga kipara koji je, zajedno sa svojim sinom Davidom, utjelovio ove simbole u jedan kolosalni umjetnički rad, koji predstavlja primjer što se sve može postići kada se cijela zajednica ujedini u zajedničkom cilju. Treba čestitati Marijanu Bekiću i zaželjeti mu sreću prigodom dodjele nagrade, no i sama nominacija služi na čast, kako samom autoru tako i cijeloj hrvatskoj zajednici. *(Hrvatski vjesnik)*

NOGOMETAŠI CROATIE IZ "MISSISSAUGE" U DOMOVINI

SPLIT - Mladi naraštaj Nogometnog kluba "Mississauga Croatia" iz Toronta i njihove obitelji završili su svoje putovanje po Hrvatskoj u Splitu, gdje je održana prijateljska utakmica s juniorima "Hajduka". Za vrijeme dvanaestodnevnog boravka u Hrvatskoj, kanadski Hrvati posjetili su Zagreb, Karlovac, Plitvice, Međugorje, te na kraju Trogir i Split i obećali su nam da će se opet vratiti. Nakon što su u srpnju, na turneji po Hrvatskoj, boravili juniori "Mississauga Croatia", uslijedilo je gostovanje seniora. U pratnji obitelji posjetili su mnogobrojna mjesta u Hrvatskoj, od Vukovara do Splita, u kojem su se zadržali deset dana, ali isto tako su odigrali i niz utakmica. Okušali su se s momčadi "Dinamo" u Zagrebu, te igrali u Slavonskome Brodu, Zadru, Međugorju, Starome Gradu na Hvaru i u Čavoglavama na Dan domovinske zahvalnosti. Turneju su zaočigrali 12. kolovoza u Splitu, utakmicom s kadetima "Hajduka" na Poljudu.

“Iznjedrili smo prvu Hrvatsku enciklopediju u BiH”

Uredništvo Hrvatske enciklopedije BiH posebno je vodilo računa o iseljenoj Hrvatskoj. U tom smislu pod iseljenom Hrvatskom promatramo ukupno iseljeništvo bez obzira na to jesu li iseljenici iz BiH ili Republike Hrvatske

Razgovarala: **Mira Ćurić**

Nedavno se pojavilo jedno velebno, dugo očekivano i reprezentativno opremljeno izdanje: prvi svezak *Hrvatske enciklopedije Bosne i Hercegovine* (A-Đ). Na 660 ilustriranih stranica opisana je ponajprije nacionalna i kulturna povijest i sadašnjost hrvatskoga naroda, a zatim i dva-ju drugih naroda s kojim Hrvati u BiH dijele životni prostor. Prvi svezak prve enciklopedije u BiH te prvo izdanje ovoga nakladnika – povod su za razgovor s ravnateljem Hrvatskoga leksikografskoga instituta BiH (HLIBiH), Ivanom Anđelićem.

Gospodine Anđeliću, kada i tko je osnovao Institut i s kojim ciljem?

- HLIBiH osnovan je 2004. kao znanstvena ustanova koja će sustavno istra-

živati, obrađivati i publicirati izdanja iz Bosne i Hercegovine, a koja će odražavati pogled Hrvata, konstitutivnog, ravnopravnog i državotvornog naroda u BiH, na ljude, događaje i pojave. On djeluje kao znanstvena ustanova te je izvan utjecaja aktualnih političkih događaja. Dakle, na znanstven način promatra Bosnu i Hercegovinu i Hrvate u njoj.

Hrvatska enciklopedija je ujedno i prvo izdanje Vaše kuće. Ona u svome nazivu ima sastavnicu i “hrvatski” i “Bosna i Hercegovina”. Kakva je njezina koncepcija?

- Koncepcija enciklopedije temelji se na dvjema premisama: Bosni i Hercegovini u kojoj su živjeli i žive Hrvati kao ravnopravan narod s druga dva naroda i Hrvatima kao državotvornome narodu. U njoj su suvremenom enciklopedijskom metodom prikazani događaji od prapovijesti do suvremenog

doba, ukupan prostor BiH, institucije i personarij slavni ljudi koji su u kulturi, umjetnosti, znanosti ili politici pozitivno ili negativno utjecali na povijesne tijekove. U personariju su 80 posto Hrvati, a ostatak čine osobe iz drugih naroda koji su bili na čelu velikih sustava u sklopu kojih su živjeli i stvarali Hrvati (Akademija nauka i umjetnosti BiH, veliki gospodarski sustavi, značajne osobe i sl.). Posebice je prikazana kulturna i arheološka baština od prapovijesti do suvremenog doba. Baštinu na čijim su temeljima stvorena originalna autohtona djela smatramo našom. Na ovaj način HE BiH nudi drukčiji, znanstveno potvrđen pogled na BiH i na udio Hrvata u životu i konstituiranju BiH. Ta sinteza znanstvenog pogleda odudara od suvremenih, često krivotvorenih teza o Hrvatima u BiH. Nadamo se da će djelovati utjecati na drukčiju percepciju o BiH i na Hrvate koji su dio BiH.

Je li Hrvatska enciklopedija obuhvatila i mnogobrojno hrvatsko iseljeničtvo iz BiH?

- Uredništvo Hrvatske enciklopedije BiH posebno je vodilo računa o iseljenoj Hrvatskoj. U tom smislu pod iseljenom Hrvatskom promatramo ukupno iseljeničtvo bez obzira na to jesu li iseljenici iz BiH ili Republike Hrvatske. Iako postoje dvije hrvatske države, Republika Hrvatska i Bosna i Hercegovina kao druga država u kojoj žive Hrvati kao konstitutivni narod, iseljeničtvo je nepodijeljeno i čini dio sveopćega nacionalnog bića. Stoga je formirano posebno uredništvo na čelu s mr. Vladimirom Šoljićem, ranijim ministrom obrane, najprije u Hrvatskoj Republici Herceg-Bosni pa zatim u Federaciji BiH, te posljednjim predsjednikom Federacije BiH. Njega smo imenovali kao osobu koja osim znanstvenih kvaliteta ima iznimne kontakte s našim iseljeničkim zajednicama, ustanovama i osobama diljem svijeta. Njemu je pomagao u uredništvu kao zamjenik urednika Tomislav Čorić koji živi i radi u Zagrebu i u prilici je koristiti se čitavim biografsko-bibliografskim fondom Nacionalne i sveučilišne knjižnice i arhiva Republike Hrvatske.

U njezinoj izradi sudjelovalo je oko 130 znanstvenika s raznih područja. Tko su nositelji uređivačkog dijela projekta?

- Projekt su utemeljili Vrhbosanska metropolija, Sveučilište u Mostaru, Kulturno-umjetničko društvo Napredak Sarajevo, Hrvatska zajednica Herceg-Bosna, Matica hrvatska Sarajevo-Mostar i Matica iseljenika BiH, no njegova je realizacija započela utemeljenjem Hrvatskoga leksikografskog instituta BiH. Tada su se odredili znanstveni principi koji će dovesti do izlaska prvog sveska (A-Đ). Na čelu projekta je prof. dr. Jakov Pehar, umirovljeni profesor Sveučilišta u Mostaru, prof. dr. Ivan Markešić, znanstvenik u Institutu za društvena istraživanja "Ivo Pilar" u Zagrebu, u ulozi zamjenika gl. urednika i izvršnog urednika, te mr. Vladimir Šoljić i Ivan Anđelić kao pomoćnici gl. urednika. Grafičko-likovno uređenje potpisuje ak. slikar Ivica Čavar, dugogodišnji gl. urednik nakladničke kuće "Svjetlost" iz Sarajeva. Prema reakcijama nakon prvih promocija, u potpunosti su zadovoljeni kriteriji ne samo

zadane likovno-grafičke obrade, nego i kriterij poželjne originalnosti.

Moram istaknuti izniman stručni leksikografski doprinos prof. dr. Ivana Markešića koji je dugo radio u Leksikografskom zavodu "Miroslav Krleža" i koji je ne samo uredio ukupno djelo, nego i okupio veći broj mladih znanstvenika i leksikografa te u timskom radu složio potpuno originalno djelo nacionalne i opće enciklopedije BiH. Njegova inovativnost dala je ovome djelu zamišljenu i poželjnu dimenziju izvrsnosti. Ista-

knuo bih još nekoliko stručnih urednika i to: dr. Marka Babića - arheologija, dr. Marka Karamatića i dr. Tomu Vukšića - crkvena povijest, dr. Vladu Pandžića - književnost, dr. Krešimira Regana - povijest. Treba spomenuti i 75 povijesnih i zemljopisnih karata BiH koje je izradio Tomislav Kaniški, kartograf u Leksikografskom zavodu "Miroslav Krleža", koje se objavljuju prvi put.

Dalibor Brozović je, uz ostalu pomoć, i autor predgovora.

S kojim ste sve institucijama surađivali u tom opsežnom i specifičnom poslu?

- Suradivali smo s najvećim znanstvenim i kulturnim ustanovama u BiH i to sa Sveučilištem u Mostaru, Akademijom nauka i umjetnosti BiH, Zemaljskim muzejom u Sarajevu, Nacionalnom i univerzitetskom knjižnicom u Sarajevu, knjižnicama i arhivama franjevačkih samostana u BiH u kojima se nalazi najdragocjenija građa.

HLIBIH je najavio još neke projekte? O kojim je naslovima riječ i je li paralelno počeo i rad na njima?

- Institut već radi na drugom, trećem i četvrtom svesku HE BiH te na projektu *Bosna i Hercegovina; politička i kulturna povijest*.

Autori su naši najveći povjesničari koji će u duhu suvremenih historijskih metoda i mnogih novih povijesnih vrela prikazati povijest BiH od prapovijesti do danas. Također se realizira projekt

izrade zemljopisnih karata u formi atlasa BiH sa svim podacima koje suvremeni atlas zahtijevaju.

Nakladništvo je i inače u nezavidnim financijskim prilikama. Je li HLI BiH u Mostaru dovršio financijski plan glede HE te može li se držati plana?

- Ukupna dinamika razvoja projekata HLIBIH ovisi prije svega o financijskim sredstvima. Institut nije ni na jednom proračunu i uglavnom preživljava od donacija i sponzorstva, što je nedostatno za kontinuirani rad. Nadamo se da će se poslije promocija financijska situacija popraviti.

Osim na promocijama, gdje se i kako HE može nabaviti?

- Hrvatska enciklopedija BiH može se nabaviti u knjižarama u Mostaru i Sarajevu, a uskoro i u Zagrebu te izravno narudžbom na naš e-mail: hlibih@tel.net.ba. ■

ENG A magnificent and long-awaited tome was recently released: Volume 1 of the Croatian Encyclopaedia of Bosnia & Herzegovina (A to Đ). Its 660 illustrated pages detail the national and cultural history and present day of the Croatian people in Bosnia & Herzegovina. It was an opportunity to speak with Ivan Anđelić, the director of the Croatian Lexicographic Institute of Bosnia & Herzegovina.

Čvarak

Po kazivanju Rodijaka Čipe najmučniji trenuci njegova djetinjstva bili su objedi. Nikada djeca u to vrijeme nisu oko podneva pitala: Što je ručku?, već. Je li pura varena? A suhoparna pura, ako bi uz to bila s mlačenicom, samo bi razdražila Čipin apetit, stvarajući još jači osjećaj gladi. Čipa se nije veselio ni puri s čvarcima kao ostala glavička djeca. A razlog leži u neobičnoj vještini njegova djeda.

Tada su sva kućna čeljad jela iz jedne posude, iz drvenoga čanka koji bi se stavio na siniju. Većina obitelji nije imala dovoljno žlica, pa bi se čeljad kladala, što znači da bi jedno čeljade kusu žlicom, a onda je poput štafete dodavalo onom do sebe i tako redom. Ako bi nekome ispala žlica iz ruke, što se rijetko događalo, onda bi gubio red za zalogaj. Priča se da se jedne prilike za ručkom u polju kladalo petnaest Rožana s jednom žlicom. Kada je putem naišla jedna žena i po običaju nazvala "Valjen Isus", nitko joj nije mogao odazvati. Žlica je, dakle, putovala tolikom brzinom da su sva usta bila puna, pa je odgovor na ženin pozdrav glasio: Va... va... va...

U tim su objedovanjima postojala jasna pravila kojih se svako čeljade moralo pridržavati. Svatko je morao kusati ispred sebe, glasilo je prvo i najvažnije pravilo, koje nije slučajno izmišljeno. Inače bi nastala prava jagma za npr. čvarcima kada se čanak s jelom stavi na siniju. Ovako, svatko je imao pravo pojesti one čvarke koji bi se našli ispred njega.

Drugo važno pravilo glasilo je da puru s čvarcima treba dobro izmiješati, što je radio kućni starješina. I to je pravilo bilo u službi pravde. Jer, inače bi se moglo dogoditi da domaćica unaprijed začini puru i rasporedi čvarke tako da dospiju pred njezinu djecu, dok bi djeca njezine jetrve i ostala čeljad morala jesti suhoparnu puru.

Čipin je djed Kleco bio najveći majstor za miješanje pure s čvarcima ne samo u Runjavoj Glavici već i na mnogo širem području. Kleco bi se prvo prekrstio i počeo moliti Boga za blagoslov, uzimajući onda čanak s purom i čvarcima u vješte ruke. Drvenom bi žlicom miješao puru s čvarcima, okretao čanak neviđenom brzinom, bacao pogled lijevo i desno pušujući u puru dok bi čeljad odgovarala na molitvu, da bi na kraju zavrteo posudu poput zvrka. Tu djedovu igru Rodijak je Čipa

promatrao s uvijek novim uzbuđenjem i s nadom da će ispred sebe ugledati pokoji čvarak kada se zaustavi Klecin rulet. No, to se gotovo nikada nije dogodilo. Uvijek bi se čanak zaustavio tako da su svi čvarci bili pred djedom, koji bi onda kazao: Bože ti fala, kako je vako potrevilo?

Ponekad bi djed Kleco skrio čvarke u puru, tako da se nijedan nije mogao vidjeti, ali se uvijek znalo da su ispred djeda. A ponekad bi, primjetivši mrzovolju ostale čeljadi, znao ponoviti postupak miješanja pure.

- Ako mislite da je to moja volja, a ne Božja, evo jopet ćemo promišat sve, a ja neću ni gledat u čanjak, govorio je tada.

Pošto je rezultat uvijek bio isti, Čipa se nemalo iznenadio kada je jedne prilike nakon što se djedov rulet zaustavio, ugledao jedan veliki i lijepi čvarak na svom teritoriju u čanku. Žuti se čvarak naprosto smijao, činilo se Čipi, koji se žlicom maši prema njemu. No, tada ugleda drugi čvarak, nešto manji, ali ipak dovoljno zavodljiv, koji se nalazio na zamišljenoj granici njegova i Galina teritorija. U takvim je situacijama Rodijak brzo mislio i isto tako hitro pokušavao ostvariti zamišljeno. Odlučio je prvo se dokopati maloga graničnog čvarka, a potom na miru, kao desert, smazati onog ljepotana ispred sebe koji mu se činio na sasvim sigurnu mjestu. Tako je i bilo.

Plan se sastojao u tome da će Rodijak potkopati sa svog područja rupu u puri ispod graničnoga čvarka, koji bi se onda trebao oboriti pred njega. Tek tada bi mogao pojesti taj čvarak po svim pravilima igre. Zato je Rodijak gutao i gutao suhu puru povećavajući majdan ispod graničnoga čvarka sve dok se pura nije urušila, a skupa s njom i spomenuti čvarak. Naravno, Rodijak ga je u hipu i vješto pokupio žlicom i ponio prema ustima. No, kada se žlica našla na pola puta, odjednom se zaustavila, kao i ruka koja ju je držala, a Čipa je ostao ukočen i zaprepašten. Kako i ne bi kad je ugledao stravičnu scenu: njegov veliki, žuti i lijepi čvarak kotrljao se u majdan koji je pred sobom iskopao djed Kleco. Kad se napokon čvarak zaustavio pred djedom, nesretni se Čipa instinktivno maši žlicom prema njemu, ali je dobio udarac djedove žlice po ruci i glasni prijekor:

- Kusaj ispid sebe, magarče jedan!

Rat na Matinoj grudi

Ni rat nije mogao izbrisati stare nesuglasice, svađe i kavgje između Dočana i Glavičana. Sve ta je obveza i dužnost bila za svaku glavičku mušku glavu istući, udariti kamenom ili keranjem svakog Dočanina kada ga sretne na glavičkom teritoriju – u planini, na livadi ili njivi. To nepisano pravilo vrijedilo je i za Dočane, za djecu i odrasle, makar se na suprotnoj strani našao protivnik za kojega te veže srodstvo ili prijateljstvo.

Rodijak je Čipa bio svega toga svjestan kada se našao jedne prilike sam naspram dva Dočanina njegovih godina. Bilo je to na Zgonima kamo je Rodijak ponio ručak kopačima na njivi. Čipa je bezbrižno išao na Zgone sve do Matine grude gdje je ugledao Dočane kako putem, koji se križao s njegovim, tjeraju stoku na ispašu. Što sada učiniti, pitao se sebi. Čipa nije bio ni hrabar, ni kukavica, ali je duboko poštovao seoske običaje.

Stoga se okamenio čekajući Dočane, jer se Matica gruda, dakle teren na kojemu je stajao, nalazila na dolačkom području. A to je značilo da će ga Dočani istući, kao što bi on njih istukao kad bi ih zatekao na glavičkim njivama. Svjestan neumoljive sudbine, pokušao je spasiti barem ručak za kopače, te je bronzinić s purom i torbu u kojoj se nalazila bukar s kiselinom sakrio u obližnji trn, čekajući da Dočani stignu i istuku ga. Sjetio se u tom trenutku rodijaka Gale koji se nije bojao Dočana ni na njihovu terenu, ali tko će sad tu Galu stvoriti. Zato se prekrizio, preporučujući za svaki slučaj dušu Svevišnjemu i nadajući se da će se poslije njega roditi netko bolji i pametniji.

Dogodilo se međutim da su Dočani prošli kraj njega kao kraj turskog groblja, što Rodijaka začudi i zbuni. Možda Matina gruda i ne pripada Dočanima, već Glavičanima, pomisli Rodijak i tu počeo tražiti objašnjenje. Jer, zašto bi prošli, a da me ne istuku? Bit će da je ovo naše, glavičko!, zaključio Rodijak, te se umjesto za bronzinić i torbu, maši za kamen pa ga hitnu prema Dočanima. Dreka i vriska jednog od njih govorila je da je Rodijak pogodio cilj. No, oni se okrenuše i galameći potrčaše prema Rodijaku, koji je očekivao da će trčati u suprotnom smjeru, te ga uhvate i namlate do mile volje. Nije se Čipa uopće branio, već je stalno kroz stenjanje pitao: Ako je ovo vaš teren, zašto me odmah niste istukli?

Dočani nisu čuli niti hajali za njegove upite i čuđenje, već su udarali po nesretnom Rodijaku kao po vreći. Sve dok nije naišao Čipin susjed Čoro, koji je u pokušaju da spasi Čipu, tako jako vukao Dočane za uši da su čuli svi kopači na obližnjim njivama. I svi su pojurili prema Matinoj grudi s moti-

kama u ruci i prijetnjom na usnama.

Zahvaljujući nekolicini razboritih ljudi s obje strane, jer tu su se na njivama nalazili i Dočani i Glavičani, izgledalo je u jednom trenutku, da će sve svršiti pomirljivo, bez većeg boja. I Čipa i njegovi protivnici iskreno su posvjedočili točnu lokaciju odakle je Čipa hitnuo prvi kamen i mjesto gdje su se u tom trenu Dočani nalazili. Pokazalo se da je Čipa u trenutku bacanja kamena bio u dolačkom ataru, a pogođeni Dočani u glavičkom što je zakompliciralo stvar. Takvo se što nikad nije dogodilo u prijašnjim tučama. Svi su se složili da je mali Čipa imao puno pravo baciti kamen na Dočane, ali iz svoga seoskog atara. No, pošto je on to učinio s dolačke njive, prekršio je pravilo. S druge pak strane, Dočani su krivi što su bili na glavičkom ataru, a kamen je stigao s njihove njive. U tako složenoj situaciji netko je pametno predložio kako bi najbolje bilo da se ovaj zamršeni slučaj završi tako da svatko nosi što je dobio. Ovaj bi prijedlog zacijelo prošao da djed Kleco nije neoprezno kazao: Kad sam ja vamo doša...

Tu je rečenica bila prekinuta glasnom psovkom jednog Dočanina.

- Popišam se na vaše "a"! – glasila je psovka koja je upalila vatru i veliku kavgu.

Treba pojasniti značenje te psovke i jačinu uvrede koju je nesmotreni Dočanin nanio Glavičanima. Naime, premda su Runjava Glavica i Dolac susjedna sela, premda su rodbinski vezani i imaju zajedničku crkvu, oduvijek se njihov jezik razlikovao po jednom glasu u slovu, po tome što se particip perfekta kod Glavičana završavao na "a", dakle glasilo je "iša", "doša", "naša"... a kod Dočana na "o": "išo", "došo", "našo"... I jedni i drugi su bili ponosni na svoj jezik, na svoje "a", odnosno "o", pa se smatralo krajnjom uvredom da netko Glavičanima opsuje "a" ili Dočanima "o". Zato se može pretpostaviti kako su Glavičani vatreno uzvratili na dolačku psovku.

- A mi se svi popišamo na vaše "o", uzvratio je jedan Glavičanin. Ostali su planuli kao talaš. S obje strane su upućivane nove, jače i uvredljivije psovke. A onda je nastao metež i žestoka bitka praćena uzvicima: Komu će on psovati "o", jebem mu ja njegovo "a"; "Moreš mi čaću opsovati, ali mi "a" ne diraj", Evo ti "o" po glavi...

Bitka između Dočana i Glavičana, inače prozvana Čipinim bojem, poprimila je neviđene razmjere. Dočani oženjeni Glavičankama zabranili su svojim ženama da govore po glavički i obratno, a sljedeće je nedjelje podijeljen crkveni prostor tako što su jedni koristili mala, a drugi velika vrata, što su jedni bili na lijevoj, a drugi na desnoj strani za vrijeme mise.

HRVATSKI JEZIK I TURIZAM

Ovogodišnje je ljeto na izdisaju, a u godini velike gospodarske krize temeljno je pitanje koliko se novca slilo u gradske, županijske i u državnu blagajnu. Uspoređujući turizam u Hrvatskoj s onim u ostalim srednjoeuropskim zemljama, lako je uočiti da se u Hrvatskoj puno toga strancima nudi besplatno ili za neznatan novac, što je u drugim zemljama nezamislivo. Također se nedopustivo malo radi na promidžbi hrvatskoga nacionalnoga kulturnoga naslijeđa, a pogotovu hrvatskoga jezika. A vjerujem da ne bi bilo tako teško barem dio turista zainteresirati za jezik naroda, kojemu je domovina ta lijepa zemlja kojoj se toliko dive. Već bi nenametljiva, diskretna promidžba donijela bitnu promjenu. Umjesto toga, u trgovinama i restoranima poznatijih hrvatskih turističkih središta vrlo se često događa da vas najprije oslove na engleskom, a tek nakon što progovorite na hrvatskom prijeđu i oni na naš jezik. I cjenici često imaju hrvatski tekst na drugom, ili čak na posljednjem mjestu. Naravno, lijepo je, dobro i korisno što Hrvati govore strane jezike, ali bi ipak trebali imati u navici najprije progovoriti na vlastitom jeziku, pa tek onda, prema potrebi, prijeći na neki od tuđih. Zaista je apsurdno što npr. u Jelsi na Hvaru na svakoj putničkoj agenciji piše *Travel Agency*, dok hrvatskoga nazi-

Piše: Sanja Vulić

va, koji bi trebao biti na istaknutom mjestu, uopće nema. Pritom je nebitno što zaista svaki Hrvat zna što znači *Travel Agency*, bitan je odnos prema materinskomu hrvatskomu jeziku. Ovako se zaista nameće pitanje: Kamo ideš hrvatski narode? Kamo ideš hrvatski jeziče? Naši školovani mlađi već pomalo počinju i međusobno razgovarati engleski, a sve se više primjećuje da im za pojedine pojmove nedostaju hrvatske riječi. Znaju nešto reći na engleskom, ali ne i na hrvatskom. O takvom su odnosu prema jeziku u Hrvatskoj pisali npr. hrvatski velikani pera Šenoa i Gjalski

u drugoj polovici 19. stoljeća. Ali u to se doba moglo računati na hrvatski puk koji je govorio isključivo hrvatski. A danas, kao da se svi staleži natječu u guranju hrvatskoga jezika u zapećak. Zbog toga je više nego ikada važno u djece i mladih razvijati svijest o potrebi čuvanja i njegovanja vlastitoga jezika kao temelja nacionalnoga identiteta.

O vrlo nezgodnim jezičnim propustima hrvatskih medija moglo bi se svakodnevno pisati traktate. Ovom prigodom izdvajamo tek primjer iz zagrebačkoga časopisa *Sensa*, s podnaslovom *Magazin za sretniji život*, u kojem, u lipanjskom broju, umjesto *krvni tlak* čitamo *krvni pritisak*. Sigurno nam život ne će biti sretniji ako svoje hrvatsko medicinsko nazivlje zamijenimo tuđim. ■

Natječaj za XIII. zbornik pjesama hrvatskih pjesnika koji žive u dijaspori

“REŠETARAČKI SUSRET PJESNIKA”, Rešetari, objavljuje natječaj za XIII. zbornik pjesama hrvatskih pjesnika koji žive u dijaspori i članova Književne sekcije “292” KLD “Rešetari” iz Rešetara.

Svaki pjesnik može sudjelovati s tri pjesme. Pjesme trebaju biti pisane standardnim hrvatskim književnim jezikom ili dijalektom hrvatskog jezika. Također, trebaju biti napisane na kompjutoru i dostavljene na elektroničku adresu, ili snimljene na CD-u, ili pak napisane pisaćim strojem na papiru A 4 formata (jedna pjesma - jedna stranica).

Broj objavljenih pjesama u zbirci isključivo ovisi o kvaliteti dostavljenih pjesama. Radovi koji svojom kvalitetom ne zadovolje postavljeni kriterij, neće biti objavljeni. Radovi prispjeli na natječaj neće biti vraćeni. Uz pjesme svaki autor treba poslati svoj kratki životopis - do šest rečenica (datum rođenja, adresa stanovanja, stručna sprema i posao koji trenutno radi, gdje i kada su do sada objavljeni radovi).

Radove slati na adresu najkasnije do 1. siječnja 2010.:
KLD “REŠETARI”, Vladimira Nazora 30, 35 403 Rešetari, Hrvatska

Predstavljanje knjige i “XIII. rešetarački susret pjesnika” 25. rujna 2010. (subota)

Pokrovitelji Zbornika pjesama su Hrvatska matica iseljenika Zagreb i Brodsko-posavska županija, Slavonski Brod, a supokrovitelj Poglavarstvo općine Rešetari.

Izdavač: KLD “Rešetari”, Rešetari.

Urednik Zbornika pjesama: Ivan De Villa.

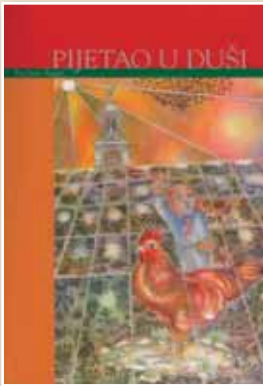
Izbor radova izvršit će: mr. Ivan Slišurić, prof., književnik, Nova Gradiška; mr. Stipan Blažetin, prof., književnik, Pečuh i prof. Đuro Vidmarević, književnik, Zagreb.

Ivan De Villa

Faks: 00 385 35 333 111

Telefon: ++ 385 (0) 98 16 75 765

E-mail: ivan.de-villa@sb.t-com.hr

"PIJETAO U DUŠI" FRA JOZE ŽUPIĆA

Pred nama je nova knjiga voditelja Hrvatske katoličke zajednice Ludwigsburga fra Jozef Župića pod nazivom "Pijetao u duši". U njoj su skupljena fra Jozina 64 članka koja je 2008. i 2009. objavljivao u Slobodnoj Dalmaciji u rubrici "Nostalgичni zapisi". Ideju za naslov knjige dobio je autor u Berlinu, prilikom predstavljanja svo-

je knjige "Bauštelac" u Hrvatskoj kulturno-umjetničkoj i športskoj zajednici. Za vrijeme predstavljanja knjige jedan je čovjek kukurikao. Autor je, kako piše u predgovoru, shvatio da je bolestan, ali mu je u duši ostao pijetao iz rodnoga kraja, s njegova ognjišta. Taj ga je pijetao svakoga jutra budio. S pijetlom se budio i s pijetlom je odlazio na počinak. Možda čovjek nije ni znao o pijetlu ono što se danas o njemu piše: "Pijetao je smatran svetom pticom i solarnim simbolom, jer njegov pjev najavljuje izlazak sunca. U kršćanstvu se pijetlu pridaju moći predviđanja jer najavljuje svjetlost i uskrsnuće." Sve ovo što je pročitao o pijetlu, kako kaže o. Župić, nije napisao da se u to povjeruje, nego da čitateljima knjiga bude pijetao u duši. Knjigu je ilustrirao i napisao osvrt prof. Zvonko Kermc. (A. Polegubić)

POVIJEST HRVATSKOGA JEZIKA: SREDNJI VIJEK

"Ovakve su knjige osobna karta svakog pojedinca, a ne samo naroda", rekao je akademik Josip Bratulić o prvom svesku "Povijesti hrvatskoga jezika od srednjeg vijeka do XXI. stoljeća" koji se odnosi na srednjovjekovlje. Osam autora, sve redom vrhunskih znanstvenika i stručnjaka, potpisuju po-

jedina poglavlja ove škrinje pune blaga i riznice znanja. Knjigu otvara Josip Bratulić koji piše o hrvatskome jeziku, hrvatskim pismima i hrvatskoj književnosti - svjedocima identiteta Hrvata, a dugo i složeno razdoblje od praslavenskoga do hrvatskoga jezika obrađuje Ranko Matasović. Mateo Žagar opisuje tri hrvatska pisma u srednjem vijeku - latinicu, glagoljicu i ćirilicu, a Anđela Frančić se bavi onomastičkim svjedočenjima o hrvatskome jeziku. Nadalje, problematiku hrvatskih narječja u srednjem vijeku prikazao je Josip Lisac. Hrvatski crkvenoslavenski jezik opisuje Milan Mihaljević, Stjepan Damjanović izlaže o staroslavenskom i starohrvatskom u hrvatskim srednjovjekovnim tekstovima, a Boris Kuzmić opisuje jezik hrvatskih srednjovjekovnih pravnih spomenika. U posljednje su poglavlje "Antologija hrvatskih srednjovjekovnih djela" uvrštene kronološkim redoslijedom izabrane stranice glagoljičnih, ćiriličnih i latiničnih djela s transliteracijom, odnosno transkripcijom teksta.

ATLAS HRVATSKOG VINOGRADARSTVA I VINARSTVA

"Atlas hrvatskog vinogradarstva i vinarstva" Nikole Miroševića i suradnika koji je nedavno objavio zagrebački izdavač Golden marketing - Tehnička knjiga, kapitalno je djelo hrvatske ampelografije, znanstvene discipline koja se bavi istraživanjima nazivlja, podri-

jetla i rasprostranjenosti, biološkim i gospodarskim značajkama vrsta i sorata loze te njihovom klasifikacijom i opisom. Autor knjige, profesor zagrebačkoga Agronomskog fakulteta Nikola Mirošević, izjavio je kako je to djelo, na kojem je radio tri godine, "afirmacija hrvatskoga vinogradarstva i vinarstva". U "Atlasu" je obrađen povijesni slijed razvoja vinogradarstva i vinarstva s osvrtom na državne mjere i političke utjecaje koji su ostavili traga na vinogradarstvu, regionalizacija vinogradarskih područja Hrvatske sa svim relevantnim značajkama klime i tla s ovografskim posebnostima uzgoja loze i sortimentsko bogatstvo pretočeno u vrsnoću hrvatskih vina.

KRONOLOGIJA ŽEPAČKOG KRAJA

"Kronologija žepackoga kraja 1458. - 2008." Franje Marića drugo je prerađeno i dopunjeno izdanje iz 1999., a nastala je prigodom 550. obljetnice prvoga pisanog spomena Žepča. Autor je vrijedno skupljao i sam otkrivao mnoge značajne dokumente vezane uz prošlost žepackoga kraja. Knjiga nas

provodi od neolitika pa sve do 2008. godine. Sam autor u uvodu napominje kako je velika tragedija što su partizani zauzevši Žepče u siječnju zapalili kotarski ured u kojemu su izgorjele gruntovne knjige, matične knjige te bogata pismohrana koja je sadržavala dokumente iz turskog doba, Austro-Ugarske, Kraljevine Jugoslavije i dijelom iz NDH. Veliku ulogu u nastanku ovog djela odigrala je pismohrana župnog ureda sv. Ante Padovanskog u Žepču koja je u više od 3.500 dokumenata sačuvala neprocjenjivo arhivsko blago i mnoge zanimljive zabilješke.

Zadar: Glazbene večeri u svetom Donatu

49. glazbene večeri u svetom Donatu svečano su otvorene koncertnom izvedbom najljepših brojeva iz Verdijeve opere La Traviata na zadarskom Formu. Gostovali su sopranistica Margareta Klobučar, ekvadorsko-mađarski tenor Xavier Rivadeneira i bariton Vitomir Marof, dok je festivalskim orkestrom ravnao

umjetnički ravnatelj večeri, Tomislav Fačini. Tijekom ovogodišnjih večeri nije nedostajalo proslava, obljetnica, komorne glazbe, premijera, rane glazbe, mladih talenata, etnoatrakcija ili uvijek intrigantne nove glazbe 20. stoljeća.

Carreras otpjevao i Kalelargu

Jedan od najslavnijih svjetskih tenora Jose Carreras održao je na zadarskom Forumu, pred rasprodanim gledalištem spektakularni koncert u kojem je otpjevao 20-ak svojih novih i starih, publici dobro poznatih pjesama. Na koncertu je nastupila i irska sopranistica Celine Byrne, a Simfonijskim orkestrom HRT-a, s više od 60 svirača, ravnali su naizmjenično David Gimenez i hrvatski dirigent Ivan Repušić. Na kraju koncerta pred oduševljenom publikom Carreras je zajedno sa zadarskom klapom "Kadena" otpjevao popularnu zabavnu pjesmu "Kalelarga", što je publika oduševljeno pozdravila te još nekoliko puta pozvala Carrerasa na bis.

Cinkuši - suvremeni čuvari hrvatske glazbene baštine

Novim albumom "Špiritus Sanctus" sastav Cinkuši je utvrdio svoju poziciju kao jedan od stjegonoša hrvatske etnoscene koja nije toliko bogata izvođačima, ali je od sredine 90-ih, kada je i nastao taj šesteročlani band, neizostavna kad god se argumentirano govori o cjelokupnoj domaćoj glazbi. Nakon albuma "Zeleni kader" i "Domesticus vulgaris", Cinkuši i "Špiritusom Sanctusom" podcrtavaju svoje tematske preokupacije te ponovno ugošćuju međimursku etnodivu, 85-godišnju Tetu Lizu koja, ponekad se čini, svojim sugestivnim snažnim glasom može i kamen natjerati da zaplače.

Ana Vidović: nakon Hrvatske - Amerika i svijet

Slavna gitaristica Ana Vidović, 29-godišnja umjetnica iz Karlovca, ne prestaje oduševljavati ljubitelje klasične glazbe diljem svijeta. Uostalom, od 1988. godine do danas održala je više od 1.000 koncerata diljem svijeta. Ova uspješna umjetnica posljednjih godina živi u Sjedinjenim Američkim Državama. Dane odmora ipak je provela u Hrvatskoj, ali svakako ne bez koncerata. Samo nekoliko dana prije povratka u Ameriku, 2. rujna s bratom Viktorom, također svjetski poznatim glazbenikom, nastupila je u Cavtatu na festivalu *Epidauros*. Već 5. rujna je u Baltimoreu Ana Vidović imala promociju svoga novoga DVD-a, a na njemu je pokušala spojiti modernu i klasičnu glazbu. Sljedeće nove aktivnosti uspješne gitaristice: koncerti u Peru, a zatim putuje u Aziju. Ana Vidović već uvelike priprema i novi CD, čija se promocija planira sljedeće godine.

Bono Vox recitirao Gundulića

Irska grupa U2 održala je na maksimirskom stadionu, u sklopu turneje 360°, dva dana uzastopce dva koncerta, pred prepunim gledalištem, pred više od 120.000 svojih obožavatelja iz Hrvatske i inozemstva. Nastupi U2 ulaze zasigurno među najbolje i najspektakularnije koncerte ikad održane u Hrvatskoj. Na travnjaku maksimirskog stadiona postavljena je spektakularna pozornica. Bono Vox je u cijeli spektakl unio i hrvatski "štih", naime na hrvatskom je pozdravljao publiku, a recitirao je čak i Gundulića. Bio je to U2 vikend, na svim radiopostajama vrtjele su se njihove pjesme, u gradu se osjećala posebna vibracija kakva se da osjetiti pred neke velike utakmice, rijeke ljudi na ulicama, fanovi u majicama s nekih prošlih turneja i, što je možda još važnije, na koncertu roditelji s djecom.

"Splitska dica za anđele"

Više od milijun kuna prikupljeno je na humanitarnoj akciji "Splitska dica za anđele" u organizaciji Udruge roditelja za djecu najteže tjelesne invalide i djecu s posebnim potrebama Anđeli iz Splita. Na humanitarnom koncertu nastupila su "splitska dica": Danijela Martinović, Doris Dragović, Gibonni, Luki i splitska klapa Cambi, Oliver Dragojević, Petar Grašo, Tedi Spalato i Mariner. Koncert je izravno prenosila Hrvatska radiotelevizija, a u pozivnom centru se izmjenjivalo stotinjak poznatih osoba koje su se javljale na humanitarni broj preko kojega se prikupljao novac za potrebe štićenika te udruge.

Kići Slabinu prva nagrada Zlatnih žica

Pobjednik "Večeri tamburaške pjesme" sa skladbom "Ošini po prašini", koju je otpjevao na prošlogodišnjem Požeškom festivalu, je Krunoslav Kićo Slabinac, a nagradu je dobio na završnoj festivalskoj večeri ovogodišnjih Zlatnih žica. Pobjedničku, pak, skladbu "Večeri pjesme i vina", uz nastup izvođača pop-glazbe, "Milijun poljubaca" otpjevali su Antonija Šola i Gazde. Tijekom triju festivalskih večeri više od 40.000 posjetitelja na Trgu sv. Trojstva u središtu Požege imalo je priliku poslušati 60-ak novih pjesama u izvođenju najpoznatijih imena domaće estrade. Ovogodišnji festival održan je znaku 40 godina svojega postojanja.

HR TOP 10

zabavna

- 1 Jole** - Samac
HRF 2009.
- 2 Baruni** - Dušo moja nije meni lako
Hit Records
- 3 Ivan Zak** - Sve sam joj krao
HRF 2009.
- 4 Magazin** - Ne traži od mene
Split 2009.
- 5 Jelena Rozga** - Svega ima al bi još
HRF 2009.
- 6 Neda Ukraden** - Kad sam kod kuće
HRF 2009.
- 7 Igor Cukrov** - Mjesečar
Split 2009.
- 8 Miroslav Škoro** - Domovina
HRF 2009.
- 9 Kemal Monteno ft. Željko Samardžić** - Nek živi život
Hit Records
- 10 Lidija Bačić i klapa Grobnik** - Ne moren kontra sebe
MIK

pop&rock

- 1 Hari i Nina** - Ne mogu ti reći što je tuga
HRF 2009.
- 2 Nola** - Iznad oblaka
Menart
- 3 Franka Batelić** - Možda volim te
HRF 2009.
- 4 Sergej Četković** - Pogledi u tami
Hit Records
- 5 ET** - Soba 202
Hit Records
- 6 Dino Dvornik** - Pelin i med
Dancing Bear
- 7 Majke** - Život je osjećaj
Dancing Bear
- 8 Tony Cetinski** - Kad žena zavoli
Hit Records
- 9 Jelena Domazet** - Kad je ljubav iza nas
HRF 2009.
- 10 Detour** - Prijatelj
Aquarius Records

43. smotra folklora

Ovogodišnja 43. međunarodna smotra folklora bila je posvećena kolu, simbolu zajedništva, snage i vitalnosti. Ta vrsta plesa nekoć je imala i svoju obrednu ulogu. Međutim, s vremenom je ona nestala, a zadržala se društvena uloga kola, kao mjesta susreta, komunikacije, potvrđivanja zajedništva, uvođenja novih stasalih naraštaja u društveni život i, dakako, zabave. Ovogodišnja smotra okupila je 700 sudionika iz zemlje i inozemstva, a osim na pozornici na zagrebačkome Gornjem gradu, veliki broj priredbi održavao se i na Trgu bana Jelačića.

Dani Dioklecijana u Splitu

Turističko-kulturna manifestacija Dani Dioklecijana 2009. otvorena je na splitskom Peristilu ispred Dioklecijanove palače predajom ključa grada Splita caru Dioklecijanu kojeg utjelovljuje splitski glumac Čedo Martinić i koji je vladao Splitom tijekom trajanja ove manifestacije. Na Danima Dioklecijana 2009. u Splitu su nastupili mnogobrojni domaći i inozemni glumci, pjevači, ulični zabavljači i klapa, a izvodili su razne programe, od koncerata i predstava do borbe gladijatora, starorimskog nogometa... Organizator ove manifestacije - Turistička zajednica grada Splita procjenjuje da je čak 100.000 posjetitelja sudjelovalo u ovome zanimljivom turističko-kulturnom programu.

Histrioni tradicionalno na Opatovini

Zagrebačka kazališna publika tijekom ljetnih mjeseci, kad su glavne kazališne kuće zatvorene, uživa u tradicionalnoj kazališnoj manifestaciji - Zagrebačkome histrionskom ljetu Glumačke družine Histrion koja nastupa na pozornici na otvorenome, na Opatovini. Na programu Histrioni imaju pretežno predstave domaćih autora, a posebno se njeguje kajkavski kazališni izričaj. Ovogodišnje Zagrebačko histrionsko ljetu započelo je premijernom izvedbom kajkavske komedije "Mislibolesnik iliti Hipokondrijakuš" u režiji Georgija Para. Riječ je o tekstu koji pripada korpusu takozvane anonimne kajkavske drame (oko 35 dramskih djela pisanih sjevernohrvatskom kajkavštinom).

Ljetno karnevalsko ludilo u Senju

Zasigurno jedno od najatraktivnijih ljetnih zabavnih događaja na Jadranu je Senjski ljetni karneval. Šest dana i noći maskare u pravom smislu te riječi "vladaju" gradom. Već od davne 1967. godine, početkom kolovoza, Senjani sa svojim gostima ovaj grad uzdižu u prijestolnicu ljetnog maškaranja istočne obale Jadrana. Vrhunac karnevala je velika povorka ulicama grada koja je ove godine okupila više od 20.000 gledatelja i više od 50 maskiranih skupina. Uz skupine iz Senja, Rijeke i cijele Hrvatske, i ove su godine u Senju gostovale karnevalske skupine iz inozemstva: Italije (Fano), Slovenije (Ilirska Bistrica), Austrije (Pandorf), Slovačke (Senec), Češke (Frydek Mystek), Poljske (Wielun), Mađarske (Kiseg) i Švedske (Samba-Stockholm).

Najmlađi alkar – slavodobitnik

Na 294. sinjskoj alci junački je pobijedio Ante Zorica. U sve tri trke pogodio je - u sridu. Dvadesetpetogodišnji Zorica najmlađi je ovogodišnji alkar, a alku trči u posljednje četiri godine. Ukupno se na alci natjecalo 17 alkara kopljanika. Alka je tradicionalno viteško natjecanje sinjskih alkara kojim Sinjani još od 15. kolovoza 1715. godine, na blagdan Velike Gospe, održavaju uspomenu na pobjedu naroda Cetinske krajine nad turskom vojskom.

U Puli čak deset domaćih filmova

Svečanom dodjelom nagrada u punoj Areni završen je 56. po redu Festival igranog filma u Puli. U ime ekipe najbolje domaće filma "Metastaze" nagradu Velika zlatna arena Pule preuzeo je producent filma Stanislav Babić, kojem se pridružio redatelj filma Branko Schmidt. Inače, na ovogodišnjem festivalu prikazano je deset filmova u nacionalnom programu, što je najviše u neovisnoj Hrvatskoj s obzirom na to da se gotovo dva desetljeća prikazivalo prosječno šest do sedam hrvatskih dugometražnih igranih filmova.

DINAMO U EUROPSKOJ LIGI

Hrvatski prvak Dinamo nakon ispadanja iz pretkola Lige prvaka od austrijskog Salzburga, uspješno je prošao kvalifikacije za Europsku ligu, od ove sezone zamjenu za Kup Uefa. Nakon uvjerljive pobjede u Zagrebu protiv škotskog Heartsa (4:0), Dinamo je u uzvratu izgubio 2:0 i prošao u Europsku ligu. Tako će zagrebačka momčad igrati u skupini A s nizozemskim Ajaxom, belgijskim Anderlechtom i rumunjskim Temišvarom. Inače, Dinamo u domaćem prvenstvu uvjerljivo vodi s gotovo maksimalnim učinkom (5 pobjeda, 1 neriješeni), dok je Hajduk tek u 6. kolu ostvario 1. pobjedu u ovoj sezoni. Nakon katastrofalnog starta Hajduk je promijenio trenera i doveo talijanskog stratega Edoarda Reju, a od igračkog kadra pojačao se s braćom Šarabini. Dosadašnji hit prvenstva je momčad Karlovca koja je prvi put u povijesti ušla u 1. HNL a trenutno zaostaje samo 2 boda iza Dinama.

MLADIM RUKOMETAŠIMA SVJETSKO ZLATO

Hrvatska mlada juniorska reprezentacija, rukometaši do 19 godina, osvojila je naslov svjetskog prvaka na Svjetskom prvenstvu u Tunisu. U finalu je bez većih problema svladala Island. Najučinkovitiji u sastavu naše reprezentacije bio je Marino Marić s devet golova, a po šest su postigli Vedran Huđ, Lovro Šprem i Nikola Špelić. Naša je reprezentacija suvereno slavila u svih sedam utakmica, pa je tako ekipa izabranika Vladimira Canjuge nastup na SP završila sa stopostotnim učinkom. U najbolju sedmorku turnira izabrani su pivot Marić i srednji vanjski Huđ.

VATERPOLISTI BRONČANI, JUNIORI ZLATNI

Hrvatska vaterpolska reprezentacija osvojila je brončanu medalju na 13. svjetskom prvenstvu u Rimu nakon što je u utakmici za treće mjesto pobijedila SAD sa 8:6. Hrvatska tako nije obranila naslov prvaka svijeta osvojen prije dvije godine u Melbourneu, ali s osvojenim odličjem i prikazanoj igri na SP možemo biti zadovoljni jer su odabranici Ratka Rudića u Rimu, uz pet pobjeda, (Brazil, Crna Gora, Kina, Rumunjska i SAD) doživjeli samo jedan poraz, u polufinalu od Srbije. Hrvatski vaterpolisti prvi put su na velikim natjecanjima osvojili brončano odličje. Naime, u dosadašnjih sedam pokušaja na raznim europskim i svjetskim prvenstvima te FINA kupu naši su reprezentativci čak sedam puta igrali za brončanu medalju i nikada je nisu uspjeli osvojiti. Znatno uspješniji bili su hrvatski juniori koji su u finalu Svjetskog juniorskog prvenstva u vaterpolu, koje se održalo u Šibeniku, nakon produžetaka pobijedili Grčku 9:8.

HRVATSKA JE SVJETSKA JEDRILIČARSKA NACIJA

Europski prvaci u klasi 470 Šime Fantela i Igor Marenić novi su svjetski prvaci! Sa Svjetskog prvenstva u Kopenhagenu hrvatskom su jedrenju donijeli prvo svjetsko seniorsko zlato u nekoj od olimpijskih klasa. Naša posada, koja je u posljednjem plovu bila druga, do zlata je došla na uvjerljiv način s više od 15 bodova prednosti u odnosu na drugoplasirane. U jednom danu hrvatsko je jedrenje dobilo i europskog prvaka i svjetskog prvaka u olimpijskoj klasi. Naime, Ivan Kljaković Gašpić potvrdio je naslov europskog prvaka u klasi Finn na EP u Varni. Tako su hrvatski jedriličari u zadnja tri mjeseca osvojili pet odličja na svjetskim i europskim prvenstvima olimpijskih klasa. U lipnju su se Fantela i Marenić okrunili naslovom europskih prvaka klase 470, a zatim je Kljaković Gašpić u srpnju uzeo svjetsku broncu u klasi Finn. Samo nekoliko dana nakon toga stiglo je europsko zlato Tine Mihelić u Laser Radialu. Do 2009. Hrvatska nije imala nijednu svjetsku seniorsku medalju u olimpijskim klasama, nijedno žensko seniorsko odličje, a posljednji naslov europskih prvaka bio je osvojen prije više od 30 godina.

BLANKA OBRANILA SVJETSKU TITULU

Najbolja hrvatska atletičarka Blanka Vlašić tek je druga osoba u povijesti atletike koja je uspjela obraniti titulu svjetske prvakinje. Blanka je na SP u Berlinu skokom od 204 cm obranila naslov osvojen u Osaki prije dvije godine. No, pravi spektakl priredila je na atletskom Grand Prix mitingu u Zagrebu skočila je 2.08 metara, novi hrvatski i osobni rekord. Blanka je ovim skokom popravila vlastiti rekord za jedan centimetar, a ovaj rezultat je samo centimetar slabiji od 22 godine starog svjetskog rekorda Bugarke Štefke Kostadinove. Nakon toga nastupila je na zadnjem mitingu iz Zlatne lige, u Bruxellesu te ostvarila svoju drugu pobjedu nakon 2007., ali i četvrtu ove godine na mitinzima Zlatne lige. Slavila je i u Oslu, Parizu i Zürichu, no nažalost to joj nije uspjelo u Berlinu, gdje je pobijedila Ariane Friedrich, te u Rimu gdje je slavila Antonietta Di Martino.

NADA I NAKON NAJTEŽEG PORAZA

Hrvatska nogometna reprezentacija doživjela je najteži poraz u povijesti u kvalifikacijskog utakmici protiv Engleske na Wembleyju. Englezi su slavili s 5:1 u utakmici koju je obilježila iznimno loša i nemotivirana igra hrvatskih igrača te neshvatljivo loša taktika izbornika Slavena Bilića. Hrvatska će tako strahovati sve do 10. listopada kada Englezi gostuju u Ukrajini, priželjkjujući pobjedu Engleske ili neriješen ishod. Jedino tako bi Hrvatska zadržala 2. mjesto u skupini pred zadnje kolo kada gostujemo u Kazahstanu, gdje nas samo pobjeda vodi u dodatne kvalifikacije. Nakon izvrsnih igara u Bjelorusiji kada je Hrvatska igrala maštovito i pobijedila 3:1 te jedva izbarene pobjede u Zagrebu protiv istog suparnika od 1:0, pokazalo se kako igra naše reprezentacije najviše ovisi o Luki Modriću koji je 'motor' koji nas pokreće. Nažalost, njegov izostanak zbog ozljede, baš kao i izostanak Vedrana Ćorluke u obrani, pokazali su se jednim od ključnih faktora najtežeg poniženja u povijesti hrvatskog nogometa.

NA KRAJU OTON

- Pa to je da svisneš! Taman kada sam bio na najboljem putu da se odviknem od pušenja, ublažavanje nepušačkog režima po kafićima!

Blanka

PONOVNO PRVA
NA SVIJETU

MATIĆA